

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, інноваційного розвитку та міжнародної діяльності

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2025 р.

Миколаїв

2025

2

УДК 336:001.895

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (Посвідчення №694 від 2 грудня 2024 р). Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 3 від 24.11.2025 р.).

Редакційна колегія:

Шарата Н. Г. – д-р пед. наук, професорка;
Біліченко О. С. – канд. екон. наук, доцент;
Сіренко Н. М. – д-р екон. наук, професорка;
Дубініна М. В. – д-р екон. наук, професорка;
Бурковська А. В. – канд. екон. наук, доцент;
Мельник О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Боднар О. А. – канд. екон. наук, доцент;
Лугова О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Сирцева С. В. – канд. екон. наук, доцент;
Чебан Ю. Ю. – канд. екон. наук, доцент.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2025 р. Миколаїв : МНАУ, 2025. 136 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у матеріалах даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

УДК 336:001.895

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Білик І. П. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЙОГО КОРИГУВАННЯ	8
Ворошилова Л. С. ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ, ЩО ПРОПОНУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНОЮ ФІНАНСОВОЮ КОРПОРАЦІЄЮ	11
Горбаченко Р. К. МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ	13
Гутак П. БАНКІВСЬКІ КРИЗИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ, МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СТРАТЕГІЯ ЇХ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ	15
Ігнатенко Т. Ю. КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УПРАВЛІННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	17
Кожокарь О. О. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ У БІЗНЕСІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ	19
Корньова В. Ю. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	21
Мельник О. І. ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ	23
Мікуляк К.А. Хроненко В. В. ДИНАМІКА ДОХІДНОСТІ РІЧНИХ ГРИВНЕВИХ ДЕПОЗИТІВ І ОВДП	25
Петришина Д. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ ГРОШЕЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	28
Пренко Ю. О. ДОПОМОГА УКРАЇНІ ВІД МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ	30
Рекалова А. С. ВПЛИВ ВОЄННИХ УМОВ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ	33
Рудницький О. О. ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	35
Рудь Н. В. РОЛЬ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	38
Студзинський О. О., Зінченко О. М. ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	40
Федор К. І. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	42
Федорова В. С. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ОЦІНКА	44

Фіст І. РИНКОВІ МЕХАНІЗМИ ОЦІНКИ МІСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	46
Хроненко В. В. СПАДКОВІСТЬ ТА РОЗРИВ У ФІНАНСОВІЙ ДУМЦІ УКРАЇНИ	48
Цапик Д. М. РОЛЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	50
Шейко Я. В. РОЛЬ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІКИ	53
Шелудько С. А. ФІНАНСОВИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ЦІННІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	55
Шматько І. І. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ ЦИФРОВОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	57
Ягодзінська А. М. КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКУ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ	59

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Боднар О. А. ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	61
Політкіна І. В., Боднар О. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	64
Сахно Л. А. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО АУДИТУ (E-AUDIT) У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	67
Тарасюк М. В. ПРИНЦИПИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ У ФОРМУВАННІ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДОХОДІВ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	70

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Васильєва К. В. АНАЛІЗ РИЗИКІВ У БАНКІВСЬКІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ	75
Гусак П. Д. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ	78
Можевігіна Д. Е. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ В	

УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	80
Скиба К. В. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ	82
Шейко Я. В. ІНОЗЕМНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ	84

**СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ»**

Бондарчук А., Шуляк С. ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	86
Деренська Я. М. АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ВИРОБНИКІВ	88
Заяць О. Р. РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	90
Кан О. Л. ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСОБИСТИМИ ФІНАНСАМИ: РОЛЬ ЕМОЦІЙ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ	93
Коробка А. А. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ВІДДІЛУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	96
Крилова У. О. ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА	98
Крисько Ж. Л. ФІНАНСОВА ГНУЧКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	100
Маляр Д. В. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	102
Островецький В., Боднар Р. РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ У ПІДВИЩЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	104
Пастернак Т. М. БЮДЖЕТ ЯК ФАКТОР ДОБРОБУТУ СІМ'Ї	106
Петришина Д. А., Півкіна О. А. СТРУКТУРНІ ДИСПРОПОРЦІЇ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ЯК ІНДИКАТОР ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	108
Політкіна І. В. ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	110
Сайтгарєєва В. С. БЮДЖЕТНІ СТИМУЛИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	112
Харенко Д. О., Каламан О. Б. СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНИХ	114

ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНИХ ІННОВАЦІЙ

**Іващенко С. М., Іващенко В. С. ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА МАЛОГО І
СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

116

**СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»**

**Бегерусь А. Б. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЛЯ
ПІДПРИЄМСТВА**

119

**Іваненко Д. П. ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ (FINTECH) У СТРАХУВАННІ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ТА СИСТЕМНІ РИЗИКИ**

121

**Калашников І. С. ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВОМУ
СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

123

**Козирєва О. В., Іващенко В. С. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

125

**Овсієнко І. В. ОНЛАЙН-ШАХРАЙСТВО ТА ФІШИНГ: ЗАГРОЗИ Й
ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ПРОТИДІЇ**

127

**Прокопчук О. В. ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР
ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ**

130

**Хилько І. І., Жуков В. О. МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ РИНКУ
БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ЗА УЧАСТЮ БАНКІВ З
ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ**

132

**Яцкевич І. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ФІНАНСОВИХ
ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ**

134

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ

Білик І. П.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЙОГО КОРИГУВАННЯ

На сьогодні державний борг України став одним із ключових факторів, що впливають на економічну стабільність нашої держави. Його значення особливо зросло під час повномасштабної війни: без зовнішньої фінансової підтримки країна не змогла б виконувати базові бюджетні функції, зокрема фінансувати оборону, соціальні виплати та гуманітарні програми. Водночас важливо усвідомлювати, що державний борг – це не лише порятунок у кризові часи, а й потенційна загроза, якщо він зростає без належного контролю.

За офіційними даними Міністерства фінансів України, станом на 31 серпня 2025 року державний та гарантований державою борг України становив 192,71 млрд дол. США, а саме: державний та гарантований державою зовнішній борг – 5989,86 млрд грн (75,34 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 145,17 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 961,43 млрд грн (24,66 %), або 47,54 млрд дол. США і з кожним місяцем ця сума зростає [1, 2, 3].

Структура боргу виглядає так: внутрішній борг – це гроші, які держава позичає у резидентів (через ОВДП), а зовнішній – це кредити, які Україна отримує від міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк, ЄС), інших країн та ринків. Також борг поділяється на прямий (коли держава сама відповідає за погашення) та гарантований (взятий іншими суб'єктами, але під державні гарантії). Причини стрімкого зростання боргу очевидні: по-перше, хронічний дефіцит бюджету, по-друге, витрати на війну, по-третє, падіння виробництва, експорту та податкових надходжень. У 2024 р. понад 50 % видатків бюджету пішло саме на оборонні потреби. Крім того, війна коштує Україні цифри, які викликають тривогу, але й пояснює, чому країна так залежна від зовнішньої допомоги. Водночас із боргом приходять і серйозні ризики. У 2024 р. витрати на обслуговування боргу склали понад 16 % державного бюджету, що обмежує можливості для фінансування медицини, освіти чи розвитку економіки. За оцінкою МВФ, державний борг України може перевищити 110 % ВВП у 2025 р., що створює додаткове навантаження на державу, особливо в умовах, коли зростає залежність від іноземних кредиторів і є ризик втрати фінансової незалежності [4, 5]. Крім того, зовнішнє фінансування зазвичай супроводжується вимогами: наприклад, МВФ часто наполягає на проведенні структурних реформ, які не завжди сприймаються

позитивно всередині країни. Ще один важливий валютний ризик: більшість боргу номінована в доларах і євро, тому девальвація гривні автоматично збільшує вартість обслуговування боргу у гривневому еквіваленті.

Попри все це, держава має досвід виходу з критичних ситуацій. Наприклад, у 2015 р. Україна успішно провела реструктуризацію єврооблігацій, завдяки чому вдалося уникнути дефолту. Схожі кроки плануються і в 2025–2026 роках: йдеться про можливе відтермінування платежів або зміни умов погашення зовнішнього боргу [4, 5]. Ще один ефективний напрям – оптимізація бюджетної політики. Україні необхідно скорочувати неефективні витрати, боротися з тіньовою економікою та вдосконалювати систему адміністрування податків. Важливо також орієнтуватися на пільгові кредити з низькими відсотками та тривалим терміном повернення, а ще краще – на гранти, які не потрібно повертати. За даними експертів, кожні +1% до ВВП дають можливість знизити боргове навантаження на 1,5-2%, що можна досягти через підтримку підприємництва, інвестицій, відновлення експорту та інноваційні реформи. Важливим є також керування валютними ризиками: частину боргу можна переводити у гривню або страхувати від коливань валют за допомогою фінансових інструментів.

Отже, державний борг України є важливим інструментом фінансової політики, однак його ефективність залежить від здатності держави підтримувати боргову стійкість і раціонально управляти запозиченнями. Зростання боргового навантаження, спричинене економічною нестабільністю та воєнними умовами, потребує комплексних підходів до коригування державного боргу. Оптимізація структури запозичень, реструктуризація зобов'язань, посилення контролю за бюджетним дефіцитом, стимулювання економічного зростання та розширення співпраці з міжнародними партнерами дозволяють зменшити ризики для фінансової системи. Успішне поєднання цих заходів створює передумови для поступового зниження боргового тиску та забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності країни.

Список використаних джерел:

1. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>.
2. Україна успішно завершила реструктуризацію державного та гарантованого державою боргу на суму 15 млрд. дол. США. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina-uspishno-zavershyla-restrukturyzatsiiu-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-na-sumu—mlrd-dol-ssha>.
3. Зерницька К.О., Мікуляк К.А., Добровольський А.В. Аналіз державного боргу України. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23–24 листопада 2023 р. С. 15-17.

4. Державний борг України сягнув 92% ВВП – оцінка Forbes. URL: <https://forbes.ua/news/derzhavniy-borg-ukraini-syagnuv-92-vvp-otsinka-forbes-09012025-26148>.

5. Ukraine's total public debt to increase to 110% of GDP in 2025 – прогноз МВФ. URL: <https://english.nv.ua/amp/ukraine-s-total-public-debt-to-increase-to-110-of-gdp-in-2025-50509201.html>.

Ворошилова Л. С.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ, ЩО ПРОПОНУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНОЮ ФІНАНСОВОЮ КОРПОРАЦІЄЮ

Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation, IFC) є інституцією Групи Світового банку, діяльність якої спрямована на підтримку приватного сектору країн-учасниць та сприяння їх сталому економічному розвитку. З огляду на трансформацію фінансової системи України та інтеграцію у європейський фінансовий простір, інструменти IFC стають вагомим джерелом залучення капіталу й забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств.

Серед основних інструментів фінансування IFC виділяють:

- прямі інвестиції в акціонерний капітал;
- кредитування;
- синдиковане фінансування;
- інструменти розподілу ризиків;
- гарантійні інструменти;
- фінансування за допомогою фінансових посередників;
- механізми мобілізації коштів інституційних інвесторів [1].

Важливим напрямом також є гібридна форма фінансування українських державних підприємств – мезонінне фінансування, що поєднує борговий та акціонерний капітал і забезпечує гнучкість структури фінансування [2].

В умовах воєнного стану для України особливо актуальними є інструменти покриття ризиків і гарантійні механізми, які компенсують високий рівень невизначеності та полегшують доступ бізнесу до кредитних ресурсів. Додатковим напрямом діяльності IFC є консультаційна та аналітична підтримка, спрямована на підвищення ефективності бізнес-процесів, розвиток корпоративного управління, формування компетентностей у сфері екології, соціальної відповідальності та управління (ESG) і вдосконалення інвестиційних стратегій підприємств [3].

Ми погоджуємося з існуючою точкою зору [4], що розвиток як вітчизняних територіальних громад, так і підприємництва значною мірою залежить від ефективного використання зовнішніх фінансових ресурсів та впровадження інноваційних фінансових інструментів, зокрема грантового та інвестиційного фінансування. Це підкреслює актуальність застосування

міжнародних фінансових інструментів ІФС у процесі реформування економіки України.

Наукові дослідження [4] підтверджують, що залучення іноземного капіталу є ключовим чинником розвитку українського підприємництва. Для вітчизняних підприємств таке залучення має велике значення у підвищенні їх економічної активності та модернізації виробництва. У цьому контексті інструменти ІФС виступають важливою складовою фінансової трансформації, сприяючи формуванню довгострокових інвестицій, підвищенню ефективності управління капіталом і розвитку конкурентних переваг підприємств України.

Отже, інструменти фінансування ІФС є вагомим чинником розвитку приватного сектору України, забезпечують доступ до міжнародних ресурсів і створюють передумови інтеграції підприємств у європейський економічний простір.

Список використаних джерел:

1. International Finance Corporation. Official website. URL: <https://www.ifc.org>
2. Ключові особливості мезонінного фінансування. URL: <https://www.google.com/search?q=2.%09Ключові+особливості+мезонінного+фінансування&client=oper>
3. World Bank Group. Private Sector Development. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/privatesector>
4. Бурковська А.В., Нестерчук Т.В. Грантове фінансування як інструмент розвитку територіальних громад. *Modern Economics*. 2025. №51(2025). С. 29-37. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22122>

Горбаченко Р. К.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Козирєва О. В.**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків

МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ

Сучасні трансформаційні процеси, пов'язані з воєнними викликами, інтеграцією у світовий фінансовий простір та переходом до цифрової економіки, створюють умови для прискореного переформатування фінансової системи України. Модернізація її складових є необхідною умовою забезпечення макрофінансової стабільності, відновлення економіки та формування конкурентної моделі розвитку.

1. Закономірності модернізації фінансової системи України

По-перше, модернізація відбувається за закономірністю цифрової конвергенції: кожен елемент фінансової системи — банківський сектор, державні фінанси, ринок капіталу — трансформується в напрямі цифровізації. Впровадження електронного документообігу, автоматизованого бюджетного контролю, віддаленої ідентифікації клієнтів та цифрових платежів стає нормою. Саме ця конвергенція задає темп інновацій та зменшує транзакційні витрати.

По-друге, спостерігається закономірність підвищення ролі держави у регулюванні фінансових потоків. В умовах нестабільності держава вимушено посилює моніторинг, антиофшорні механізми, контроль за прозорістю операцій, а також бере на себе функцію гаранта критичної інфраструктури. Це, у свою чергу, стимулює формування нових підходів до фіскальної дисципліни та управління боргом.

По-третє, модернізація відбувається відповідно до закономірності євроінтеграційної гармонізації, яка передбачає узгодження регуляторних практик з директивами ЄС. Україна адаптує норми щодо боротьби з відмиванням коштів, прозорості фінансової звітності, захисту прав інвесторів, вимог до банківського капіталу та ризик-менеджменту.

2. Основні ризики модернізаційних процесів

Одним із ключових ризиків є кіберризик, пов'язаний зі зростаючим використанням цифрових платформ. Попри інтенсивний розвиток кіберзахисту, український фінансовий сектор залишається мішенню для кібератак, що може призвести до втрати даних, зупинки платіжних систем або некоректного функціонування державних реєстрів.

Другий суттєвий ризик — фінансова залежність від міжнародних донорів та партнерів. Хоча міжнародна допомога виконує стабілізаційну функцію, вона одночасно формує загрозу боргової вразливості в середньостроковій

перспективі. Надмірна частка зовнішніх ресурсів зменшує автономність внутрішньої фінансової політики.

Третім ризиком є структурна нестійкість внутрішніх фінансових ринків, зумовлена недостатньою капіталізацією, низькою ліквідністю фондового ринку, обмеженим доступом населення до інвестиційних інструментів. Це уповільнює формування довгострокових джерел фінансування економічного зростання.

Окремою проблемою є ризики нерівномірності модернізації: банківський сектор оновлюється швидше, ніж страхові компанії або небанківські установи. Внаслідок цього з'являються дисбаланси, що погіршують загальну ефективність фінансової системи.

3. Пріоритетні напрями подальшої модернізації

Ключовим напрямом є створення Національної моделі цифрової фінансової інфраструктури, що включає інтеграцію банківських сервісів, державних реєстрів і ринку капіталу в єдину систему з єдиними стандартами безпеки та обміну даними.

Другим напрямом є розвиток внутрішніх інвестиційних інструментів, зокрема цифрових облігацій, військових облігацій у форматі мобільних застосунків, краудфандингових платформ для малого бізнесу. Це дасть можливість залучати внутрішній капітал та зменшувати залежність від міжнародних донорів.

Третім пріоритетом є поглиблення інтеграції з фінансовим простором ЄС, зокрема упровадження стандартів PSD2, MiFID II, CRD IV, що дозволить українським фінансовим установам працювати на рівні з європейськими.

Висновки. Модернізація фінансової системи України є неминучим і закономірним процесом, який посилюється під впливом воєнних, економічних та інтеграційних факторів. Попри значні ризики, оновлення фінансової системи створює фундамент для відновлення економіки та формування стійкої поствоєнної моделі розвитку. Успішна модернізація можлива лише за умови збалансування цифрових інновацій, якісного регулювання та зміцнення внутрішніх ринків капіталу.

Список використаних джерел:

1. Бюлетень Національного банку України «Фінансова стабільність». – Київ: НБУ, 2023.
2. Національний банк України. Щорічний звіт за 2023 рік. – Київ: НБУ, 2024.
3. Міністерство фінансів України. Звіт про виконання Державного бюджету України у 2023 році. – Київ: Мінфін, 2024.
4. Урядовий портал. Офіційні дані про фінансову політику та реформування державних фінансів. – Київ, 2023.
5. Верховна Рада України. Закон України «Про віртуальні активи». – 2022.

Гутак П., здобувач вищої освіти факультету економіки та бізнесу
Науковий керівник - **Сахно Л.А.**, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, Запоріжжя

БАНКІВСЬКІ КРИЗИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ, МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СТРАТЕГІЯ ЇХ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток фінансового сектору України супроводжується значними викликами, пов'язаними з впливом глобальних економічних трансформацій, геополітичної напруженості та внутрішніх структурних дисбалансів. Банківські кризи, які періодично виникали протягом останніх тридцяти років, демонструють циклічність та наявність типових закономірностей, що проявляються у зниженні платоспроможності банків, відтоку депозитів, падінні ліквідності, погіршенні якості кредитного портфеля та зростанні системних ризиків [1]. В основі розвитку банківських криз лежать макроекономічні та мікроекономічні фактори, серед яких виділяють:

1. Надмірне кредитне зростання та ризикове кредитування. Перед кризою банки, як правило, демонструють стрімке нарощування активів, що супроводжується зниженням стандартів оцінки кредитного ризику та значною часткою необезпечених кредитів [2].

2. Недостатність капіталу та ліквідності. Класичним тригером кризи стає погіршення показників капіталізації, коли зобов'язання банків значно перевищують їхні можливості щодо покриття потенційних збитків.

3. Вплив зовнішніх шоків. Для України такими шоками були: глобальна фінансова криза 2008–2009 рр., валютно-банківська криза 2014–2016 рр., пандемія COVID-19, а також повномасштабна війна, що різко підвищила рівень макрофінансової нестабільності [3].

4. Валютні дисбаланси. Доларизація економіки, значний обсяг валютних кредитів та залежність від міжнародних ринків призводять до підвищеної вразливості банківського сектору до коливань валютного курсу.

5. Недосконалість регуляторної та наглядової політики. До 2015 року недостатній рівень контролю за якістю активів, пов'язаними особами та ризиковими операціями створював передумови для накопичення системних проблем [4].

Сучасні моделі оцінки та прогнозування кризи в банківському секторі поєднують статистичні, економетричні та аналітичні методи. Так моделі раннього попередження базуються на ключових індикаторах: рівень простроченої заборгованості, співвідношення кредитів до депозитів, адекватність капіталу, валютні ризики. НБУ з 2017 року застосовує елементи EWS при стрес-тестуванні банків [5]. Стрес-тести дозволяють оцінити реакцію банків на гіпотетичні негативні економічні сценарії: падіння ВВП, девальвацію

національної валюти, зростання безробіття, шоки ліквідності. НБУ проводить щорічні тестування для банків, що дозволяє своєчасно виявляти вразливі установи. Економетричні моделі дозволяють оцінити ймовірність дефолту банку, враховуючи історичні дані та поведінкові патерни банківських установ. Для оцінки загрози системного колапсу у випадку неплатоспроможності одного або кількох банків використовуються моделі системних ризиків. Новітні методи прогнозування включають нейронні мережі, моделі класифікації, decision trees. Вони забезпечують точніше виявлення прихованих закономірностей, особливо при аналізі великих масивів фінансових даних. Україна має значний досвід стабілізації банківської системи, особливо в період після кризи 2014–2016 рр. Основні стратегічні напрямки включають:

1. Очищення банківської системи: у результаті реформи НБУ було виведено понад 90 банків, які не відповідали критеріям фінансової стійкості, що дозволило відновити довіру до системи та підвищити її стабільність.

2. Підвищення вимог до капіталу та ліквідності: НБУ імплементував стандарти Basel III, включаючи буфер капіталу, коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) [5].

3. Реформування корпоративного управління: посилено вимоги до незалежності наглядових рад, управління ризиками, прозорості структури власності, що мінімізує ризики пов'язаного кредитування.

4. Створення умов для розвитку цифрової інфраструктури та фінтеху: цифровізація операцій, вдосконалення системи кібербезпеки та впровадження відкритого банкінгу сприяють більшій стійкості банків до зовнішніх шоків.

5. Співпраця з міжнародними організаціями: МВФ, Світовий банк та ЄБРР надають технічну і фінансову підтримку у сфері реформування регуляторного середовища.

6. Захист вкладників: удосконалення механізмів Фонду гарантування вкладів забезпечує підвищення довіри населення до банківського сектору.

Отже, банківські кризи в Україні мають специфічні закономірності, що поєднуються з глобальними тенденціями фінансової нестабільності. Ключовими факторами їх виникнення є ризикове кредитування, недостатність капіталу, зовнішні шоки та валютні дисбаланси. Прогнозування криз потребує застосування сучасних моделей раннього попередження, стрес-тестування та системного аналізу ризиків. Ефективна стратегія подолання криз в Україні передбачає очищення сектору, зміцнення нагляду, впровадження міжнародних стандартів та розвиток цифрових фінансових технологій.

Список використаних джерел:

1. McKinsey & Company. Global Banking Annual Review, 2023.
2. IMF. Global Financial Stability Report, 2022–2023.
3. НБУ. Звіт про фінансову стабільність, 2023.
4. Світовий банк. Financial Sector Assessment, Ukraine, 2022.
5. NBU. Banking Sector Stress Testing Methodology, 2022.

Ігнатенко Т. Ю.,

здобувач вищої освіти економічного факультету
Науковий керівник – **Шуба Т.П.**, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
м. Харків

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УПРАВЛІННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах стрімкої глобалізації та всеохопної цифрової трансформації підприємства дедалі активніше розширюють свою присутність на міжнародних ринках, що супроводжується зростанням обсягів інформаційного потоку та ускладненням процесів зовнішньоекономічної взаємодії. Результативність управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) безпосередньо залежить від якості комунікаційного процесу, адже саме ефективний обмін інформацією забезпечує своєчасність управлінських рішень, точність оформлення міжнародної документації, узгодженість дій із зарубіжними партнерами та мінімізацію операційних і репутаційних ризиків.

Сучасні умови функціонування бізнесу характеризуються високою турбулентністю: зростанням конкуренції, нестабільністю логістичних ланцюгів, посиленням регуляторних вимог, глобальними ризиками та необхідністю дотримання міжнародних стандартів безпеки. У таких реаліях комунікації перетворюються на стратегічний ресурс, який визначає рівень адаптивності та стійкості підприємства у сфері міжнародної діяльності. Важливою складовою є цифровізація комунікаційних процесів — інтеграція електронного документообігу, ERP- і CRM-рішень, хмарних сервісів, систем аналітики та моніторингу, що забезпечують оперативність, прозорість і контрольованість ЗЕД-процесів.

Разом із тим для багатьох українських компаній комунікаційна інфраструктура все ще залишається недостатньо систематизованою та фрагментованою. Низький рівень автоматизації, відсутність єдиних стандартів інформаційного обміну, недосконалість внутрішньої координації можуть призводити до затримок у проведенні міжнародних операцій, зростання трансакційних витрат, інформаційних розривів, невчасного реагування на запити партнерів та втрати конкурентних позицій.

За таких умов дослідження та оптимізація комунікаційних процесів у системі управління ЗЕД стає необхідною умовою підвищення ефективності функціонування підприємства та його здатності успішно конкурувати у глобальному економічному середовищі.

Комунікація – це можливість об'єднання однодумців, метою яких є вирішення певної проблеми з можливою подальшою підтримкою зв'язків для підтримки спільного розуміння ситуації чи події [1].

Управлінські комунікації мають багатовимірну природу та включають кілька складових [2]:

1. Інформаційна складова — забезпечення руху інформаційних потоків між різними рівнями управління. Вона охоплює збирання, обробку, зберігання, передачу та використання даних для прийняття управлінських рішень.

2. Організаційна складова — визначення структури комунікацій, регламентування каналів зв'язку, встановлення стандартів та процедур передавання інформації.

3. Психологічна складова — забезпечення взаєморозуміння між учасниками комунікацій, подолання міжособистісних бар'єрів, розвиток емоційного інтелекту керівників.

4. Технологічна складова — використання сучасних засобів комунікації (електронна пошта, відеоконференції, месенджери, CRM- та ERP-системи), що підвищують швидкість і точність обміну інформацією.

Таким чином, зміст управлінських комунікацій визначається як взаємозв'язок між інформацією, людьми, технологіями та організаційними процесами, спрямований на досягнення управлінської ефективності.

Для українських підприємств, що працюють на міжнародних ринках, надзвичайно важливим є врахування культурних відмінностей під час організації комунікацій із закордонними партнерами. Урахування особливостей ділової культури інших країн сприяє:

- мінімізації ризику виникнення міжкультурних бар'єрів та непорозумінь;
- підвищенню результативності переговорних процесів і взаємодії;
- формуванню довготривалих партнерських відносин, заснованих на взаємній повазі, довірі та коректному сприйнятті поведінкових норм іншої сторони.

Список використаних джерел:

1. Войт Б.Р. Сутність комунікацій підприємства та їх роль у процесі управління ним. *Бізнес Інформ.* 2023. № 3. С. 166-171.

2. Spaho, K. Organizational Communication Process. *Bus. Econ. Issues* 2012, 25, 318.

Кожокарь О. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ У БІЗНЕСІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

У сучасному динамічному бізнес-середовищі фінансові ризики є невід'ємною складовою підприємницької діяльності. Вони відображають імовірність втрати фінансових ресурсів або недоотримання запланованого прибутку внаслідок непередбачуваних факторів. Як зазначає А. В. Нечипоренко, ризики доцільно розглядати не лише як загрозу, а як специфічний виклик, що потребує грамотного управління. На думку О. А. Лактіонової, ефективне застосування інструментів і методів мінімізації фінансових ризиків забезпечує не тільки стійкість підприємства у періоди економічної нестабільності, але й підвищує його конкурентоспроможність та створює умови для сталого розвитку [1]. Щоб бізнес міг успішно боротися з фінансовими ризиками, спочатку треба чітко розуміти, які саме вони бувають. Наприклад, кредитний ризик виникає тоді, коли боржник або партнер не виконує своїх фінансових зобов'язань, і компанія може залишитися без грошей. Це стосується не лише банківських кредитів, а й звичайних угод з відстрочкою платежу. Інший вид – ризик ліквідності, який з'являється тоді, коли підприємство не може вчасно розрахуватися за боргами через нестачу готівки, навіть якщо має достатньо майна. Проблема в тому, що це майно часто неліквідне, тобто його не можна швидко продати й отримати гроші [2].

Крім внутрішніх проблем, на бізнес впливають і зовнішні умови. Наприклад, ринковий ризик пов'язаний зі змінами валютних курсів, що особливо небезпечно для експортерів та імпортерів. Є й процентний ризик, який залежить від змін відсоткових ставок, і він впливає на витрати компанії при кредитуванні. Ще один поширений ризик – інфляційний, коли гроші та прибутки знецінюються. А інвестиційний ризик може виникати, якщо вкладення у проекти чи цінні папери виявляються невдалими [3].

Щоб мінімізувати ці загрози, компанії застосовують різні підходи. Один з найефективніших – диверсифікація, яка дозволяє не залежати від одного джерела доходу чи ринку. Крім того, популярним є страхування, яке передає ризик третій стороні та допомагає уникнути значних втрат у разі непередбачених подій [4].

Ефективне фінансове планування та прогнозування допомагає заздалегідь виявляти потенційні проблеми, а створення резервних фондів забезпечує фінансову подушку безпеки для покриття непередбачених витрат. У сукупності, ці механізми дозволяють компанії не лише мінімізувати можливі втрати, але й забезпечити стабільність та впевнений розвиток у динамічному економічному середовищі.

Фінансові ризики завжди супроводжують бізнес, адже будь-яка компанія працює в умовах змін і непевності. Головне – не ігнорувати ці ризики, а вміти їх розпізнати та правильно контролювати. Використання таких методів, як розподіл інвестицій, страхування чи фінансове планування, допомагає зменшити можливі втрати та зберегти стабільність підприємства. Тому вміння керувати ризиками є важливою умовою для того, щоб бізнес не тільки витримував труднощі, а й мав можливість розвиватися у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Нечипоренко А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін. *Економічний вісник університету*. 2023. №56. 202 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44939/1/A_Nechyporenko_EVU_56_FEU.pdf.
2. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 21 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A3%D0%A4%D0%A0%2027_10_2020.pdf.
3. Thomson Reuters. Financial risk management 101. 2025. URL: <https://legal.thomsonreuters.com/blog/financial-risk-management-101/>.
4. Шклярук С. Г. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Київ: МАУП, 2019. 494 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Shklyaruk.-Upravlinnya-finansovymy-ryzykamy.2019.pdf.

Корньова В. Ю.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Банківський сектор України перебуває в умовах активної трансформації, спричиненої глобальними викликами, цифровізацією економіки та впливом кризових чинників. Цифрові фінансові технології стають основою модернізації банківської системи, забезпечуючи гнучкість, ефективність і клієнтоорієнтованість. Упровадження інноваційних інструментів, зокрема мобільного банкінгу, штучного інтелекту та технологій блокчейну, сприяє підвищенню конкурентоспроможності та зміцненню фінансової стабільності. Водночас посилення кіберризиків і умови воєнного стану зумовлюють необхідність адаптації банків до нових форматів роботи.

Банківські установи в умовах виникнення ситуацій невизначеності перебувають у постійному процесі пошуку, розроблення та впровадження модернізованих інструментів і каналів надання послуг та комунікації; тому основними чинниками активної діджиталізації банківського сектору є:

– зростання конкуренції за клієнтів і сегменти ринку, оскільки цифровізація виступає важливою конкурентною перевагою на перенасиченому ринку банківських послуг та сприяє зміцненню позицій фінансових установ;

– регуляторні та санітарні обмеження, спричинені пандемією COVID-19, які зумовили необхідність швидкої адаптації банків до умов дистанційної роботи, удосконалення онлайн-каналів обслуговування та комунікації з клієнтами;

– умови воєнного стану, що потребують забезпечення безперервності діяльності банків, оперативного відновлення функціонування в умовах регулярних обстрілів і відключень електроенергії, а також підтримки доступу клієнтів, зокрема вимушених переселенців, до фінансових послуг у різних регіонах світу [1];

– необхідність реалізації цілей «Стратегії Національного банку України до 2025 року», серед яких – розвиток безготівкової економіки, підвищення рівня фінансової інклюзії, стимулювання інновацій у фінансовому секторі та посилення його кіберзахисту [2];

– динамічний розвиток соціальних мереж і цифровізація соціальних та адміністративних послуг, які посилюють вплив на інноваційний розвиток банківського сектору, виступаючи платформою для поширення інформації та популяризації банківських продуктів і сервісів;

– ускладнення шахрайських схем і зростання кіберризиків, що спонукають банки до активного інвестування у створення та впровадження

інструментів підвищення безпеки фінансових операцій, а також у перенесення баз даних до хмарних сховищ;

– зростання обсягів інформації та швидкості її оброблення, яке зумовлює потребу у впровадженні інноваційних технологій аналізу великих даних (Big Data) для вдосконалення процесів управління інформаційними потоками [1].

Діяльність суб'єктів господарювання, яка зорієнтована на підтримання конкурентних позицій, потребує постійного вдосконалення бізнес-моделей, і банківський сектор не виняток. У сучасних умовах цифрові фінансові технології виступають ключовим чинником діджиталізації, сприяючи розвитку мобільного банкінгу, який орієнтується на індивідуальні потреби клієнтів [3].

Інтеграція інноваційних рішень – таких як штучний інтелект, блокчейн, Big Data, Open Banking та Інтернет речей – забезпечує банкам можливість підвищувати ефективність операцій, оптимізувати витрати та посилювати конкурентоспроможність; цифровізація трансформує фінансовий ринок, створюючи нові можливості та ризики: зокрема, платформи Betterment і Wealthfront автоматизують інвестиційне консультування, роблячи його доступнішим для широкої аудиторії [3].

У І кварталі 2025 р. кількість операцій із використанням платіжних карток в Україні становила 2 191,3 млн (на суму 1 646,5 млрд грн), що перевищує показники аналогічного періоду 2024 р. (1 950,9 млн операцій на суму 1 489,7 млрд грн), це свідчить про поступове зменшення ролі готівки у фінансових транзакціях населення й зростання ролі банківського сектору в економіці України [3].

Таким чином, цифровізація банківської діяльності є стратегічним напрямом розвитку фінансової системи України. Інноваційні технології сприяють оптимізації операційних процесів, розширенню доступу до послуг і підвищенню фінансової інклюзії населення. Зростання обсягів безготівкових розрахунків свідчить про стійку тенденцію до переходу на цифрові сервіси. У перспективі модернізація банківського сектору має базуватися на поєднанні технологічних рішень, безпеки та орієнтації на потреби клієнтів, що забезпечить його сталий розвиток в умовах цифрової економіки.

Список використаних джерел:

1. Копилова О., Пічугіна Ю., Гончар К. Діджиталізація банківського сектору України – виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-47>.
2. Стратегія Національного банку до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalniy-bank-do-2025-roku-fokus-na-aktivizatsiyu-ekonomichnogo-zrostannya-ta-tsifrovizatsiyu>.
3. Березовик В. М., Сибірцев В. В., Подплетній В. В. Ефективність мобільних фінансових технологій в розвитку банківського сектору. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 15. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17060323>.

Мельник О. І., канд. екон. наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Задорожна О. В.,
здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

Після початку повномасштабного вторгнення росії українська банківська система постала перед серйозними випробуваннями. Введення воєнного стану створила вкрай складні умови для стабільної роботи фінансових установ. Попри це, банки поступово пристосувались до нових економічних і соціальних реалій, знаходячи напрями для подальшого функціонування та підтримки економіки країни.

Під час війни Національний банк України виконує не лише роль регулятора, а фактично стає антикризовим керівником усієї фінансової системи. Його функції виходять далеко за межі звичайної монетарної політики – він застосовує прямі заходи підтримки системно важливих банків, запускає програми рефінансування, запроваджує регуляторні послаблення та адміністративні обмеження, покликані стримати відтік капіталу тощо [2].

Після запровадження воєнного стану в Україні було встановлено низку обмежень у роботі банківської системи. Зокрема дозволено знімати не більше ніж 100 тисяч гривень на добу, за допомогою особистого електронного платіжного засобу – 12,5 тисяч гривень на тиждень. При безготівкових розрахунках за межами України встановлено обмеження – до 100 тисяч гривень на місяць тощо. Такі заходи були запроваджені для стабілізації фінансової системи та запобігання панічному відтоку коштів [4].

Щодо банківських установ, то вони також змінюють свою роль – із звичайних посередників на фінансовому ринку – перетворюються на важливих гравців, які підтримують економічну стабільність країни. Їхня кредитна політика напряму впливає на те, наскільки швидко економіка може пристосуватися до нових умов, переорієнтувати виробництво та забезпечити базові потреби населення. Банківська діяльність у воєнний час супроводжується надзвичайно високими ризиками: концентрація активів у регіонах, де тривають бойові дії, створює серйозну загрозу для фінансової стійкості банків. У таких умовах звична практика диверсифікації ризиків, яка є основою банківської справи у мирний час, фактично втрачає ефективність. Це змушує банки шукати нові підходи до оцінювання позичальників, формування резервів і роботи з проблемними кредитами.

Крім того, платіжні системи та розрахунки у період війни стають елементом критичної інфраструктури держави. Безперервність і стабільність фінансових операцій стає питанням національної безпеки [2].

Однією з найсерйозніших проблем, спричинених війною, стало різке скорочення економічної активності. Зруйновані промислові підприємства, обмежені експортні канали та зниження внутрішнього попиту суттєво вплинули на стабільність банківського сектору, спричинивши зростання кількості неповернених кредитів. Навіть найбільш фінансово стійкі банки були змушені переглядати свої кредитні портфелі, масово реструктуризувати борги клієнтів. У результаті це негативно позначилося на рівні прибутковості банків [5]. Чимало банківських установ ще у лютому–березні 2022 року запровадили кредитні канікули, що передбачали тимчасове звільнення позичальників від сплати відсотків на період від трьох до шести місяців. Згодом нарахування відсотків було відновлено. Також зміни стосувалися банківських карток, термін дії яких закінчився, автоматично подовжуються, але клієнти за потреби можуть замовити нову фізичну картку або створити віртуальну [3].

Одним із провідних напрямів розвитку банківської системи стала цифровізація послуг, яка дала змогу забезпечити обслуговування клієнтів навіть у разі пошкодження або втрати фізичної інфраструктури. Серед ключових заходів адаптації варто відзначити впровадження цифрових сервісів, перегляд і реструктуризацію кредитних портфелів, посилене управління ризиками, а також залучення додаткової ліквідності через програми рефінансування [5].

Банки продовжують покращувати систему управління ризиками – запроваджують ефективніші інструменти внутрішнього аудиту, контролю та аналізу кредитного портфеля. Завдяки цьому вони не лише зменшують вплив зовнішніх кризових факторів, а й створюють умови для поступового відновлення активної роботи у фінансово-кредитній сфері [1].

Отже, банківська система зазнала трансформацій від початку повномасштабного вторгнення. За рахунок вдалого управління вдалось зберегти фінансову систему. Банківські установи були змушені швидко переорієнтовувати свою роботу: удосконалювати бізнес-моделі; впроваджувати цифрові рішення; коригувати підходи до управління ризиками та підвищувати рівень безпеки тощо.

Список використаних джерел:

1. Агрес О.В. Стан банківської системи України в умовах війни: проблеми стабільності та стратегічні орієнтири розвитку. *Регіональна економіка. Фінансова політика*. 2025. №2. С. 73–83.
2. Миронович І.М. Банківська система в умовах війни. *Свобода слова під час війни*. 2025. С. 68 – 72.
3. Нагірна О.В. Особливості функціонування банківської системи України в умовах воєнної економіки. 2023. №2. С. 200–203. URL:http://eprints.kname.edu.ua/65769/1/Тезиси_2023_2-200-203.pdf
4. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 року № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
5. Сербін О.О. Виклики та розвиток банківської системи України в період дії воєнного стану у 2025 році. *Агросвіт*. 2025. №10. С. 202–209.

Мікуляк К.А.,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Хроненко В. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДИНАМІКА ДОХІДНОСТІ РІЧНИХ ГРИВНЕВИХ ДЕПОЗИТІВ І ОВДП

Протягом 2022-2024 років фінансовий ринок України функціонував в умовах безпрецедентних викликів, спричинених воєнним станом. Основними інструментами збереження коштів для населення у цей період залишалися банківські депозити, динаміка яких відображається індексом UIRD, та облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Різновидом ОВДП є так звані «військові облігації», випущені для фінансування потреб Збройних Сил України під час воєнного стану. Вони мають ті самі умови, що й звичайні ОВДП, але їх придбання також є формою підтримки оборони країни. Важливою відмінністю депозитів та ОВДП є податковий режим: доходи фізичних осіб від розміщення коштів у ОВДП, у тому числі військових облігаціях, не підлягають податку на доходи фізичних осіб та військовому збору. Придбання ОВДП на аукціонах Міністерства фінансів України супроводжується комісією 0,1% від суми операції, але не менше 2000 грн [1].

Ключовим фактором зміни дохідності депозитів і ОВДП стало коригування монетарної політики НБУ. З 3 червня 2022 року Правління НБУ підвищило облікову ставку до 25%, що спричинило стрімке зростання ринкових ставок і суттєве підвищення дохідності обох інструментів [2].

На рис. 1 показано, що 2022 рік характеризувався періодом шоку та поступової адаптації. Протягом усього періоду облігації внутрішньої державної позики стабільно перевищували дохідність депозитів на 4-5 в.п., що свідчило про зростання попиту на державні та більш надійні інструменти в умовах високої невизначеності.

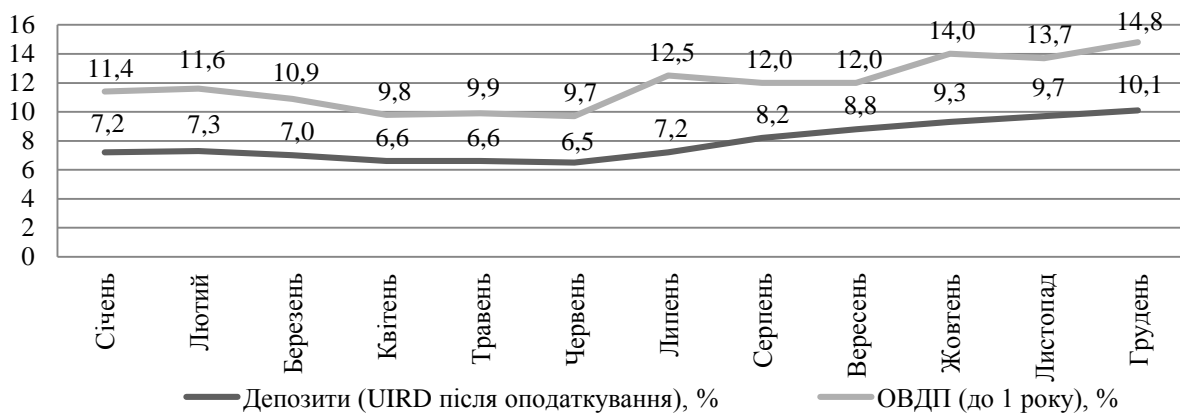

Рисунок 1 – Динаміка дохідності річних гривневих депозитів та ОВДП у 2022 році, %

Джерело: розроблено авторами з використанням матеріалів з джерела [3].

На графіку (рис. 2) показано, що 2023 рік характеризувався стабілізацією ринку та досягненням пікових значень доходності. Наприкінці року ставки дещо знизилися, проте ОВДП залишалися на 5-6 в.п. вищими за депозити, що відображало високу довіру інвесторів до державних інструментів. У серпні та вересні аукціони ОВДП не проводилися.

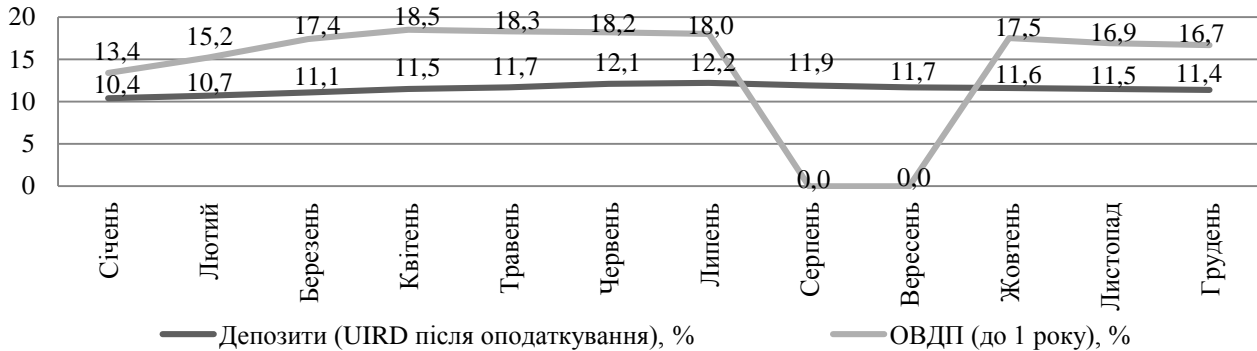

Рисунок 2 – Динаміка доходності річних гривневих депозитів та ОВДП у 2023 році, %

Джерело: розроблено авторами з використанням матеріалів з джерела [3].

На початку 2024 року доходність депозитів і державних облігацій демонструвала врівноваження після стрімкого зростання у 2023 році. Ринку поступово реагував на нові умови монетарної політики НБУ, а загальна тенденція – до помірної зниження доходності. Різниця між інструментами зберігалася на рівні 5-5,5 в.п., і ОВДП залишалися прибутковішими [3].

Рисунок 3 ілюструє динаміку середньозваженої доходності ОВДП та середнього індексу депозитних ставок для фізичних осіб протягом року, що дозволяє порівняти привабливість цих двох фінансових інструментів та простежити їхні зміни в часі.

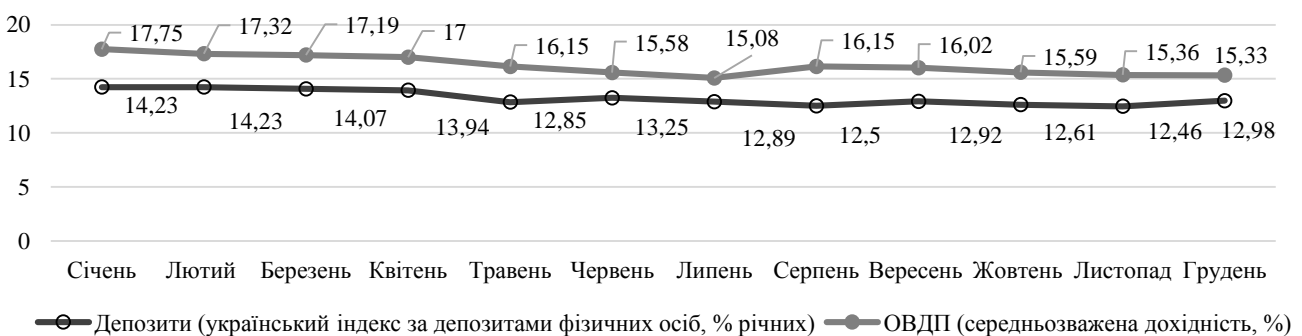

Рисунок 3 – Динаміка доходності річних гривневих депозитів та ОВДП у 2024 році, %

Джерело: розроблено авторами з використанням матеріалів з джерела [4].

Впродовж 2024 року доходність ОВДП майже постійно залишалася вищою за депозитні ставки, хоча й характеризувалася дещо більшими коливаннями. Депозитні ставки, навпаки, змінювалися поступово та стабільно, утримуючись на нижчому рівні. Загалом це свідчить про те, що ОВДП

протягом року були привабливішим інструментом для інвесторів з позиції дохідності, тоді як депозити забезпечували більш передбачувану, але нижчу фінансову віддачу.

Отже, аналіз динаміки 2022-2024 років підтверджує стійку перевагу ОВДП над депозитами, що пояснюється відсутністю оподаткування доходів та прямою залежністю від монетарної політики НБУ. Стійкість ринку у 2024 році закріплює роль ОВДП як головного інструменту для захисту капіталу від інфляції та фінансування оборони, тоді як депозити зберігають функцію базового засобу ліквідності для населення.

Список використаних джерел:

1. АТ «ОЩАДБАНК». Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП)/Військові облігації. URL: <https://www.oschadbank.ua/obligacii-vnutrisnoi-derzhavnoi-poziki-ovdp>.
2. Національний банк України підвищив облікову ставку до 25%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-pidvischiv-oblikovu-stavku-do-25>.
3. Що відбулось з Україною за два роки війни. Фінансовий вимір. URL: <https://finclub.net/infographica/shcho-vidbulos-z-ukrainoiu-za-dva-roky-viiny-finansovyi-vymir.html>.
4. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.

Петришина Д. А.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ ГРОШЕЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасна цифрова економіка характеризується стрімкими технологічними змінами, які суттєво впливають на всі аспекти економічного життя, включаючи еволюцію форм грошей. Процеси цифровізації, що охопили фінансову систему у ХХІ столітті, створюють нові можливості для трансформації традиційних грошових інструментів і появи принципово нових форм цифрових активів. У контексті глобальних викликів важливість цифрової трансформації грошової системи набула особливої актуальності, оскільки цифрові технології дозволяють досягти цілей сталого розвитку з новою якістю, ефективніше і дешевше.

Історичний розвиток форм грошей демонструє постійну трансформацію від повноцінних грошей до неповноцінних. Початковою формою були товарні гроші, які представляли собою товари найбільшого попиту. З часом вони були витіснені металевими грошима із срібла і золота, що еволюціонували від шматків руди через зливки до монет. Паперові гроші виникли як альтернатива золотим монетам. Перші їхні зразки з'явилися в Китаї ще в VIII столітті, тоді як у Європі вони почали використовуватися значно пізніше — у Франції в 1783 році [1, с. 87].

Еволюційні процеси в економіці, що спричинили демонетизацію золота, підготували підґрунтя для запровадження кредитних грошей, які історично пройшли еволюцію: вексель, банкнота, чек, депозитні та електронні гроші.

Депозитні гроші – це один із видів банківських грошей, який існує у вигляді певних сум, записаних на рахунках економічних суб'єктів у банках. Зараз депозитні гроші є основною формою грошей у країнах з розвинутою ринковою економікою, їхня частка становить приблизно 90% усієї грошової маси, яка перебуває в обороті. Електронні гроші являють собою вид депозитних грошей, коли переказування грошових сум здійснюється автоматично з допомогою комп'ютерних систем. Носієм електронних грошей є пластикова картка – іменний грошовий документ, який дозволяє оплачувати покупки через комп'ютерні мережі без використання готівки [2, с. 165].

Електронні гроші – це одиниці вартості, що зберігаються у електронному форматі і випущені емітентом для виконання платіжних операцій. Електронні гроші є реальною можливою альтернативою готівці, оскільки вони використовуються для здійснення платежів без необхідності у банківських рахунках. Особливість електронних грошей полягає в тому, що вони поєднують в собі риси як готівкових, так і безготівкових коштів [3, с. 169].

Розвиток комп'ютерних технологій призвів до появи на фінансовому ринку нового платіжного засобу – криптовалюти. Криптовалюта – це сучасна віртуальна валюта, захищена криптографією від підробки, атрибут комунікацій за допомогою мережі Інтернет. Поняття «криптовалюта» не може бути зведене до єдиного універсального визначення, оскільки воно відображає багатовимірну природу цифрових активів, які перебувають у стані постійної трансформації [2, с. 165].

Серед основних переваг криптовалют можна виділити: доступність майнінгу, швидкість та анонімність трансакцій, захищеність, відсутність впливу державних органів, інфляційний імунітет, відсутність єдиного емісійного центру, низькі витрати на обслуговування операцій. Водночас криптовалюта має і певні недоліки, серед яких можливість використання у незаконній діяльності, висока волатильність, відсутність регулюючих механізмів, незабезпеченість активами. Сучасні криптовалюти виконують цілу низку завдань: від захисту конфіденційності до обслуговування логістики та медіа, від платіжних рішень до організації міжланцюгової взаємодії [4, с. 83].

Отже, трансформація форм грошей у цифровій економіці є закономірним етапом еволюції грошової системи, що відображає глибокі технологічні та соціально-економічні зміни. Від товарних грошей до криптовалют – кожен етап характеризується підвищенням ефективності та швидкості здійснення платежів. У сучасних умовах електронні гроші стали головною формою грошей у країнах з розвинутою економікою. Криптовалюти зазнають еволюції від виконання суто грошових функцій до набуття властивостей технологічної одиниці вартості.

Список використаних джерел:

1. Мехова О. М., Бурковська А. В. Форми грошей та їх еволюція. Молодь, наука, бізнес: матеріали Всеукраїнської студентської інтернет-конференції. Миколаїв: МНАУ, 2019. С. 85-89.
2. Бурковська А. В. Переваги і недоліки використання криптовалют. Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Миколаїв: МНАУ, 2017. С. 165-168.
3. Кошіль А. І., Мельянкova Л. В. Електронні гроші: сучасні підходи та виклики обліку. Сталий розвиток економіки. 2024. № 2 (49). С. 168-173.
4. Матвійчук В.В., Таранич О.В. Криптовалюти як феномен цифрової економіки: понятійно-категоріальний аналіз та типологізація. Економіка і організація управління. 2025. №2(58). С. 77-85.

Пренко Ю. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к.е.н, доцентка,

доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДОПОМОГА УКРАЇНІ ВІД МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ

Світова економіка зазнає змін, пов'язаних з глобалізацією, швидким розвитком технологій, геополітичними конфліктами та кліматичними проблемами. Багато країн стикаються з фінансовими труднощами, що можуть сповільнювати їхній економічний розвиток і створювати нестабільність у макроекономічній діяльності, тому вони змушені шукати нові джерела фінансової підтримки.

Одним із важливих напрямів такої підтримки є співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Завдяки своїм фінансовим інструментам і технічній допомозі ці установи допомагають країнам подолати кризові ситуації та забезпечити стаке економічне зростання в довгостроковій перспективі. Ресурси даних міжнародних інститутів використовуються не тільки для фінансової а й для технічної підтримки державного бюджету, а також здійснення інституційних і структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проєктів [1].

Україна співпрацює з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) - одним із найбільших інвесторів України, фінансові ресурси якого надають підтримку для здійснення економічних реформ, фінансування інвестиційних проєктів розвитку в приватному та державному секторах, технічної допомоги [2].

Серед останніх масштабних інвестиційних проєктів, наданих ЄБРР для покращення економічного стану України, можна виділити проєкт про надання державному «Укресімбанку» гарантії для нових кредитів на суму 100 млн євро, які у майбутньому будуть спрямовані на підтримку енергетичних проєктів українського бізнесу [3].

Програма (Energy Security Support Facility – ESSF) надається для підтримки енергетичної безпеки України, яка є однією із найважливіших галузей промисловості у часи повномасштабного вторгнення і призначена для часткового покриття кредитного ризику за новими кредитами, що видаються компаніям для реалізації проєктів у сфері генерації, зберігання енергії й підвищення енергоефективності [3].

9 вересня 2025 року Рада директорів ЄБРР ухвалила рішення про підтримку даного проєкту. Згідно з умовами, програма покриватиме до 50 % можливих кредитних ризиків і надаватиметься у два рівні транші, з яких другий не матиме попереднього резервування [3]. Крім фінансової підтримки, «Укресімбанк» також отримає технічну допомогу в межах програми ESSF, що

дозволить ефективніше використовувати надані ресурси та успішно реалізовувати проєкти [3]. Отже, ухвалений ЄБРР проєкт сприятиме зміцненню фінансової стабільності та розвитку підприємництва в Україні. Завдяки гарантійній підтримці й технічній допомозі «Укрексімбанку» з'являться додаткові можливості для кредитування, особливо малого та середнього бізнесу, що позитивно вплине на економічне зростання країни.

Україна також тісно співпрацює зі Світовим банком, членом якого є Міжнародний банк реконструкції та розвитку. 13 вересня 2025 р. Україна та (МБРР) уклали угоду про надання позики у розмірі 246,5 млн дол. США за сталою програмою SURGE «Підтримка відбудови шляхом розумного фіскального управління» [3]. Фінансові ресурси будуть залучені з Цільового фонду з метою надання Україні необхідної кредитної допомоги (ADVANCE Ukraine), за сприяння уряду Японії [3]. Основною метою проєкту є підтримка дій уряду України, спрямованих на формування ефективної системи управління державними інвестиціями в умовах післявоєнного відновлення країни.

Передбачається, що до кінця 2025 р. до загального фонду Державного бюджету буде залучено 229,7 млн дол. США, з яких 16,8 млн дол. США буде призначено на капіталізацію відсотків з метою зменшення вартості обслуговування кредитних зобов'язань України на найближчі роки [3].

Євросоюз сформував для України черговий пакет фінансової допомоги. 10 вересня 2025 р. Україна прийняла у своє розпорядження восьмий транш від ЄС, що налічував 1 млрд євро у межах ініціативи G7 «Надзвичайне прискорення доходів для України» (Extraordinary Revenue Acceleration for Ukraine – ERA) [3].

ERA також планує перерахувати Україні 50 млрд дол. США, які будуть забезпечені майбутніми доходами від заморожених активів Росії. Це є вагомим внеском у бюджет України, що значно прискорить виконання поставлених Україною цілей структурно-промислового розвитку. Станом на 15 жовтня 2025р. гарантійний вклад ЄС налічує близько 18,1 млрд євро (еквівалентно 20 млрд дол. США) [3]. ЄС із лютого 2022 р. є інвестором і гарантом прямого спрямування бюджетної допомоги Україні у розмірі – 58,5 млрд євро, котрі використовуються на першочергові витрати Державного бюджету [3].

Крім того, Європейська комісія ухвалила рішення надати Україні 40 млн євро гуманітарної допомоги для підготовки до зимового періоду. Фінансування охоплюватиме надання грошової допомоги, твердого палива, опалювальних пристроїв і створення пунктів аварійного обігріву. Особливу підтримку отримують люди похилого віку, діти, особи з інвалідністю та переселенці, які проживають у місцях спільного розміщення.

З огляду на триваючу війну, ЄС додатково виділить Україні ще 185 млн євро до кінця 2025 року. Загалом із початку повномасштабного вторгнення Україні вже надано від ЄС 144 млрд євро допомоги [3].

Отже, допомога Україні від міжнародних фінансових інститутів є надзвичайно важливою для стабілізації економіки та подальшого відновлення країни після війни. ЄБРР, МБРР, ЄС та інші міжнародні партнери продовжують

надавати фінансову, технічну й гуманітарну підтримку, спрямовану на зміцнення енергетичної безпеки, покращення управління державними інвестиціями, розвиток малого та середнього бізнесу, а також соціальний захист населення. Завдяки активній співпраці з цими установами Україна отримує не лише доступ до значних фінансових ресурсів, а й можливість реалізовувати структурні реформи, розвивати інфраструктуру та підвищувати ефективність державного управління. Вважаємо, що у довгостроковій перспективі така взаємодія створюватиме основу для сталого економічного зростання, інтеграції в європейський фінансовий простір і формування конкурентоспроможної національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Попель С.А. : Міжнародні Фінансові Організації та Україна: стратегічні вектори співпраці. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1237/1190>.
2. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. *Національний Банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>.
3. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. Вересень 2025 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-institutiv-ukrayini-veresen-2025-roku>.

Рекалова А. С., здобувач вищої освіти,
Навчально-науковий інститут «Менеджменту і маркетингу»,
Науковий керівник – **Перерва І. М.**,
доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків

ВПЛИВ ВОЄННИХ УМОВ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

Воєнні дії на території України суттєво змінили умови функціонування підприємств та вимоги до сучасних систем менеджменту. Підприємства зіткнулися з нестабільністю логістики, загрозами безпеці персоналу, перебоями у постачанні та необхідністю швидкого переходу до нових моделей роботи. У цих умовах управлінські рішення потребують значно більшої швидкості, гнучкості та стратегічного передбачення.

Одним із головних викликів стало забезпечення безперервності бізнес-процесів. Значна частина підприємств була змушена змінювати місце діяльності, оптимізувати операційні витрати та адаптуватися до дефіциту ресурсів. Це спричинило активне впровадження антикризових інструментів менеджменту, зокрема ризик-орієнтованого підходу та сценарного планування [3, ст. 6]. Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Проблема	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Зростання вартості сировини, матеріалів і товарів	70%	73%	70%	72%	67%
Перебої з електро-, водо- та теплопостачанням	51%	41%	41%	53%	65%
Труднощі з транспортуванням сировини й товарів територією України	41%	29%	43%	42%	43%
Підвищений рівень небезпеки ведення діяльності	33%	16%	32%	35%	37%
Зниження попиту на товари та послуги	29%	43%	33%	23%	27%
Порушення або розрив логістичних ланцюгів постачання	28%	20%	22%	30%	35%

Важливим елементом є управління персоналом в умовах високої психологічної напруги та небезпеки. Підприємства активно переходять на гібридні та дистанційні формати роботи, забезпечують підтримку співробітників, посилюють внутрішні комунікації та застосовують інструменти мотивації, адаптовані до кризових умов. Це дозволяє зберігати продуктивність і мінімізувати кадрові втрати [2].

Воєнні умови також стимулювали цифровізацію управлінських процесів. Використання хмарних технологій, ERP-систем, цифрових схем документообігу та онлайн-платформ для взаємодії стало необхідністю. Це

підвищило оперативність прийняття рішень та забезпечило більшу стійкість бізнесу до зовнішніх загроз.

Окрему увагу підприємства приділяють фінансовому менеджменту. У складних умовах підвищилася роль контролю витрат, планування ліквідності та диверсифікації джерел фінансування. Значна кількість компаній орієнтується на грантові програми, державні ініціативи підтримки та міжнародні фонди [4].

Водночас однією з найпоширеніших проблем, з якою підприємці зіткнулися як у перші місяці після вторгнення, так і нині, є інфляція та її наслідки. Дорожчання сировини, комплектуючих і витратних матеріалів у поєднанні зі зниженням купівельної спроможності населення створює серйозний тиск на бізнес. Через знецінення національної валюти витрати на закупівлю ресурсів зростають, що змушує підприємців підвищувати ціни. Проте підвищення цін обмежене можливостями споживачів, тому компанії змушені балансувати між покриттям витрат і збереженням попиту.

Зниження прибутковості та необхідність підтримувати заробітні плати працівників зменшують обсяг коштів, доступних для розвитку, оновлення обладнання чи формування резервів. Дорожчання комунальних послуг, зокрема електроенергії, створює додаткове фінансове навантаження, особливо для виробничих підприємств, що працюють з енергоємним обладнанням. У результаті загострюється проблема пошуку операційних коштів для підтримки і масштабування бізнесу [1, ст. 52].

Отже, воєнні умови стали каталізатором змін у системі управління підприємствами. Вони прискорили перехід до більш гнучких, технологічних та стійких моделей менеджменту. Підприємства, що змогли адаптувати свої управлінські процеси, отримують конкурентні переваги та підвищують свої шанси на ефективне функціонування у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Саблук Р. П., Денисенко А. А. Проблеми підприємництва в Україні під час воєнного стану. *Економіка і управління*. 2024. Вип. 4. С. 48-53.
2. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022, 77 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf
3. Бондар П. Антикризовий менеджмент підприємства: сучасні підходи. К., 2021.
4. Левчинський Д., Ступнікер Г., Каширнікова І., Зозуля Н. Підприємництво України в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2022. Вип. 181. С. 110-114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-19>

Рудницький О. О.,

здобувач вищої освіти факультету економіки та бізнесу

Науковий керівник - **Сахно Л.А.**, к.е.н., доцентка,

доцентка кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Запоріжжя

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Цифровізація глобального фінансового простору визначає нові умови розвитку національних банківських систем. Для України ці процеси набули особливої інтенсивності у 2020–2024 рр., що зумовлено зростанням ролі дистанційних фінансових послуг, посиленням конкуренції між банками та фінтех-компаніями, а також необхідністю підвищення стійкості сектору до кризових шоків. Трансформаційні зрушення, що охоплюють банківську систему України, відбуваються під впливом двох ключових чинників: технологічних змін та структурних реформ, спрямованих на вдосконалення регуляторного середовища [1].

Сучасний етап цифрової трансформації характеризується швидким поширенням фінтех-інновацій, зокрема мобільного банкінгу, миттєвих платежів, технологій відкритого банкінгу (Open Banking), а також використання елементів штучного інтелекту у фінансових операціях. За даними Національного банку України, у 2023 р. частка безготівкових операцій становила понад 93 % від загальної кількості транзакцій, що підтверджує перехід фінансової системи до цифрової моделі функціонування [2].

Фінтех-компанії посилюють конкурентний тиск на традиційні банки, формуючи нову екосистему фінансових послуг. Більшість українських банків активно інтегрують інноваційні технології: хмарні платформи, біометричну ідентифікацію, аналітичні системи на базі Big Data та машинного навчання. Такі рішення дозволяють зменшувати операційні витрати, скорочувати час обслуговування клієнтів та підвищувати точність оцінювання ризиків [3].

Разом із тим цифрова трансформація супроводжується зростанням кіберризиків. В умовах воєнного стану Україна є однією з найбільш атакованих країн у фінансовому секторі. За даними звіту CERT-UA, кількість кібератак на банківську інфраструктуру у 2023 р. зросла більш ніж на 25 % порівняно з попереднім роком [4]. Це вимагає посилення систем кіберзахисту, розвитку інструментів оперативного моніторингу загроз та вдосконалення нормативної бази щодо інформаційної безпеки.

Особливого значення набувають регуляторні ініціативи Національного банку України щодо впровадження сучасних стандартів управління ризиками, технологічної сумісності та відкритості фінансових сервісів. Важливим кроком стало ухвалення Концепції розвитку відкритого банкінгу, яка створює можливість для стандартизованої взаємодії між банками та небанківськими

фінансовими установами [2]. Значний вплив на трансформаційні процеси має інтеграція України до європейського фінансового простору. Імплементация директив PSD2, вимог Basel III та цифрових стандартів ЄС сприятиме підвищенню прозорості, стабільності та інноваційності банківської системи, а також забезпечить її відповідність міжнародним моделям регулювання [5].

Важливою тенденцією є також розвиток інклюзивних цифрових фінансових сервісів, які спрямовані на розширення доступу населення до банківських продуктів. У 2020–2024 рр. частка користувачів мобільних застосунків українських банків зросла більш ніж удвічі, що засвідчує високий рівень цифрової грамотності населення та готовність до сприйняття нових фінансових технологій. У перспективі це створює передумови для глибшого проникнення фінансових послуг у регіони, де традиційна банківська інфраструктура є обмеженою. Разом з тим постає завдання щодо забезпечення доступності цифрових сервісів для вразливих груп населення, що потребує подальшого розвитку адаптивних інтерфейсів, удосконалення механізмів ідентифікації та запровадження програм цифрової освіти.

Ключову роль у трансформаційних процесах відіграє розвиток системи цифрових платежів. Впровадження в Україні системи миттєвих платежів, модернізація СЕП та гармонізація стандартів із SEPA створюють можливості для швидших і безпечніших транзакцій, а також підвищують конкурентоспроможність національного фінансового ринку. Подальший розвиток цифрової інфраструктури, зокрема впровадження єдиних стандартів АРІ, сприятиме інтеграції українських фінансових установ у глобальні фінансові екосистеми. Особливо перспективним є розвиток сервісів на основі блокчейну та децентралізованих фінансів (DeFi), які поступово проникають у традиційну банківську сферу та можуть стати основою для інноваційних фінансових продуктів.

Отже, трансформація банківської системи України в умовах цифровізації та фінтех-інновацій є комплексним процесом, який поєднує технологічні, інституційні та регуляторні зміни. У найближчій перспективі ключовими завданнями залишатимуться: забезпечення кіберстійкості, адаптація регуляторної політики до європейських стандартів, розвиток фінтех-сектору та модернізація інфраструктури платежів.

Список використаних джерел:

1. Deloitte. *Digital Banking Maturity Report 2023*. URL: <https://www.deloitte.com/us/en/Industries/financial-services/articles/digital-banking-maturity-report.html> Deloitte Italia+1
2. McKinsey & Company. *Global Banking Annual Review 2023: The Great Banking Transition*. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review-2023> McKinsey & Company+1
3. Tymots, M. *Analysis of Trends and Prospects of Digital Banking in Ukraine*. International Science Journal of Management, Economics & Finance, 2025.

4. European Commission. *PSD2 Directive and Digital Finance Strategy*, 2022. URL: <https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services/regulation-supervision-and-enforcement/consultations-banking-and-finance>
5. Riabokin, M. & Kotukh, Y. *The Growing Role of Financial Technologies in the Context of Digital Economy Development*. Herald of Kyiv Institute of Business and Technology, 2024.

Рудь Н. В., здобувач вищої освіти

Науковий керівник - **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

У сучасних умовах функціонування банківської системи забезпечення фінансової стійкості банківських установ є одним із ключових завдань управління, оскільки від цього залежить здатність банку виконувати зобов'язання перед вкладниками, підтримувати ліквідність та забезпечувати стабільність фінансового сектору загалом. Одним із визначальних інструментів підтримання фінансової стійкості виступає депозитна політика, яка формує основу ресурсної бази банку та визначає можливості здійснення активних операцій [1; 2].

Депозитна політика банку являє собою систему управлінських рішень і заходів щодо залучення тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб на визначених умовах для формування стабільної ресурсної бази. До основних елементів депозитної політики належать: формування процентної політики, диверсифікація депозитних продуктів, забезпечення оптимальної структури строковості депозитів та впровадження клієнтоорієнтованих механізмів обслуговування [3].

Ефективність депозитної політики підтверджується практикою діяльності ПАТ «Банк Восток». Аналіз фінансової звітності банку свідчить, що у 2022–2024 рр. основним джерелом формування його ресурсної бази залишалися кошти клієнтів. Частка коштів клієнтів у структурі пасивів демонструвала стабільно високий рівень, що забезпечило підтримання ліквідності та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування [4]. Зростання депозитного портфеля сприяло підвищенню фінансової стійкості банку та формуванню умов для розширення кредитної діяльності.

Важливим напрямом реалізації депозитної політики є диверсифікація депозитних продуктів та цифровізація банківських послуг. Розвиток дистанційних каналів обслуговування, онлайн-оформлення депозитів та мобільного банкінгу сприяє підвищенню доступності фінансових послуг, збільшенню клієнтської бази та зміцненню довіри вкладників [1].

Згідно з нормативними вимогами Національного банку України, підтримання ліквідності банку забезпечується дотриманням економічних нормативів, зокрема нормативів короткострокової ліквідності та ліквідності покриття [5]. Стабільне зростання депозитної бази дозволяє банкам підтримувати нормативні значення ліквідності, забезпечувати фінансування реального сектору економіки та підвищувати конкурентоспроможність.

Отже, депозитна політика є одним із ключових факторів забезпечення

фінансової стійкості банку. Її ефективна реалізація через диверсифікацію депозитних продуктів, цифровізацію сервісів та підтримання оптимальної структури ресурсної бази сприяє зміцненню ліквідності, підвищенню фінансової стабільності та адаптації банків до сучасних економічних викликів.

Список використаних джерел:

1. Chaikovskiy Ya., Chaikovskiy Ye. Deposit operations of banks in ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine in modern conditions. *Economic Analysis*. 2024. Vol. 34(1). P. 202–212. DOI: 10.35774/econa2024.01.202.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України: Постанова Правління НБУ від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
4. Річна фінансова звітність ПАТ «Банк Восток» за 2024 рік. Дані щодо структури пасивів та депозитного портфеля банку. URL: https://vstbank.ua/Content/Entities/SparkFile/4282/ru/VST%202024%20FS_Signed%20financial%20statements%20with%20auditors%20report.pdf?v=638838593280000000
5. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ № 368 від 28.08.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

Студзинський О. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Зінченко О. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к.е.н,

доцентка, доцентка кафедри фінансів, банківської

справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

В умовах сучасної світової нестабільності, яка виникла переважно через збройну агресію проти України, співпраця нашої країни з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) має надзвичайно важливе значення. Вона сприяє забезпеченню макроекономічної стабільності, стимулює відновлення економіки та поглиблює інтеграцію України у світовий фінансовий простір. Завдяки взаємодії з МФО держава отримує не лише фінансову підтримку, а й можливість впроваджувати важливі структурні реформи, що підвищують ефективність управління, стимулюють розвиток ринкових відносин і сприяють залученню інвестицій.

Україна стала членом провідної МФО - Міжнародного валютного фонду (МВФ) у 1992 році [1]. Основними напрямками співпраці з цією організацією є надання кредитних програм для стабілізації платіжного балансу, підтримки фіскальної дисципліни, консультації щодо макроекономічної політики та надання технічної допомоги для реформування фінансового сектору. Програми МВФ орієнтовані на забезпечення економічної стабільності, удосконалення бюджетної системи та зміцнення банківського сектору.

Значну роль у фінансовій підтримці України відіграють також Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Серед міжнародних фінансових організацій Світовий банк є другим кредитором України після МВФ [2]. Світовий банк реалізує проекти у сферах розвитку інфраструктури, енергетики, агропромислового комплексу, соціального захисту населення та відбудови критично важливих об'єктів. ЄБРР є адміністратором двох міжнародних фондів - Рахунку ядерної безпеки та Фонду укриття Чорнобильської атомної електростанції [2].

Після початку повномасштабної агресії росії у 2022 році значення міжнародних фінансових організацій для України істотно підвищилося. 8 березня 2022 року МВФ схвалив пакет допомоги у розмірі 1,4 млрд дол. США, щоб допомогти Україні впоратися з економічним шоком, спричиненим російською атакою [3]. Світовий банк мобілізував понад 18 млрд дол. США фінансової підтримки для України, більша частина якої надходить через донорські трастові фонди [3]. ЄБРР оголосив про пакет підтримки для України у розмірі 2 млрд євро (близько 2,2 млрд дол. США) [3].

Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями охоплює кілька стратегічних напрямів:

- макроекономічну стабілізацію;
- реформування фінансового сектору;
- розвиток державного управління;
- підвищення енергоефективності;
- антикорупційні заходи [1, 2].

Водночас важливою метою є підтримка програм післявоєнного відновлення, які передбачають інвестування у відбудову зруйнованих міст, модернізацію промисловості та створення нових робочих місць.

Водночас існують і певні виклики співпраці з МФО. Україна залишається залежною від зовнішнього фінансування, а умови надання кредитів часто передбачають виконання складних структурних реформ, які викликають політичні та соціальні дискусії. Проте попри ці труднощі, взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу держави та важливим чинником зміцнення її фінансової стійкості.

Отже, міжнародна фінансова підтримка допомагає Україні зберігати макроекономічну стабільність у кризових умовах, впроваджувати реформи та створювати фундамент для сталого розвитку. Вважаємо, що надалі важливо зберігати довіру міжнародних партнерів, забезпечуючи ефективне використання отриманих ресурсів і продовжуючи системні реформи, спрямовані на зміцнення економіки та інтеграцію України у європейський фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Співробітництво з міжнародними фінансовими інституціями. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>
2. Міністерство закордонних справ України. Співпраця України з міжнародними фінансовими установами. URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/economic-cooperation/cooperation-ukraine-international-financial-institutions>
3. Congressional Research Service. Ukraine and International Financial Institutions. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IF12107>

Федор К. І.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабної війни вітчизняна економіка зазнала значних втрат і руйнувань. Станом на середину 2023 р. загальні економічні збитки України від війни перевищили 850 млрд дол. США [1]. Серед найбільш постраждалих секторів – промисловість, транспортна та енергетична інфраструктура, житловий фонд. Бойові дії, тимчасова окупація частини територій і вимушене переміщення населення призвели до істотного падіння ВВП, скорочення бюджетних надходжень та зростання рівня безробіття. У такій ситуації першочерговими завданнями є підтримка стійкості економіки, забезпечення необхідного імпорту, фінансування нагальних потреб країни і громадян. Ключову роль у вирішенні цих завдань відіграє міжнародна фінансова допомога, залучення якої набуло вкрай важливого значення для України.

Завдяки підтримці Міжнародного валютного фонду (МВФ) Україні вдалось забезпечити фінансову та макроекономічну стабільність. Допомога надавалась у рамках Інструменту швидкого фінансування (RFI) та Механізму розширеного фінансування (EFF), а також на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через спеціально створений Адміністративний рахунок МВФ.

Рада виконавчих директорів МВФ 31.03.2023 р. затвердила нову Програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) на суму 11,6 млрд СПЗ (близько 15,6 млрд дол. США) [2]. Програма EFF є частиною пакету підтримки України загальною вартістю у 115 млрд дол. США і розрахована на 4 роки та передбачає 11 переглядів [2].

Програма в межах EFF спрямована на реалізацію політики збереження фіскальної, цінової та фінансової стабільності, підтримує економічне відновлення, удосконалює систему управління та зміцнює інституційний потенціал. Це створює умови для стійкого довгострокового зростання країни у період післявоєнної відбудови на шляху до інтеграції в Європейський Союз [2].

За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 72 позики загальним обсягом понад 15,4 млрд дол. США та 2,2 млрд євро, з яких отримано 14,2 млрд дол. США та 2,2 млрд євро [2]. Починаючи з 24.02.2022 р. Світовий банк мобілізував на підтримку України фінансові ресурси на суму 34 млрд дол. США, з яких понад 22 млрд дол. США уже були безпосередньо надані нашій державі [2].

Отримані кошти використовуються для підтримки державного бюджету, реалізацію інституційних і структурних реформ, на підготовку та впровадження довгострокових інвестиційних проєктів, що відповідають пріоритетам економічного розвитку України.

Для впровадження структурних реформ в національній економіці Світовий банк надав Україні Гарантію на підтримку державної політики, спрямованої на економічне зростання та забезпечення фіскальної стійкості.

Нові спільні системні проєкти будуть впроваджуватись при відбудові України для реконструкції транспортної інфраструктури «RELINK», електроенергетичного сектору «Re-Power», підтримки системи охорони здоров'я «Heal Ukraine», відновлення зруйнованого житла громадян внаслідок бойових дій «НОРЕ» [2].

Загальний обсяг фінансування, виділеного Україні Європейським банком реконструкції та розвитку станом на кінець березня 2023 р. становить 18,1 млрд євро в рамках 529 проєктів [2]. Частка приватного сектору в українському портфоліо складає 39% [2]. У березні 2022 р. ЄБРР оголосив початковий «пакет стійкості» у розмірі 2 млрд євро, що передбачає фінансування заходів для допомоги громадянам, компаніям і країнам, які зазнали впливу війни проти України [2].

Підтримка для українських компаній передбачена, зокрема, у формі відстрочених кредитів, підтримки ліквідності та торговельного фінансування. Компаніям також буде надаватися допомога у релокації з метою продовження діяльності. Кошти для країн-сусідів України передбачені для допомоги у зв'язку з приїздом біженців, пом'якшення наслідків війни та санкцій для їхнього енергетичного сектору, підтримання ліквідності для малого та середнього бізнесу [2].

Отже, досліджені міжнародні фінансові організації відіграють важливу роль у відновленні вітчизняної економіки в умовах війни. Завдяки фінансовій, технічній та консультативній підтримці Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, та інших партнерів держава отримує необхідні ресурси для стабілізації макроекономічної ситуації, відновлення інфраструктури та підтримки соціальної сфери. Співпраця з цими організаціями сприяє не лише подоланню наслідків війни, а й формуванню основ для сталого економічного зростання, модернізації економіки та інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. Як змінювалася економічна ситуація в Україні протягом великої війни.
URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/10/22/infografika/ekonomika/yak-zminyuvalasya-ekonomichna-sytuacziya-ukrayini-protyahom-velykoyi-vijny>
2. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями.
URL: <https://mfa.gov.ua/mizhнародni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhнародnimi-finansovimi-instituciyami>

Федорова В.С.,

здобувач вищої освіти економічного факультету
Науковий керівник – **Шуба Т.П.**, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
м. Харків

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ОЦІНКА

В умовах сучасної глобалізації, інтенсивної цифрової трансформації та високої мінливості ринкового середовища здатність продукції й послуг залишатися конкурентоспроможними перетворюється на визначальний фактор стійкості підприємств та їхнього стратегічного розвитку. Посилення конкуренції, поява інноваційних бізнес-моделей, швидка зміна вподобань споживачів та зростання ролі технологічних рішень вимагають від компаній комплексного підходу до оцінювання власних конкурентних позицій. Саме цей показник демонструє можливість підприємства зберігати та нарощувати ринкову частку, формувати привабливий імідж і забезпечувати економічну стабільність.

Конкурентоспроможність продукції та послуг виступає індикатором гнучкості підприємства щодо зовнішніх викликів та його здатності пропонувати споживачам виняткову цінність. Наявність якісно побудованої системи аналізу конкурентних переваг надає змогу своєчасно виявляти ключові проблеми й можливості, коригувати стратегічні орієнтири, зменшувати ризики та підвищувати результативність управлінських рішень. У зв'язку з цим дослідження процесів формування конкурентоспроможності та методів її комплексної оцінки набуває вагомого практичного значення як для окремих підприємств, так і для національної економіки загалом.

Конкурентоспроможність продукції чи послуг є комплексною характеристикою, яка охоплює ринкові, технологічні, економічні та соціальні виміри. Її зміст полягає у здатності підприємства формувати та утримувати стійкі конкурентні переваги, що забезпечують фінансову результативність, привабливість для споживачів і стабільні позиції на ринку. У економічному сенсі конкурентоспроможність постає як підсумок раціонального використання ресурсів, систематичного підвищення якості та адаптації продукції або послуг до вимог та динаміки ринкового середовища [1].

Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства можливе через зіставлення показників його економічної результативності з показниками основних конкурентів. У практичній площині такий аналіз зазвичай базується на двох ключових критеріях: рівні прибутковості та впливі продукції чи послуг компанії на ринок. Досвід свідчить, що прибутковість варто розглядати насамперед як інструмент підтримання стійкого розвитку підприємства та

досягнення його економічних і соціальних цілей, а не як головну мету діяльності. Відповідно, фундаментальною ціллю будь-якої організації є задоволення потреб споживачів та суспільства загалом.

Водночас значення прибутку не можна применшувати, оскільки він слугує індикатором ефективності функціонування підприємства та його позицій у конкурентному середовищі. Прибуток є логічним результатом успішної діяльності, свідченням здатності компанії адаптуватися до ринкових умов і перемагати у боротьбі за споживача [2].

Підприємство можна вважати конкурентоспроможним тоді, коли його результати діяльності відповідають або перевищують показники основних суперників на ринку. Такий рівень досягається у випадку, коли сукупність наявних ресурсів і умов — виробничих факторів, управлінських і маркетингових інструментів, фінансового забезпечення, технологічного потенціалу та творчих здібностей персоналу — трансформується у стабільні конкурентні переваги. Вони можуть проявлятися у нижчій собівартості, ширшому асортименті, вищій якості продукції або у зростанні економічної ефективності.

Завдяки цьому підприємство здатне забезпечувати своїм акціонерам прийнятний рівень прибутковості, підтримувати самофінансування та раціонально використовувати трудові ресурси відповідно до рівня продуктивності. Таким чином, конкурентоспроможність багато в чому визначається внутрішнім середовищем підприємства, адже саме воно охоплює всі функціональні складові та процеси, що формують потенціал і результативність організації.

Список використаних джерел:

1. Parkhuts, Y. D., & Ohdanska, O. D. (2025). Ensuring the Competitiveness of an Enterprise based on Digital Transformation Models. *European Journal of Management Issues*, 33(2), 75-87.
2. Makedon, V., Budko, O., Salyga, K., Myachin, V., & Fisunencko, N. (2024). Improving Strategic Planning and Ensuring the Development of Enterprises Based on Relational Strategies. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, 15(4), 798-811.

Фіст Іван,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту інноватики, природокористування та інфраструктури
Науковий керівник – **Крисько Ж.Л.**, к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РИНКОВІ МЕХАНІЗМИ ОЦІНКИ МІСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Формування ефективної системи управління земельними ресурсами є одним із ключових чинників стабільності фінансової системи України. Земельна оцінка, зокрема міських територій, безпосередньо впливає на надходження до місцевих бюджетів, визначає рівень інвестиційної привабливості територій і є основою для справедливого оподаткування. У сучасних умовах реформування фінансової системи та реалізації політики децентралізації актуальним постає питання вдосконалення ринкових механізмів оцінки земель, які б забезпечили баланс між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та прозорістю фінансових відносин.

Система оцінки міських земель в Україні переживає період реформування, зумовлений прийняттям Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» [1] та розвитком Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва [2]. Водночас існують суттєві проблеми:

- нерівномірність оновлення оцінки земель (в окремих громадах вона не проводилася понад 10 років);
- недостатня інтеграція кадастрових та фінансово-облікових систем;
- обмежена кількість транзакцій на ринку міських земель, що ускладнює формування достовірної бази для ринкової оцінки;
- недосконалість методичної бази, що не враховує інвестиційний потенціал та екологічні фактори територій.

Ці недоліки призводять до зниження податкової бази, недоотримання доходів місцевими бюджетами та втрати фінансової стійкості громад. За даними Держгеокадастру [3], лише близько 65 % міських територій мають актуальні дані нормативної грошової оцінки, що створює суттєві диспропорції у фіскальній політиці на місцевому рівні.

Зазначимо, що земельна оцінка має стратегічне значення для наповнення місцевих бюджетів, адже від правильності її проведення залежить розмір земельного податку, орендної плати, вартості продажу земельних ділянок комунальної власності та розрахунку інвестиційних проєктів. Проте в Україні досі існує низка проблем, які гальмують становлення повноцінного ринку міських земель. Серед основних – застарілі підходи до оцінювання, нерівномірність оновлення даних нормативної грошової оцінки, обмежений

доступ до кадастрової інформації, відсутність інтегрованої системи обліку транзакцій із земельними ділянками. У багатьох громадах оцінка земель не переглядалася понад десятиліття, що призводить до викривлення реальної вартості активів і заниження податкової бази.

Недосконалість ринкових механізмів оцінки має безпосередній вплив на фінансову стабільність держави. Коли ціна на землю не відповідає ринковим реаліям, громади втрачають значну частину потенційних доходів. За оцінками експертів, унаслідок невідповідності між нормативною та реальною ринковою вартістю земель втрати місцевих бюджетів щорічно сягають сотень мільйонів гривень. Це знижує фінансову самодостатність територіальних громад і стримує розвиток міської інфраструктури.

Зауважимо, що розвинені країни світу, зокрема держави Європейського Союзу, США, Канада, активно застосовують ринкові методи оцінки земель, що базуються на принципах порівняння аналогів, капіталізації доходів або розрахунку відновлювальної вартості [4]. Такі підходи забезпечують прозорість земельних операцій, підвищують довіру інвесторів і формують справедливі умови оподаткування. Наприклад, у Великій Британії та Нідерландах результати ринкової оцінки публікуються у відкритих державних базах, що дозволяє будь-якому громадянину перевірити справедливість встановленої вартості земельної ділянки.

Для України запровадження подібних практик можливе через розвиток геоінформаційних систем і цифровізацію кадастрових даних [4]. Створення інтегрованої системи земельного моніторингу, що об'єднувала б дані ринку нерухомості, фінансової звітності та податкових надходжень, дозволить забезпечити комплексний підхід до оцінювання. Крім того, необхідно запровадити масову автоматизовану оцінку земель, яка дасть змогу швидко оновлювати дані та зменшити вплив людського чинника.

Ринкові механізми оцінки земель мають не лише фіскальне, а й регуляторне значення. Вони сприяють ефективнішому використанню міських територій, стимулюють інвесторів до участі у розвитку інфраструктури, сприяють відновленню занедбаних ділянок та зниженню спекулятивної активності. Запровадження сучасних технологій оцінки, зокрема штучного інтелекту, машинного навчання, аналізу великих даних (*Big Data*), відкриває нові можливості для прогнозування вартості земель і формування збалансованої фінансової політики на місцевому рівні.

Отже, ринкові механізми оцінки міських земель становлять важливий компонент фінансової стабільності України. Вони забезпечують прозорість економічних відносин, створюють передумови для збільшення бюджетних надходжень і сприяють реалізації принципів фінансової децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Про національну інфраструктуру геопросторових даних: Закону України від 13.04.2020.№ 554-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text>

2. Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.
URL: <https://e-construction.gov.ua>

3. Офіційний електронний портал Держгеокадастру. URL:
<https://e.land.gov.ua>

4. Язлюк Б.О., Анопрієнко Т.В., Бутов А.М. Нововведення у сфері оцінки земель в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 3. С. 201-214.

Хроненко В. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н,

доцентка, доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СПАДКОВІСТЬ ТА РОЗРИВ У ФІНАНСОВІЙ ДУМЦІ УКРАЇНИ

Фінансова думка, яка відображає економічне життя суспільства, постійно потрапляє в дилему. З однієї сторони вона є революційним зривом, спричиненим викликами часу, а з іншої - передачею знань від покоління до покоління.

Головна теоретична основа для фінансової думки України ХІХ століття була створена передовою європейською (німецькою) наукою.

Сьогодні Україна перебуває в умовах повномасштабної війни і стикається з жорсткою реальністю, пов'язаною з макроекономічною кризою, вичерпанням ефектів відновлення та структурними змінами, які вимагають першочергового вирішення. Україна має велику інтелектуальну спадщину, яка складається з 760 мільйонів бібліотечних одиниць, включаючи 80,34 мільйона архівних документів та 17,33 мільйона музейних предметів [1]. Якщо врахувати колекції корпоративних, релігійних, приватних та діаспорних бібліотек, а також архівів, музеїв та електронних видань, загальна кількість українських інформаційних одиниць сягає одного мільярда [1].

З'являється явне протиріччя між історичною адекватністю та сучасними вимогами щодо цифровізації, воєнного стану та глобальних катастроф.

Тривожною тенденцією в розвинених країнах є те, що роль успадкованого багатства в добробуті людини майже зрівнялася з важливістю доходу від власної праці; це породжує новий клас рантьє, явище, яке найкраще описати як «спадкова економіка», що суперечить самій суті капіталізму, оскільки дестимулює не лише інновації, а й продуктивну працю, яка мала б бути його рушійною силою [2]. Досвід України - це урок, який показує, як працює ринкова економіка і як вона потребує соціальної підтримки та меритократії [2].

Багаті країни щорічно успадковують близько 6 трлн дол. США, а це приблизно 10% від загальної суми в світі; для порівняння, у середині ХХ століття частка спадкових трансфертів становила лише 5% від світового ВВП, що демонструє подвоєння значущості успадкування за останні десятиліття [2].

З іншого боку, постає питання бідних сімей, у яких грошові турботи викликають стрес. Це може вплинути на наступні покоління, створюючи цикл бідності, коли діти успадковують не лише матеріальну недостатність, а й поведінку, що робить їх більш схильними до фінансових труднощів [3]. Тобто, суспільно-економічна політика повинна брати до уваги не тільки матеріальні, а й психологічні аспекти успадкування бідності.

Крім того, економіка деяких країн сьогодні значною мірою тримається лише на військовому виробництві, а це свідчить про те, що перехід до миру може спричинити серйозну економічну кризу, як для бідних так і для забезпечених верств населення цих країн [4].

Економіка воєнного часу, санкції, гібридні фінансові конфлікти, цифровізація та поява криптовалют - це явища, яких не існувало в епоху становлення класичної фінансової думки України ХІХ століття. Вважаємо, що Україні доцільно відмовитися від минулого і створити абсолютно нову науково-фінансову парадигму.

Отже, історичний досвід, попри свою цінність, не може бути достатнім орієнтиром у сучасних умовах. Саме тому створення абсолютно нової фінансової парадигми є не бажанням, а необхідністю для майбутнього України.

Список використаних джерел:

1. Онищенко О.С. Національна наукова спадщина – інтелектуальні скарби держави. *Вісник Національної академії наук України*. 2019. № 5. URL: http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/vnanu_2019_5_19.pdf
2. «Спадкова економіка»: як обсяги спадщини створюють нову нерівність і що з цим робити. URL: <https://abiznes.com.ua/spadkova-ekonomika-ia-obsiah-y-spadshchynu-stvoriuiut-novu-nerivnist-i-shcho-z-tsym-robyty-3325/#причини-зростання-спадкової-економіки>
3. Бідність: менталітет чи генетика? URL: <https://taslife.com.ua/blog/rich-vs-poor-part1>
4. Welt: на економіку росії чекає глибока криза у разі зупинення війни. URL: https://lb.ua/world/2024/08/11/629007_welt_ekonomiku_rosii_chekaie.html

Цапик Д. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.,** к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Фінансова інфраструктура України перебуває у стані глибокої трансформації, спричиненої інтеграційними процесами з ЄС, цифровізацією економіки та воєнними викликами. Комерційні банки — її центральний елемент, оскільки саме через них здійснюється більша частина операцій із перерозподілу фінансових ресурсів, реалізації платіжних сервісів, обслуговування бізнесу та населення, управління ризиками та впровадження фінансових технологій. Стан та ефективність діяльності банків безпосередньо визначають якість функціонування фінансової інфраструктури, її здатність забезпечувати стійкість економіки та створювати умови для розвитку ринку капіталів.

Комерційні банки активно підтримують процеси відновлення економіки України, особливо у період криз. У річному звіті НБУ за 2024 рік зазначено, що банки профінансували проекти з відновлення енергетичної інфраструктури на значні суми, показуючи свою роль як каталізатора інвестицій у стратегічні сектори. Крім того, банки брали участь у підписанні меморандумів із регулятором з метою підвищення прозорості платіжної інфраструктури та мінімізації використання фінансових каналів для незаконних операцій. Такі дії зміцнюють довіру до фінансової системи й показують, як банки можуть бути інструментом державної політики відновлення [1].

Від початку повномасштабної війни чисельність банків в Україні змінилася – кількість діючих банків скоротилася (табл. 1). Це зумовлено як посиленням регуляторних вимог Національного банку України щодо капіталізації та стійкості, так і зростанням ризиків ведення діяльності в умовах воєнного стану.

Таблиця 1 Кількість діючих банків в Україні за 2020-2025 рр.

Показники	Роки					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Кількість діючих банків, од.	73	71	67	63	62	60
З них: З іноземним капіталом	33	33	30	28	26	26
у т. ч. зі 100% іноземного капіталу	23	23	22	20	19	19

Джерело: [2]

Окремі установи були виведені з ринку через невідповідність нормативам, інші — припинили діяльність унаслідок реструктуризації банківських груп або оптимізації структури власників. Загалом процес консолідації банківського сектору набув прискорення, що відповідає стратегічній лінії НБУ на формування стійкого, менш ризикового та більш ефективного фінансового середовища.

Дані таблиці 1 демонструють, що у 2020–2025 рр. загальна кількість діючих банків зменшилася на 13 одиниць (від 73 до 60), що є ознакою посилення процесів укрупнення банківської мережі та очищення ринку від неплатоспроможних учасників.

Таблиця 2 Порівняння ролі комерційних банків і небанківських фінансових установ

Критерій	Комерційні банки	Небанківські фінансові установи
Основна функція	Кредитування, депозитні операції, платіжні послуги	Страховання, мікрофінансування, лізинг, інвестиційні фонди
Джерела ресурсів	Депозити населення і бізнесу, міжбанківські кредити	Власний капітал, пайові внески, страхові премії
Регулювання	Жорстке регулювання з боку НБУ	Менш жорстке, контроль НКЦПФР або НБУ
Інноваційність	Висока (онлайн-банкінг, відкритий банкінг)	Середня (обмежена кількість електронних сервісів)
Роль у фінансовій інфраструктурі	Базовий елемент фінансової системи	Допоміжна та спеціалізована ланка

Джерело: авторська розробка

Дані таблиці 2 демонструють ключові відмінності між комерційними банками та небанківськими фінансовими установами за основними критеріями їх діяльності. Комерційні банки виконують базові функції фінансової системи, зокрема кредитування, депозитні операції та платіжні послуги, тоді як небанківські установи спеціалізуються на страхуванні, мікрофінансуванні, лізингу та інвестиційній діяльності. Відмінності проявляються також у джерелах формування ресурсів, рівні регуляторного нагляду, інноваційності та ролі в інфраструктурі ринку. Таке порівняння дозволяє комплексно оцінити їх місце та функціональне призначення у фінансовому секторі України.

Отже, комерційні банки відіграють ключову роль у розвитку фінансової інфраструктури України, формуючи її основу та забезпечуючи стабільність функціонування фінансового ринку. Вони не лише здійснюють перерозподіл фінансових ресурсів і надають базові платіжні та кредитні послуги, а й виступають важливими провідниками інновацій, цифрових сервісів та інвестиційних потоків, що особливо актуально в умовах воєнних викликів. Попри скорочення кількості банків у 2020–2025 рр. через консолідацію та підвищення регуляторних вимог, їх системне значення залишається визначальним. Комерційні банки продовжують підтримувати економічне відновлення, сприяти прозорості фінансових операцій і зміцненню довіри до

фінансової системи, що загалом підсилює стійкість економіки та створює умови для подальшого розвитку ринку капіталів.

Список використаних джерел

1. «Річний звіт Національного банку України за 2024 рік» — щодо ролі банків, фінансової інфраструктури й кредитування проєктів відновлення. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2024-rik-stiykist-yak-fundament-dlya-vidnovlennya-ekonomiki?utm_source=chatgpt.com
2. Кількість банків в Україні. Мінфін. 01.09.2025. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/2025/>
3. Samoilenko Y., Britchenko I., Levchenko I., Lošonczi P., Bilichenko O. Bodnar O. Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. Econ. Aff., 67(04). 2022. 619-629. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2022.28. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11990/1/Bilichenko-Bodnar-2022.pdf>

Шейко Я. В.,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник – **Боднар О.А.**, канд. екон. наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах трансформації фінансової системи України та посилення економічних викликів, спричинених воєнними ризиками, суттєво зростає значення небанківських фінансових установ (НФУ) як важливого елемента забезпечення фінансової та економічної стійкості держави. Розширення спектра фінансових послуг, підвищення доступності фінансових ресурсів і розвиток альтернативних каналів фінансування сприяють підтримці економічної активності населення та суб'єктів господарювання. У цих умовах дослідження ролі НФУ набуває особливої актуальності з позиції забезпечення стабільності фінансового ринку та післявоєнного відновлення економіки України [1; 2].

Небанківські фінансові установи формують важливий сегмент фінансової інфраструктури, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів, управління ризиками та розширення фінансової інклюзії [3]. Їх діяльність створює додаткові можливості для залучення капіталу, підтримки підприємницької діяльності та розвитку інвестиційних процесів.

Одним із ключових напрямів функціонування НФУ є управління фінансовими ризиками та їх перерозподіл між учасниками економічних відносин. Особливого значення набуває діяльність страхових компаній, які забезпечують захист майнових і фінансових інтересів населення та бізнесу, сприяють компенсації збитків та мінімізації негативного впливу кризових явищ. Застосування механізмів перестрахування та диверсифікації страхових портфелів дозволяє підтримувати стійкість фінансового сектору навіть в умовах підвищеної економічної невизначеності [4].

Важливою функцією НФУ є забезпечення доступу населення та малого і середнього бізнесу до фінансових ресурсів. Кредитні спілки, фінансові компанії та інші небанківські установи створюють альтернативні джерела фінансування в умовах обмеженого доступу до банківського кредитування, що сприяє підтримці економічної активності та відновленню підприємництва [5].

Сучасний розвиток небанківського сектору характеризується активною цифровізацією фінансових послуг. Запровадження онлайн-кредитування, мобільних фінансових платформ та цифрових сервісів забезпечує розширення фінансової інклюзії, зменшення транзакційних витрат та підвищення доступності фінансових продуктів для населення [6].

Окремого значення набуває підтримка реального сектору економіки через інструменти фінансового лізингу та інвестиційної діяльності. Використання

лізингових механізмів дозволяє підприємствам оновлювати виробничі потужності, впроваджувати інноваційні технології та підвищувати конкурентоспроможність без значного одноразового фінансового навантаження [7].

Крім того, НФУ забезпечують акумулювання довгострокових фінансових ресурсів шляхом діяльності інститутів спільного інвестування, компаній з управління активами та недержавних пенсійних фондів, що створює передумови для підтримки інвестиційної активності та фінансування стратегічних проєктів держави [2].

Важливою складовою діяльності небанківського сектору є підвищення фінансової грамотності населення та формування економічної самостійності громадян через освітні програми та розвиток цифрових фінансових сервісів [6].

Отже, небанківські фінансові установи виступають важливим чинником забезпечення економічної стійкості України через диверсифікацію фінансових ресурсів, підтримку фінансової інклюзії, управління ризиками та стимулювання інвестиційної активності. Їх розвиток сприяє зміцненню соціальної стабільності, підвищенню довіри до фінансової системи та створює передумови для довгострокового економічного відновлення держави. Подальше вдосконалення регуляторного середовища та впровадження цифрових інструментів повинні стати пріоритетними напрямками розвитку небанківського фінансового сектору [1; 3].

Список використаних джерел:

1. Огляд небанківського фінансового сектору. Березень 2025 року. Національний банк України URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-03.pdf?v=18.
2. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Київ : НБУ, 2025. <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>
3. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.
4. Бороденко Т, Буряченко А., Гапонюк М.. Діяльність небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг. Економіка та суспільство. 2023. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-57-4.
5. Фінансова оборона України. МінФін. 2022. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/04/01/83035074/>.
6. Стратегія розвитку фінансового сектору України. Національний банк України .2025. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=18.
7. Шолойко А., Клименко Д. Розвиток фінансового лізингу в Україні на основі ESG принципів. Економіка та суспільство. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-19>.
8. Левченко О. А. Фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2017. Вип. 3. С. 41-46. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000981295>.

Шелудько С.А.,

к.е.н., доцент, докторант кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет, м. Ірпінь

ФІНАНСОВИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ЦІННІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Одним із ключових стратегічних завдань державної влади, – в будь-яких умовах, але в часи воєнної загрози в першу чергу, – є забезпечення спроможності, ефективності та незалежності публічних фінансів, а відтак – підтримка та захист суверенітету держави в фінансовій сфері. Нагальність досягнення цієї мети в сучасних умовах глобалізованої економіки обумовлена розгалуженістю та, водночас, взаємопроникненням публічно-боргових відносин між країнами: проблема граничного рівня зовнішнього боргу набула майже світоглядного порядку, оскільки як теоретичні моделі управління міжнародною ліквідністю країни, так і спекуляції цією темою вийшли за межі фінансово-економічного дискурсу та отримали продовження в суспільно-політичному житті. Виходячи з цього, незаперечної актуальності набули наукові розвідки, пов'язані з теоретико-методологічними, інституціональними та організаційними питаннями забезпечення фінансового суверенітету держави.

Аналіз профільних публікацій свідчить, що вказана тематика, переважно, є предметом зацікавленості вчених-правників, хоча суверенітет національної економіки та фінансової сфери є не менш значущим чинником для макроекономічних досліджень, зокрема з питань фінансової безпеки. Відомі дослідники цієї проблематики, З. Варналій та С. Онищенко, розглядаючи структурні особливості фінансової безпеки держави, зазначають, що саме фінансовий суверенітет є основним її зовнішнім проявом, розуміючи під ним незалежність фінансової системи від впливу міжнародних фінансових організацій і капіталу ТНК [1, с. 75-76]. З цим погоджуються М. Старинський та Ж. Завальна, які, ототожнюючи це поняття з фінансовою незалежністю, визначають його такими проявами, як рівень допомоги з боку міжнародних фінансових організацій, інших держав та обсяги іноземних інвестицій [2, с. 248]. У цих тезах знаходить свій прояв інвестиційно-борговий підхід до розуміння фінансового суверенітету.

Дещо інакше сутність фінансового суверенітету розглядається в публікаціях фахівців з грошово-кредитних відносин. Зокрема, Г. Миськів та Н. Григоришин визначають фінансовий суверенітет і фінансову незалежність зовнішнім аспектом не фінансової безпеки держави як такої, а одного з її елементів – монетарної безпеки [3, с. 227]. Примат монетарної сфери, в формі монетарного суверенітету, серед інших проявів фінансової реальності, відстоює О. Шаров, зазначаючи, його природа не просто не обмежується роллю елементу політичного (державного) суверенітету, але навіть виходить за межі останнього, що передбачає автономію повноважень держави в грошово-

кредитній сфері [4, с. 112-113]. Наявність таких поглядів дозволяє говорити про монетарний підхід до фінансового суверенітету держави.

Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх дифузія в усі сфери господарського життя країни, в тому числі в фінансову, все часті спонукають дослідників звертатися до проблеми співіснування цифровізації економіки та фінансової безпеки держави. Оскільки відповідний «цифровий» підхід до фінансового суверенітету перебуває на етапі становлення, складно назвати його ключові постулати остаточно сформованими. Так, М. Коваленко та М. Сікало обґрунтовують переважно позитивний вплив цифровізації публічних фінансів на фінансовий суверенітет країни, вважаючи, що ключовим мірилом успіху в цьому процесі є концентрація зусиль державної влади на впровадженні таких технологій, що були б адаптовані до власних потреб і специфічних умов – іншими словами, зміцнення фінансового суверенітету в умовах фінансово-інноваційного поступу забезпечується підтримкою суверенітету цифрового [5, с. 233]. Протилежної думки дотримується В. Козюк, який наголошує на критичності цифрової «озброєності» центральних банків у подоланні негативних аспектів поширення криптовалют, хоча й застерігає від перебільшення впливу цифрових ризиків на монетарний суверенітет [6, с. 15].

Аналізуючи основні положення названих вище підходів до сутності та структури фінансового суверенітету, варто визнати, що, хоча досліджувана категорія може мати різні прояви в конкретно-історичних умовах та підкорятися відмінним детермінантам фінансового буття, це не принижує її ролі в якості ключової цінності фінансової безпеки держави. Остання, поєднуючи, на переконання автора, самоцінність безпеки зі шляхами її суспільного та державного визнання через пріоритезацію універсальних фінансових інтересів, зводиться саме до забезпечення фінансового суверенітету як загальноновизнаного виміру розвитку фінансової сфери в державі.

Список використаних джерел:

1. Варналій З., Онищенко С. Сучасні тенденції структурних складових фінансової безпеки України в умовах глобальних перетворень. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2016. Вип. 35. Ч. 1. С. 75-80.
2. Старинський М. В., Завальна Ж. В. Місце фінансової безпеки в системі забезпечення та реалізації економічного суверенітету держави. *Organizational and legal fundamentals for the formation of a security environment in Ukraine: scientific monograph*. Riga: Baltija Publishing, 2023. С. 230-256.
3. Григоришин Н. О., Миськів Г. В. Місце монетарної безпеки у фінансовій безпеці держави. Менеджмент і безпека: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 12 травня 2020 р.). Упоряд. Г. З. Леськів. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С. 226-229.
4. Шаров О. М. Монетарний суверенітет в умовах глобалізації. *Фінанси України*. 2019. № 6. С. 93-117.
5. Коваленко М. М., Сікало М. В. Роль цифровізації у розвитку публічних фінансів. *Теорія та практика державного управління*. 2024. № 2 (79). С. 217-242.
6. Козюк В. Монетарний суверенітет: діджиталізація та трилема CBDC. *Журнал європейської економіки*. 2024. Т. 23. № 1 (88). С. 4-32.

Шматько І. І.,

здобувач вищої освіти, освітня програма - комп'ютерні науки, моделювання, проектування та комп'ютерна графіка.

Науковий керівник – **Кармінська-Бєлоброва М.В.**, к.н. з держ.упр, доцентка, доцентка кафедри менеджменту, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, м. Харків.

**УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ ЦИФРОВОЇ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ІЗ
ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Сучасний етап розвитку фінансової системи України характеризується глибокими цифровими трансформаціями, що обумовлені стрімким розвитком інформаційних технологій, автоматизацією бізнес-процесів та посиленням глобалізаційних зв'язків. Цифрова економіка формує нові умови функціонування фінансового сектору, підвищує ефективність управління та розширює можливості фінансових послуг, водночас створюючи нові виклики у сфері безпеки, зокрема кіберзагроз і технологічної залежності. У цих умовах особливого значення набуває управління ризиками, засноване на інтелектуальних інформаційних технологіях, що забезпечують прогнозування загроз, автоматизований аналіз даних і своєчасне реагування на потенційні дестабілізуючі фактори.

Цифрова економіка визначається високою швидкістю технологічних змін, автоматизацією процесів і глобалізацією ринків, що зумовлює взаємозалежність між трансформаційними змінами та ризиками. З одного боку, структурна трансформація фінансових систем породжує нові типи ризиків, таких як технологічні, соціальні, регуляторні, інформаційні, а з іншого боку ці ризики стимулюють формування нових підходів до управління, адаптації й підвищення стійкості фінансових інститутів. Технологічні зміни зумовлюють потребу у вдосконаленні систем кіберзахисту, впровадженні міжнародних стандартів безпеки та створенні алгоритмів для прогнозування технічних загроз. Зміни бізнес-моделей, пов'язані з переходом до цифрових платформ, спричиняють ризик технологічної застарілості та загострення конкуренції, що вимагає від суб'єктів господарювання постійних інноваційних інвестицій. Глобалізація поглиблює залежність від міжнародних технологічних рішень і водночас підвищує вразливість до глобальних кіберзагроз, що потребує гармонізації регуляторних стандартів на міждержавному рівні. Соціальні зміни породжують ризики безробіття, нерівності та адаптаційної нестійкості ринку праці, а інформаційні зміни посилюють небезпеку витоків даних, маніпуляцій та підриву достовірності інформаційних ресурсів. Управління ризиками в умовах цифровізації має носити комплексний і динамічний характер, базуючись на проактивному аналізі великих даних, використанні штучного інтелекту та створенні кіберстійких інфраструктур [1, с.

241].

Згідно з даними Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, у 2023 році кількість зареєстрованих кіберінцидентів зросла на 62,5 % порівняно з попереднім роком, а у другому кварталі цього ж року було зафіксовано понад 122 мільйони підозрілих подій інформаційної безпеки, з яких 55 тисяч кваліфіковано як критичні та 191 офіційно визнано кіберінцидентами. У 2024 році урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події CERT-UA опрацювала 4315 кіберінцидентів, що на 69,8 % більше, ніж у 2023 році. Ці статистичні показники свідчать про суттєве зростання кіберзагроз у державному та фінансовому секторах України, що підкреслює необхідність упровадження інтелектуальних алгоритмів управління ризиками та створення систем кіберзахисту нового покоління [2].

Інтелектуальні інформаційні технології стають основою побудови сучасної моделі управління ризиками у фінансовій системі. Алгоритми машинного навчання та штучного інтелекту дозволяють здійснювати глибокий аналіз транзакцій, виявляти аномальні фінансові операції, прогнозувати виникнення ризикових ситуацій та своєчасно ідентифікувати потенційні загрози. Використання технологій Big Data забезпечує можливість обробки великих обсягів інформації у реальному часі, що є ключовою передумовою створення адаптивних механізмів фінансової безпеки. Ефективне поєднання цифрових технологій, аналітики та систем підтримки рішень сприяє формуванню стійкої фінансової екосистеми, здатної не лише реагувати на кіберзагрози, але й попереджати їх виникнення.

Таким чином, на нашу думку, управління ризиками в умовах цифрової модернізації фінансової системи України передбачає перехід до нової парадигми безпеки, що ґрунтується на використанні інтелектуальних інформаційних технологій, автоматизації аналітичних процесів та створенні кіберстійкої інфраструктури. Урахування взаємозв'язку між технологічними, економічними та соціальними трансформаціями дозволить розробити ефективну стратегію цифрового розвитку фінансової системи, спрямовану на підвищення її адаптивності, надійності та інноваційної спроможності.

Список використаних джерел:

1. Десятнюк О., Пташенко О. Управління ризиками в цифровій економіці: фінансова безпека та трансформаційні зміни. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2024. Т. 2, № 14. С. 238–247. <https://doi.org/10.32750/2024-0223>.
 2. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. Підсумки II кварталу 2023 року: стан кібербезпеки в Україні. <https://scpc.gov.ua/uk/articles/318>.
-

Ягодзінська А.М.,

здобувач вищої освіти факультету управління, підприємництва та права
Науковий керівник – **Нікольчук Ю.М.,** к.е.н, доцентка,
завідувачка кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКУ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Кредитний портфель є однією з ключових складових активів будь-якого банку, адже саме кредитні операції формують основну частку його доходів. Якість, структура та рівень ризиковості кредитного портфеля значною мірою визначають фінансову стійкість, прибутковість і довгострокову конкурентоспроможність банку. В умовах економічної нестабільності, підвищених ризиків, воєнного стану та змін на фінансовому ринку значення ефективного управління кредитним портфелем зростає, що зумовлює актуальність дослідження проблем його формування та оптимізації.

Формування кредитного портфеля банку охоплює процес оцінювання кредитоспроможності позичальників, визначення умов кредитування, моніторинг виконання зобов'язань та управління ризиками. Важливою складовою є забезпечення диверсифікації портфеля за видами кредитів, галузями економіки, регіонами, строками та рівнями ризику. Недостатня диверсифікація може призвести до концентрації ризиків та зниження фінансової стійкості банку [1].

Однією з основних проблем формування кредитного портфеля українських банків є висока частка проблемних кредитів (NPL). Значне зростання простроченої заборгованості зумовлене падінням платоспроможності населення та бізнесу, економічною нестабільністю, воєнними ризиками та погіршенням інвестиційного клімату. Висока частка NPL зменшує дохідність банку, потребує збільшення резервів та ускладнює можливості для активного кредитування.

Наступною проблемою є недостатньо ефективні методи оцінювання кредитоспроможності позичальників. На практиці банки часто стикаються з браком якісної фінансової інформації, недосконалістю системи скорингу, нерегулярним моніторингом фінансового стану клієнтів та недостатнім аналізом ризиків окремих галузей. Це веде до прийняття рішень щодо кредитування позичальників із високою ймовірністю неповернення.

Негативним чинником є також вплив макроекономічного середовища: високий рівень інфляції, зростання вартості ресурсів, нестабільність валютного ринку та загальне уповільнення економічного зростання. У таких умовах збільшується ризик неплатоспроможності клієнтів, що погіршує якість кредитного портфеля.

Слід зазначити і проблему переважання короткострокових кредитів у структурі портфеля. Вони забезпечують менший рівень ризику, але водночас

обмежують можливості банків для довгострокового інвестування, що негативно впливає на розвиток економіки та зменшує потенційні доходи у довгостроковому періоді. Важливою проблемою залишається слабка система взаємодії між кредитними підрозділами, службами ризик-менеджменту та аналітичними відділами. Недостатня інтеграція інформаційних систем банку ускладнює моніторинг і прогнозування ризиків, що знижує ефективність управління кредитним портфелем.

Для підвищення ефективності кредитного портфеля банку необхідно впроваджувати сучасні методи управління ризиками. Одним із першочергових заходів є вдосконалення системи оцінювання кредитоспроможності позичальників шляхом використання скорингових моделей, аналізу великого масиву даних (Big Data), підвищення вимог до фінансової звітності та посилення перевірки джерел доходів. Це дасть змогу більш точно визначати рівень ризику за кожним позичальником і формувати збалансовану кредитну політику [2].

Ефективним напрямом є удосконалення моніторингу та контролю за станом кредитного портфеля. Регулярний аналіз фінансової поведінки клієнтів, використання ранніх індикаторів ризику, автоматизація процесів дозволять своєчасно виявляти загрози і запобігати виникненню проблемних кредитів.

Позитивного впливу може набути оптимізація заставної політики банку. Потрібно підвищувати якість заставленого майна, здійснювати його регулярну переоцінку, впроваджувати системи електронного моніторингу застав та використовувати страхування кредитних ризиків. Розширення спектра кредитних продуктів, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток іпотечного та інвестиційного кредитування сприятимуть зниженню концентрації ризиків та підвищенню прибутковості банку.

Важливим інструментом оптимізації портфеля є робота з проблемними кредитами: реструктуризація заборгованості, передача управління професійним колекторам, продаж NPL-фондам, застосування механізмів сек'юритизації. Це дозволяє банку зменшити ризики та покращити фінансові показники.

Отже, ефективність кредитного портфеля банку залежить від системного підходу до управління ризиками, використання сучасних цифрових технологій, підвищення якості аналітичних процедур та оптимізації структури кредитних продуктів. Комплексне впровадження зазначених заходів сприятиме зменшенню частки проблемних кредитів, підвищенню дохідності та зміцненню фінансової стійкості банківської установи.

Список використаних джерел:

1. Губанова Л.В. Аналіз та управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Фінанси України*. 2023. №2. С. 45-56.
2. Костюк О.М. Проблеми формування та структуризації кредитного портфеля банків України. *Вісник економічної науки України*. 2021. №4. С. 78-85.

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Боднар О.А., к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Сучасний етап трансформації фінансової системи України характеризується зростаючою роллю фінансових ринків та необхідністю підвищення їх прозорості, стійкості та інтеграції у глобальний економічний простір. Фондовий ринок, будучи ключовим механізмом акумулювання й перерозподілу капіталу, потребує ефективної інформаційно-облікової інфраструктури, яка забезпечує достовірність, повноту та оперативність даних щодо операцій з фінансовими інструментами. У цьому контексті інформаційно-облікове забезпечення виступає одним із центральних елементів ринкової інфраструктури та істотно впливає на рівень довіри інвесторів, якість регулювання та загальну інвестиційну привабливість країни [1; 3].

Інформаційно-облікова система фондового ринку включає комплекс взаємопов'язаних елементів: нормативно-правові акти, технологічні рішення, інституційні механізми, бази даних, електронні платформи та стандартизовані процедури розкриття інформації. Вона виконує функції збору, верифікації, зберігання, обробки, передання та оприлюднення інформації щодо емітентів, посередників, обігу цінних паперів і результатів торговельної діяльності. Якість цієї системи визначає не лише ефективність регуляторного контролю, але й можливість залучення інвестицій на конкурентних умовах.

Ключову роль у формуванні та функціонуванні інформаційно-облікової системи фондового ринку України відіграє Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). У своїй щорічній звітності регулятор підкреслює необхідність модернізації ринкової інфраструктури та впровадження цифрових механізмів моніторингу, що дозволяють підвищити рівень прозорості, знизити операційні ризики та адаптувати ринок до вимог ЄС [1]. Зокрема, розширено обсяг обов'язкової звітності професійних учасників, автоматизовано подання інформації через електронні кабінети, запроваджено нові стандарти розкриття даних щодо корпоративного управління, інвестиційних ризиків та екологічних показників діяльності компаній.

Особливо важливою складовою інформаційної інфраструктури є депозитарна система, яка забезпечує облік прав власності на цінні папери та виконання розрахунків за угодами. Положення про провадження депозитарної діяльності визначає єдині підходи до ведення депозитарного обліку,

формування та розкриття звітності, взаємодії між депозитарними установами, центральним депозитарієм та кліринговими інституціями [2]. Удосконалення депозитарної системи, включно з переходом на нові стандарти електронного документообігу, сприяє підвищенню безпеки операцій, мінімізації ризиків фальсифікацій та інтеграції українського ринку до міжнародних систем клірингу та розрахунків.

Міжнародні організації, такі як ОЕСД та Світовий банк, наголошують, що для країн з ринками, що формуються, ключовою умовою залучення інвестицій є саме якісна, стандартизована та технологічно розвинена інформаційно-облікова інфраструктура [3; 4]. Відповідно до рекомендацій ОЕСД, Україна повинна продовжувати реформування ринкових інституцій, розвивати електронні платформи торгівлі, забезпечувати доступність даних про емітентів, а також впроваджувати системи автоматичного контролю та аналізу ринкових операцій. Водночас Світовий банк підкреслює роль цифрової інтеграції всіх суб'єктів ринку — від державних органів до інституційних інвесторів — як основи для зниження трансакційних витрат та підвищення швидкості обробки фінансової інформації [4].

Сучасним трендом є також розвиток ринку сталих фінансових інструментів, зокрема «зелених» облігацій, для яких актуальною є проблема достовірності екологічних даних та захисту від «зеленого камуфляжу». Згідно з рекомендаціями IOSCO, емітенти повинні забезпечувати підвищений рівень розкриття інформації щодо впливу фінансованих проєктів на довкілля, методів оцінювання сталості та підтвердження відповідності стандартам ESG [5]. Це вимагає суттєвого посилення інформаційно-облікової функції регуляторів та удосконалення інструментів перевірки та аудиту нефінансової корпоративної звітності.

Українські науковці підкреслюють важливість адаптації національної обліково-інформаційної інфраструктури до вимог ЄС, зокрема шляхом гармонізації нормативно-правової бази, запровадження міжнародних стандартів обліку та використання цифрових технологій для автоматизації бізнес-процесів [6; 7]. Значна увага приділяється розвитку електронного документообігу, застосуванню хмарних технологій та блокчейну для реєстрації прав власності на цінні папери, а також захисту інформації у кіберпросторі. Дослідники також підкреслюють, що цифровізація фондового ринку потребує не лише технологічних рішень, а й підвищення фінансової грамотності учасників ринку та розвитку кадрового потенціалу.

Таким чином, сучасний стан інформаційно-облікового забезпечення фондового ринку України визначається активною цифровою трансформацією, орієнтацією на європейські стандарти та зростаючими вимогами до прозорості фінансових операцій. Подальша модернізація цієї системи має передбачати:

- інтеграцію автоматизованих систем збору та аналізу ринкових даних;
- розвиток єдиного інформаційного простору між регуляторами, біржами та професійними учасниками;
- цифровізацію процедур розкриття та перевірки інформації;

– адаптацію нормативної бази до міжнародних стандартів сталого фінансування;

– розбудову інституційних та технологічних механізмів кіберзахисту.

Реалізація цих напрямів сприятиме формуванню ефективної, прозорої та конкурентоспроможної інфраструктури фондового ринку, необхідної для забезпечення економічного розвитку України, її фінансової стабільності та інтеграції у глобальний ринок капіталу.

Список використаних джерел:

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Річний звіт НКЦПФР за 2023 рік. Київ, 2024. 180 с.

2. Про затвердження Положення про провадження депозитарної діяльності: Рішення НКЦПФР від 23.04.2013 № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13#Text>.

3. Capital Markets in Ukraine. 2023. URL: <https://ceelegalmatters.com/capital-markets-2023/capital-markets-ukraine-2023>.

4. Capital Markets and SMEs in Emerging Markets and Developing Economies: Can They Go the Distance? 2020. The World Bank Group. 116 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/270221582271669731/pdf/Capital-Markets-and-SMEs-in-Emerging-Markets-and-Developing-Economies-Can-They-Go-the-Distance.pdf>.

5. Sustainable finance in emerging markets and the role of securities regulators. Final Report. IOSCO. 2019. 22 p. URL: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD630.pdf>

6. Головач М. Ю. Фінансова безпека ринку цінних паперів в умовах війни. *Modern Economics*. 2022. № 34(2022). С. 36-42. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-05).

7. Кнейслер О. В, Спасів Н. Я., Корецька Л. В. Трансформація фінансового ринку під цифровим впливом. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. №3(17) 2025. DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0326>.

Політікіна І. В., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Боднар О. А., к.е.н, доцентка, доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності, зростаючої волатильності фінансових ринків та швидких змін регуляторного середовища, банки змушені переглядати свої підходи до ведення бухгалтерського обліку й адаптувати облікову політику до нових викликів.

Облікова політика банку — це система принципів, методів і процедур, які банк обирає для відображення своїх фінансових операцій на підставі чинного законодавства та міжнародних стандартів, і саме вона стає інструментом адаптації до ризиків, що з'являються в нестабільному середовищі [1].

Розглянемо основні аспекти, які мають бути враховані в обліковій політиці в умовах фінансової нестабільності.

1. Необхідність посилення прозорості та достовірності фінансової звітності. Під впливом кризи, інфляційного тиску та зміни валютних курсів змінюються оцінки як активів, так і зобов'язань. Наприклад, операції в іноземній валюті в обліку банків відображаються за офіційним курсом на дату операції або дату складання звітності, а також перераховуються до гривневого еквівалента — і це має бути закріплено в обліковій політиці банківської установи [2]. Якщо банк не зможе адекватно відобразити вплив курсових коливань, його звітність може втратити релевантність для користувачів: інвесторів, регуляторів, акціонерів.

2. Ризик кредитного портфеля. У нестабільні періоди ймовірність дефолтів за кредитами зростає, і банківські установи повинні коригувати свої підходи до резервування під сумнівні кредити. Згідно з міжнародною тенденцією, багато країн переходять від моделі “incurred loss” до “expected loss”, що дозволяє раніше визнавати резерви як подушку захисту від можливих втрат у майбутньому (що у кризових ситуаціях грає критичну роль) [3]. В обліковій політиці можна вказати, яких моделей резервування банк дотримується, за якими критеріями, і як відбуваються коригування при зміні макроекономічних показників.

3. Перегляд методів оцінки фінансових інструментів. У нестабільному середовищі переоцінка за справедливою вартістю (fair value) може краще відобразити реальний стан справ, ніж історична собівартість. Але такий підхід має свої ризики: сильні коливання можуть призводити до значних коливань прибутку або збитків. Дослідження показують, що вибір моделі обліку (наприклад, використання fair value чи амортизованої собівартості) та політики щодо переоцінок істотно впливає на прозорість й інформативність звітності банківської установи [4]. В обліковій політиці банк може зазначити, які

інструменти підлягають переоцінці, з яким регулярним інтервалом, якими методами та з якими межами коригувань.

4. Адаптація до вимог регулятора. Національні банки часто змінюють нормативи щодо капіталу, ліквідності, резервів чи звітності; банк повинен враховувати ці зміни в обліковій політиці. Зокрема, в Україні функціонує Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності у банках, відповідно й облікова політика банку має бути побудована із суворим урахуванням таких нормативних актів [2]. У періоди реформ або змін у банківському законодавстві, банк повинен включати в облікову політику положення про порядок переходу на нові норми, а також описувати механізм коригувань у разі трансформацій.

5. Внутрішній контроль та ревізія облікових процедур. В умовах нестабільності зростає ризик помилок, шахрайства, неправильного віднесення витрат чи доходів. Тому облікова політика може містити положення про механізми контролю: подвійний запис, розмежування функцій, незалежні перевірки, алгоритми коригування у разі виявлення відхилень. Завдяки цьому зменшується ризик спотворення інформації у звітності.

6. Гнучкість і можливість змін. Оскільки нестабільне середовище продовжуватиме змінюватися, облікова політика банку не має бути занадто жорсткою; вона повинна містити положення про можливість перегляду її окремих елементів (з попереднім розкриттям у поясненнях до звітності причин змін). Такий підхід підвищує адаптивність банку до змін зовнішнього середовища [1].

7. Інформаційне забезпечення та автоматизація обліку. Банк повинен інтегрувати нові підходи в інформаційні системи: автоматичне формування резервів, модулі переоцінок, внутрішній моніторинг відхилень. Це дозволяє зменшити трудозатрати, мінімізувати людський фактор та забезпечити оперативне реагування на ризики [5].

Таким чином, трансформація облікової політики банку — це не просто технічна зміна правил, а стратегічний інструмент, який дозволяє банку вижити й ефективно функціонувати в умовах фінансової нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Захарченко Є. С. Облікова політика в системі управління банком. *Облік, аналіз та аудит: еволюція, сучасний стан та перспективи розвитку* : зб. матеріалів Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 9 грудня 2014 р. М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: М. І. Бондарта ін.]. Київ : КНЕУ, 2014. С. 71-73.
2. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку в банках України: Постанова Національного банку України від 04.07.2018 р. № 75 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18#Text>.

3. Araujo A.M.B., Lustosa P.R.B. The cyclicity of loan loss provisions under three different accounting models: the United Kingdom, Spain, and Brazil. *Rev. contab. finanç.* № 29 (76). 2018. URL: <https://doi.org/10.1590/1808-057x201804490>
4. Goncharov, I., Novotny-Farkas, Z., Pizzo, C. Accounting Policies, Distribution Rules, and the Financial Performance of Central Banks. In: Broeders, D., Houben, A., Bonetti, M. (eds) *Central Bank Capital in Turbulent Times. Contributions to Finance and Accounting.* Springer, Cham. 2025. https://doi.org/10.1007/978-3-031-73549-3_3.
5. Duru A., Hasan I., Song L., Zhao Y. Bank accounting regulations, enforcement mechanisms, and financial statement informativeness: cross-country evidence*. *Accounting and Business Research.* №50(3). 2018. P. 269–304. <https://doi.org/10.1080/00014788.2017.1415801>.

Сахно Л. А., к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, Запоріжжя

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО АУДИТУ (E-AUDIT) У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Електронний аудит (e-audit) сьогодні є ключовим елементом трансформації системи внутрішнього контролю банківської сфери, оскільки забезпечує автоматизацію процедур, підвищення прозорості та оперативності прийняття управлінських рішень. У сучасних умовах цифровізації фінансового сектору, інтеграції банків України у світові стандарти регулювання та зростання кіберризиків значно підвищується потреба у впровадженні систем електронного аудиту, що дозволяють здійснювати аудит у режимі реального часу, проводити аналітику великих масивів даних, використовувати штучний інтелект для оцінювання ризиків та автоматизувати рутинні контрольні операції.

Становлення e-audit в українському банківському секторі визначається кількома ключовими чинниками. По-перше, НБУ у своїх вимогах до системи внутрішнього контролю посилює акцент на використанні інформаційних технологій, зокрема — на автоматизації процесів виявлення та оцінювання ризиків, контролю операцій і моніторингу подій безпеки. По-друге, банківські установи активно впроваджують системи управління ризиками та внутрішнього контролю (GRC-платформи), які забезпечують цифрову інтеграцію підрозділів комплаєнсу, внутрішнього аудиту, ризик-менеджменту та ІТ-безпеки. По-третє, зростання обсягу даних, швидкості транзакцій та складності фінансових продуктів потребує нових підходів до аудиторської діяльності, що неможливо реалізувати в межах традиційної моделі аудиту [1].

Стратегія розвитку електронного аудиту в банках України передбачає кілька концептуальних напрямів. Першим із них є автоматизація аудиторських процедур на основі спеціалізованого програмного забезпечення Audit Management Software. Такі системи дозволяють формувати автоматизовані аудиторські плани, проводити контроль відповідно до ризик-орієнтованих моделей, створювати електронні робочі документи, а також забезпечувати повну трасованість усіх етапів аудиту — від планування до звітування. Автоматизація підвищує дисципліну процесу, мінімізує людські помилки та дозволяє службі внутрішнього аудиту працювати значно швидше та точніше [2].

Другим напрямом є впровадження безперервного аудиту (continuous audit) та безперервного моніторингу (continuous monitoring). Ці технології забезпечують аналіз транзакцій, операцій та ключових індикаторів ризику (KRI) у режимі реального часу [3]. Використання аналітичних систем дозволяє виявляти аномальні операції, підозрілі транзакції, порушення лімітів чи

відхилення від встановлених політик миттєво, без очікування завершення аудиторського циклу. Це суттєво підвищує ефективність контролю та знижує операційні й комплаєнс-ризиків.

Третім напрямом є інтеграція штучного інтелекту, машинного навчання та роботизованої автоматизації процесів (RPA) у внутрішній аудит. Алгоритми автоматично аналізують великі масиви даних, виявляють нетипові патерни, проводять кластеризацію ризиків, розпізнають документи та забезпечують формування аномалійних репортів [4]. RPA, у свою чергу, дозволяє автоматизувати повторювані та малоцінні аудиторські операції: збір даних, перевірку відповідності документів, формування вибірок, тестування контрольних процедур. Впровадження таких технологій оптимізує трудові ресурси внутрішнього аудиту та підвищує аналітичну глибину аудиторських висновків.

Четвертим важливим напрямом є розвиток е-аудиту у сфері кібербезпеки. Банки активно застосовують засоби аудиту інформаційної безпеки, такі як автоматизовані перевірки конфігурацій, моніторинг журналів подій, аудит доступів, аналіз кіберінцидентів та оцінювання вразливостей. Інструменти digital forensics, penetration testing та audit trails забезпечують виявлення порушень у сфері ІТ-контролів та створюють додатковий рівень захищеності в умовах дії військових ризиків, кібератак та переміщення ІТ-інфраструктури.

П'ятий напрям — інтеграція е-audit із корпоративними платформами банку, включаючи CRM, ERP, аналітичні DWH-платформи та регуляторні звітні системи [5]. Така інтеграція створює єдиний центр даних для аудиту, уможлиблюючи створення дашбордів ризиків, автоматичних аналітичних моделей, а також прозору взаємодію між підрозділами банку. На основі інтегрованих даних внутрішній аудит може будувати аналітичні моделі, прогнозувати зміни ризикового профілю та пропонувати стратегічні рекомендації керівництву.

Реалізація стратегії розвитку електронного аудиту потребує також удосконалення кадрового потенціалу. Аудиторам необхідні компетенції у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, data analytics, роботи з візуалізаційними платформами та автоматизованими системами контролю. Важливою є інтеграція стандартів ІА, Basel Committee та вимог регулятора щодо цифрової компетентності персоналу.

Отже, розвиток електронного аудиту в банківській системі України є ключовим фактором підвищення стійкості фінансової системи, вдосконалення системи управління ризиками та забезпечення відповідності міжнародним регуляторним стандартам. Ефективно сформована стратегія е-audit сприятиме підвищенню прозорості контрольних процедур, забезпеченню оперативного виявлення порушень та формуванню повноцінної цифрової екосистеми внутрішнього аудиту, що відповідає потребам сучасного банківського сектору.

Список використаних джерел:

1. Basel Committee on Banking Supervision. The internal audit function in banks. Bank for International Settlements, 2023. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs223.htm>
2. National Bank of Ukraine. Financial Stability Report. Kyiv: NBU, 2023–2024. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Рогознюк, С. В. Цифрова трансформація внутрішнього аудиту в банківському секторі: сучасні інструменти та виклики. *Фінанси України*, 2023, №10, с. 45–59.
4. Швець, В. Г. Інформаційні технології у внутрішньому аудиті банківських установ: ризики, безпека, автоматизація. *Банківська справа*, 2024, №3, с. 27–39.
5. Коваленко, Т. А. Використання аналітичних платформ та цифрових інструментів у процесі внутрішнього аудиту. *Актуальні проблеми економіки*, 2023, №7, с. 112–120.

Тарасюк М. В., д.е.н., професор,
Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ

ПРИНЦИПИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ У ФОРМУВАННІ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДОХОДІВ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасних умовах функціонування публічних фінансів України, особливо в період воєнного стану, питання фінансової стійкості бюджетних установ набуває особливої актуальності. Традиційна модель фінансування, яка ґрунтується переважно на асигнуваннях із загального фонду державного та місцевих бюджетів, уже не здатна забезпечити належний рівень ресурсного забезпечення діяльності закладів освіти, охорони здоров'я, культури та соціального захисту. Значна частина бюджетних ресурсів сьогодні спрямовується на оборонні та безпекові потреби держави, що об'єктивно зменшує обсяги фінансування інших сфер. У таких умовах бюджетні установи зіштовхуються з проблемами дефіциту коштів, неможливості своєчасно оновлювати матеріально-технічну базу, впроваджувати інновації та задовольняти зростаючі потреби суспільства.

Саме тому виникає нагальна необхідність формування власних надходжень бюджетних установ, які є альтернативним джерелом фінансування та дозволяють диверсифікувати доходи. Власні надходження формуються за рахунок надання платних послуг (освітніх, медичних, культурних), виконання господарської діяльності, оренди майна, грантів, благодійної допомоги та інших позабюджетних джерел. Вони створюють передумови для більшої фінансової самостійності установ, а також стимулюють їх до підвищення якості послуг та розширення спектру діяльності.

Важливим інструментом акумулювання таких ресурсів виступає спеціальний фонд кошторису бюджетної установи. Він дозволяє цільово використовувати власні надходження для фінансування тих напрямів, які не можуть бути забезпечені лише за рахунок загального фонду. Зокрема, це ремонт та модернізація приміщень, придбання обладнання, розвиток інфраструктури, підвищення кваліфікації персоналу. Формування спеціального фонду кошторису створює можливості для більш гнучкого управління фінансовими потоками та реалізації довгострокових програм розвитку установ.

В умовах воєнного стану потреба у власних надходженнях посилюється ще й тим, що держава змушена проводити політику жорсткої економії та перерозподілу ресурсів на користь сектору безпеки та оборони. Це актуалізує завдання пошуку додаткових джерел доходів для забезпечення стабільної роботи освітніх, медичних та культурних закладів, які залишаються важливими елементами соціальної інфраструктури та підтримки громадян. Крім того, залучення власних надходжень через інструменти електронної комерції, грантові програми, міжнародні партнерства дозволяє інтегрувати бюджетні установи у сучасний цифровий і глобалізований фінансовий простір.

Таким чином, проблема формування власних надходжень і спеціального фонду кошторису бюджетних установ є комплексною і багатовимірною. Її вирішення спрямоване не лише на забезпечення поточної фінансової стабільності, а й на створення передумов для сталого розвитку у післявоєнний період. У науковому та практичному плані дана тема є перспективною, оскільки поєднує класичні засади бюджетної системи з сучасними інноваційними підходами до управління публічними фінансами.

Електронна комерція посідає дедалі важливіше місце у сучасних фінансово-економічних відносинах [1], і її потенціал може бути ефективно використаний для формування спеціального фонду кошторису бюджетних установ в Україні.

З огляду на сучасні наукові дослідження та у контексті поставленої наукової проблеми, електронну комерцію можна визначити так:

Електронна комерція – це система економічних відносин, що здійснюються з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових платформ, яка передбачає купівлю-продаж товарів, послуг, об'єктів інтелектуальної власності, а також надання платних сервісів у віртуальному середовищі з метою формування фінансових ресурсів, диверсифікації доходів та забезпечення стійкості суб'єктів господарювання, у тому числі бюджетних установ.

У наукових працях (наприклад, у роботах D. Chaffey [2], T. Laudon, J. Traver [3]) наголошується, що електронна комерція охоплює не лише торговельні операції в інтернеті, але й комплекс організаційно-технічних рішень, які забезпечують доступність, прозорість, автоматизацію та інтеграцію фінансових потоків. Для бюджетних організацій це поняття має розширене значення, адже воно включає механізми використання онлайн-сервісів, електронних маркетплейсів, цифрових платформ і систем електронних платежів як інструментів формування спеціального фонду кошторису.

В умовах воєнного стану, коли традиційні джерела фінансування зазнають значних обмежень, а потреби суспільного сектору зростають, пошук інноваційних механізмів наповнення спеціального фонду набуває особливої актуальності. Саме електронна комерція відкриває нові можливості для диверсифікації джерел доходів бюджетних організацій, зменшення їх залежності від державного бюджету та підвищення фінансової стійкості.

По-перше, електронна комерція дозволяє бюджетним установам розширити спектр платних послуг, які можуть надаватися у дистанційному форматі. Освітні заклади мають змогу впроваджувати онлайн-курси, сертифікаційні програми, вебінари, що не лише сприяє популяризації їхньої діяльності, а й забезпечує стабільні надходження до спеціального фонду. Для медичних установ важливим напрямом є використання телемедицини, електронних консультацій та дистанційного моніторингу пацієнтів, що також може стати джерелом додаткових ресурсів.

По-друге, використання електронної комерції дозволяє бюджетним організаціям здійснювати продаж результатів своєї науково-дослідної, творчої

чи виробничої діяльності. Наприклад, університети та наукові установи можуть реалізовувати електронні видання, наукові розробки, патенти, ліцензії, програмне забезпечення або інші об'єкти інтелектуальної власності через спеціалізовані онлайн-платформи. Це сприяє комерціалізації результатів інноваційної діяльності та формує важливий сегмент надходжень до спеціального фонду.

По-третє, електронна комерція надає можливості для впровадження системи електронних платежів за послуги, що спрощує їх доступність для громадян та підвищує прозорість фінансових операцій. Запровадження електронних кабінетів користувачів, мобільних застосунків та інтеграція з державними платіжними сервісами робить процес оплати швидким, зручним і контрольованим. Це зменшує ризики тіншових операцій та сприяє акумуляції коштів у спеціальному фонді.

Крім того, важливим є розвиток партнерських відносин бюджетних установ із приватними компаніями у сфері електронної комерції. Спільні проекти, спонсорські програми, цифрові маркетингові кампанії для реалізації продукції чи послуг установ дозволяють не лише розширити джерела фінансування, а й підвищити конкурентоспроможність наданих послуг.

Варто підкреслити, що електронна комерція в умовах воєнного стану має ще одну важливу функцію – вона забезпечує безперервність діяльності установ навіть за фізичних обмежень у роботі. Онлайн-платформи стають альтернативним каналом взаємодії з користувачами та клієнтами, знижуючи залежність від офлайн-інфраструктури, яка може бути зруйнована або обмежена через бойові дії.

Таким чином, електронна комерція виступає не лише інструментом оптимізації діяльності бюджетних установ, але й стратегічним ресурсом для формування їхнього спеціального фонду кошторису. Вона сприяє диверсифікації доходів, підвищує рівень прозорості фінансових операцій, посилює довіру громадськості до бюджетних організацій та створює умови для їх стійкого розвитку навіть у кризових умовах. Розвиток цього напрямку є ключовим для забезпечення фінансової автономії та стабільності бюджетних установ в Україні у довгостроковій перспективі/

Електронна комерція розглядається як сучасна форма економічних відносин, що базується на використанні цифрових технологій для організації купівлі-продажу товарів, послуг та інформаційних продуктів у віртуальному середовищі. У контексті діяльності бюджетних організацій вона набуває особливого значення, оскільки може стати одним із важливих інструментів формування та диверсифікації доходів, забезпечуючи наповнення спеціального фонду кошторису. Ефективність цього процесу визначається низкою принципів, які формують концептуальну основу використання електронної комерції у сфері публічного сектору.

Принцип доступності та відкритості передбачає забезпечення широкого доступу до цифрових платформ для всіх категорій користувачів, що створює можливість для бюджетних організацій надавати послуги освітнього,

культурного чи наукового характеру у віддаленому форматі та охоплювати значно більшу аудиторію. Принцип прозорості та підзвітності сприяє автоматизованому обліку операцій, документуванню та контролю фінансових потоків, що є критично важливим для легітимного формування спеціального фонду кошторису та забезпечення довіри з боку громадськості й контролюючих органів. Принцип безпеки та захисту даних передбачає застосування надійних інструментів кіберзахисту, адже будь-які порушення в цій сфері можуть негативно позначитися на репутації бюджетної установи та поставити під загрозу збереження фінансових і персональних даних.

Особливу роль відіграє принцип інтегрованості, що полягає у взаємопов'язаності електронної комерції з державними інформаційними системами, банківськими платформами та платіжними сервісами, завдяки чому забезпечується ефективне адміністрування власних надходжень бюджетних організацій у поєднанні з казначейським обслуговуванням. Важливим є також принцип інноваційності та гнучкості, який зумовлює необхідність впровадження нових технологій і сервісів, таких як мобільні додатки, онлайн-платформи для електронних послуг чи смарт-контракти. Це дозволяє бюджетним організаціям швидше адаптуватися до змін суспільних потреб та створювати сучасні канали комунікації зі споживачами.

Принцип клієнтоорієнтованості акцентує увагу на забезпеченні зручності для кінцевого користувача, яким виступають громадяни, студенти, відвідувачі закладів культури чи наукових установ. Надання якісних цифрових послуг, швидкий доступ до ресурсів та зручні інструменти оплати сприяють підвищенню попиту на послуги бюджетних організацій і, відповідно, наповненню спеціального фонду. Принцип ефективності та економії ресурсів зумовлює раціональне використання фінансових і трудових ресурсів завдяки цифровим технологіям, що дозволяє мінімізувати адміністративні витрати й спрямувати зекономлені кошти на реалізацію основних функцій установ. Водночас принцип відповідності правовим нормам підкреслює необхідність дотримання чинного законодавства України та міжнародних стандартів у сфері електронних транзакцій, що гарантує легальність і підзвітність усіх операцій.

Таким чином, принципи електронної комерції у діяльності бюджетних організацій забезпечують формування прозорої, ефективної та інноваційної системи наповнення спеціального фонду кошторису. Вони дозволяють гармонійно поєднувати цифрові інструменти з вимогами державного регулювання та суспільними потребами, створюючи передумови для підвищення фінансової стійкості, розширення спектра власних надходжень і зміцнення фінансової автономії бюджетної сфери, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану та обмежених бюджетних ресурсів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що впровадження принципів електронної комерції у формування та диверсифікацію доходів бюджетних організацій є не лише актуальним, але й стратегічно необхідним напрямом розвитку сучасної фінансової системи України. Сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, дефіцитом бюджетних

ресурсів та зростанням потреб суспільства у якісних послугах з боку державних і комунальних установ, вимагають пошуку додаткових джерел фінансування та створення ефективних механізмів наповнення спеціального фонду кошторису. Електронна комерція, базуючись на принципах відкритості, прозорості, безпеки, інноваційності, інтегрованості та клієнтоорієнтованості, здатна стати таким механізмом.

Застосування цифрових технологій у бюджетній сфері відкриває можливості для розширення спектра власних надходжень, оптимізації управлінських і фінансових процесів, посилення довіри громадськості та контролюючих органів, а також забезпечення більшої автономії у використанні ресурсів. Важливим є те, що електронна комерція дозволяє налагодити нові канали комунікації з громадянами, створити конкурентоспроможні послуги, а також підвищити рівень фінансової прозорості у використанні бюджетних коштів.

Перспективи розвитку електронної комерції для бюджетних установ пов'язані з кількома ключовими напрямками. По-перше, це активне впровадження інноваційних цифрових платформ, які дозволять не лише надавати послуги, а й інтегрувати їх з державними електронними сервісами. По-друге, розвиток мобільних застосунків та онлайн-сервісів сприятиме зручності доступу до послуг і розширенню аудиторії користувачів. По-третє, удосконалення системи інформаційної безпеки та кіберзахисту гарантуватиме стабільність фінансових операцій і збереження даних. Нарешті, важливою є гармонізація законодавчої бази, що дозволить закріпити механізми використання електронної комерції в бюджетному секторі на офіційному рівні.

Таким чином, електронна комерція у сфері бюджетних організацій може стати потужним чинником фінансової стійкості та модернізації публічного сектору. Вона сприятиме підвищенню якості державних послуг, зміцненню довіри суспільства, ефективному використанню ресурсів і водночас створюватиме умови для інтеграції України у глобальний цифровий простір. Перспективи її розвитку свідчать про те, що у найближчі роки саме цей інструмент може відіграти ключову роль у забезпеченні фінансової самодостатності бюджетних установ і формуванні сучасної моделі бюджетної політики.

Список літературних джерел:

1. Орлик О. В., Стрілець С. В. (2015). Електронна комерція: принципи, види та перспективи розвитку в Україні. Інформатика та інформаційні технології: студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. С. 92–95. URL: <https://dspace.oneu.edu.ua/handle/123456789/4044>.
2. Chaffey D., Hemphill T., Edmundson-Bird D. (2024). Digital Business and E-commerce. 8th edition. Pearson. ISBN 1292725834.
3. Laudon K. C., Traver C. G. (2024). E-commerce: Business, Technology, Society. 17th edition. Pearson Education, Inc. ISBN 978-0-13-792220-8.

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Васильєва К. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АНАЛІЗ РИЗИКІВ У БАНКІВСЬКІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Процес модернізації банківської системи в Європі давно став відповіддю на технологічні виклики, регуляторні зрушення та зміни в поведінці клієнтів. Європейські банки за останнє десятиліття активно інвестують у цифрові платформи, відкриті банківські АРІ, хмарні сервіси, автоматизацію сервісів, модернізацію платіжних систем і карткових платформ. Регулятори ЄС, зокрема Європейський центральний банк (ЄЦБ) разом із національними органами нагляду, визнають, що такі зміни підвищують операційні, кібернетичні, ризики аутсорсингу та залежності від сторонніх провайдерів. Наприклад, банківський нагляд ЄЦБ впродовж 2023–2025 років виділив пріоритет серед ризиків, пов'язаних із цифровою трансформацією, зокрема взаємодією із третіми сторонами, злочинністю з відмивання грошей, шкідливими кібер-подіями [1]. У випадках, коли банки замінюють застарілі “монолітні” ІТ-системи на архітектури, побудовані на АРІ та microservices, вони стикаються з проблемами масштабування, забезпечення сумісності, міграції даних, навчання персоналу. Європейський кейс із модернізації карткових платформ показує, що банки змушені перенесли мільйони карткових облікових записів з legacy-систем у нові архітектури, що вимагає значних зусиль, пов'язаних із безпекою, тестами та забезпеченням безперервності обслуговування.

Європейський досвід показує ефективні підходи до управління стратегічними ризиками через структурні реформи [2]. Так, «Liikanen Report» у ЄС запропонував відокремити ризикові операції банків (зокрема, пропрієтарну торгівлю) від основної депозитної діяльності, щоб зменшити системні ризики фінансової системи. Попри високий рівень інновацій, у більшості європейських банків спостерігається розрив між стратегією цифрової трансформації та її практичною реалізацією. За даними BankingHub, 84 % банків аналізують поведінку клієнтів і технологічні тренди, проте лише близько 40 % вважають, що впровадження цифрових рішень відбувається достатньо швидко.

В Україні модернізація банківської системи відбувається в унікальних умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Після 2022 року банки зіткнулися зі зростанням частки непрацюючих кредитів через втрати активів, зниження платоспроможності клієнтів і руйнування бізнесів. За даними OECD, рівень NPLs зріс до 39,3 % у травні 2023 року, знизившись до близько 30,3 % на початок 2025-го року. Попри це українські банки продовжують

впроваджувати цифрові сервіси, дистанційне відкриття рахунків й автоматизацію процесів, що свідчить про поступову адаптацію до сучасних викликів.

Таким чином, кредитний ризик в Україні — одна з ключових загроз модернізації, оскільки банки мають як істотну частину портфеля з проблемами повернення, так і необхідність відповідати новим стандартам, зокрема у визначенні NPL за стандартами ЄС [3].

Ще один важливий український показник — капіталізація банків. Станом на 1 червня 2025 року норматив достатності регуляторного капіталу України (Npk) становив 15,49 % , що значно перевищує мінімальні вимоги (9,25 %). Аналогічно Tier-1 капітал (внутрішній, основний капітал) — 15,15 % проти нормативів 5,625 % чи 7,5 % залежно від виду капіталу [4]. Це свідчить, що незважаючи на війну та значні ризики, українські банки змогли зберегти значний запас міцності.

Також варто звернути увагу на динаміку співвідношення кредитів до депозитів. До початку війни (2021) банки в Україні використовували близько 67,6 % депозитів для кредитування; до 2024 року цей показник знизився до ≈ 40 %, а в липні 2025 року зріс до 43 %. Це свідчить, що під час війни банківська система діяла обережніше, знижуючи ризики неповернення, а частину депозитів спрямовувала на безпечні активи чи підтримання ліквідності.

Український банківський сектор, за даними уряду та НБУ, залишався прибутковим і ліквідним, навіть попри підвищення корпоративного податку до 50 %. У 2023 році прибуток становив €2,6 млрд, або близько 1,3 % ВВП.

Поряд із фінансовими ризиками банки активно модернізуються відповідно до європейських стандартів. З 2025 року НБУ повністю узгодив визначення NPL із нормами ЄС, що посилює вимоги до визнання та покриття проблемних активів

Європейський досвід і українські реалії засвідчують, що головними ризиками банківської модернізації є помилки у стратегії, технічні труднощі ІТ-трансформації, кіберзагрози, кредитний ризик, залежність від сторонніх технологій, репутаційні втрати та регуляторна невідповідність. Для України додатковими чинниками ризику залишаються війна, геополітична нестабільність, зниження доходів населення, тиск на ліквідність і потреба швидкої гармонізації зі стандартами ЄС.

Отже, аналіз ризиків у банківській модернізації є ключовим інструментом для забезпечення стійкості та ефективності. Європейський досвід дає багато практичних уроків, а українські дані підтверджують як ризики, так і сильні сторони, які можна використати. Коли модернізаційні проекти будуть реалізовані з урахуванням цих уроків, Україна має шанс побудувати банківську систему, що відповідає стандартам ЄС, здатну адекватно реагувати на зовнішні виклики і стійку до майбутніх шоків [5].

Список використаних джерел:

1. Модернізація автоматизованої банківської системи: шлях до збереження конкурентоспроможності в мінливому фінансовому ландшафті. URL: <https://www.zfort.com.ua/blog/modernizaciya-avtomatizovanoyi-bankivskoyi-sistemi-shlyakh-do-zberezhennya>
2. Samoilenko Y., Britchenko I., Levchenko I., Lošonczi P., Bilichenko O. Bodnar O. Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. Econ. Aff., 67(04). 2022. 619-629. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2022.28. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11990/1/Bilichenko-Bodnar-2022.pdf>
3. Регулювання інвестиційної діяльності банків. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2015/Dis_Onikiyenko.pdf.
4. Ukrainian banks have become more resilient than before the start of full-scale war. URL: https://aub.org.ua/en/aub-analytics/expert-opinion/15360-ukrainski-banky-staly-stiikishymy-nizh-do-pochatku-povnomasshtabnoi-viiny-2?utm_source=chatgpt.com.
5. Deposits abound, loans are scarce: the banking paradox holding back ukraine's economy. URL: https://zn.ua/eng/deposits-abound-loans-are-scarce-the-banking-paradox-holding-back-ukraines-economy.html?utm_source=chatgpt.com.

Гусак П. Д.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Галуцьких Н.А.**, к.е.н.,

доцентка кафедри міжнародної економіки та світового господарства,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Поглиблення економічних, політичних, соціальних та екологічних проблем, що стали особливо помітними з кінця ХХ століття, а також обмежені можливості державних інституцій ефективно реагувати на ці виклики, сформували запит на нові моделі розвитку. Такі моделі передбачають інший підхід до розподілу відповідальності між бізнесом, державою та громадянським суспільством — сферами, які традиційно взаємодіяли в межах класичної триади влади. Однією з відповідей на ці зміни стала концепція корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), що переглядає суспільну роль підприємств і передбачає включення до їхніх завдань поряд із фінансовими також соціальні та екологічні цілі.

Відмінності у трактуванні корпоративної відповідальності, які спостерігаються серед науковців і практиків США та Європи, зумовлені різними соціокультурними передумовами, історичним досвідом та економічними моделями розвитку. У сучасній літературі виокремлюють три основні підходи до КСВ: американський, європейський та японський. Європейський підхід додатково диференціюють на континентальний, британський і скандинавський варіанти.

Соціальна відповідальність посідає важливе місце у ширшій системі взаємодії «людина – держава – суспільство». Іще давні джерела, зокрема «Книга правителя області Шан», наголошували, що людина природно прагне до впорядкованості, проте її діяльність здатна породжувати й хаотичні явища. Поняття «лад» і «хаос» протилежні за сутністю, однак тісно взаємопов'язані та взаємно зумовлені, що чітко виявляється в соціальних процесах.

Зокрема:

– будь-яка складна соціальна система прагне до самозбереження, у тому числі через регулювання суспільних відносин;

– водночас кожна система має внутрішню схильність до дезорганізації та руйнації, що проявляється в порушенні встановлених норм.

Це демонструє дію принципу єдності та боротьби протилежностей. Для гармонійного функціонування суспільства потрібен дієвий механізм соціального контролю, основним інструментом якого виступає відповідальність. Реальна відповідальність охоплює два рівні:

- індивідуальний, що передбачає дії особи відповідно до соціальних норм;
- соціальний, який виявляється у негативних санкціях у разі порушення цих норм.

Потенційна соціальна відповідальність означає наявність ефективної системи контролю, здатної забезпечити притягнення порушників до відповідальності.

Підприємства, які дотримуються КСВ запускають ініціативи у таких напрямках [1]:

1. Екологічна відповідальність – є однією з найпоширеніших форм КСВ. Завдяки цьому підприємства можуть мінімізувати забруднення навколишнього середовища, ощадливо використовувати ресурси, компенсувати негативний вплив на природу через висадку дерев або інвестицій у зелені технології.

2. Етична відповідальність проявляється у справедливому ставленні до всіх зацікавлених сторін: керівників, інвесторів, співробітників, постачальників та клієнтів.

3. Філантропічна відповідальність означає безкорисливу допомогу тих, хто цього потребує. Так, підприємства можуть долучатися до благодійності, запускати волонтерські ініціативи серед співробітників на підтримку різноманітних соціальних проєктів.

4. Економічна відповідальність характеризує діяльність за якої підприємства поєднує всі свої фінансові рішення із зобов'язання робити внесок у розвиток суспільства у всіх сферах, тобто кінцевою метою є не лише збільшити прибуток власників, а й переконатися, що всі бізнес-операції позитивно впливають на довкілля, суспільство та людей.

Отже, основний вплив різних моделей корпоративної соціальної відповідальності на адаптаційний розвиток підприємства проявляється у здатності забезпечити гармонійне поєднання економічних, соціальних та екологічних орієнтирів [2]. Це передбачає визначення ключових напрямів КСВ для раціонального використання ресурсів, узгодження глобальних цілей сталого розвитку зі стратегічними планами компанії, упровадження екологічно орієнтованих інновацій, а також посилення систем управління ризиками та зміцнення ділової репутації підприємства.

Список використаних джерел:

1. Васюткіна Н.В., Бабіч Б.Є. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник адаптаційного забезпечення розвитку підприємства в умовах інноваційності бізнесу. Економіка та суспільство. Випуск 77. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-61>

2. Лінгур Л. М. Роль корпоративної соціальної відповідальності у формуванні стратегії розвитку підприємства: сучасний підхід. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-11>

Можевітіна Д.Е.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Шуба О.А.**, к.г.н., доцентка,

доцентка кафедри міжнародної економіки та світового господарства,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах глобалізації, стрімкого прогресу інформаційно-комунікаційних технологій і трансформації бізнес-процесів міжнародні ланцюги постачання переживають суттєві структурні зміни. Цифровізація світової економіки стає визначальним чинником модернізації міжнародної логістики, відкриваючи можливості для автоматизації, глибшої цифрової взаємодії та підвищення прозорості всіх етапів постачання. Це змушує компанії адаптувати свої логістичні системи до нових технологічних стандартів і впроваджувати інноваційні інструменти управління потоками.

Традиційно логістика була сфокусована на управлінні фізичним переміщенням товарів, проте в сучасній економіці ключове значення набувають інформаційні потоки — дані щодо переміщення вантажів, проходження митних процедур, оптимізації маршрутів, оцінки ризиків та комунікації з міжнародними партнерами. Саме інформаційна складова перетворюється на фундаментальну умову підвищення ефективності логістичних процесів, зменшення витрат, скорочення часу доставки та формування конкурентних переваг на глобальному ринку.

Логістичний сектор посідає провідне місце в забезпеченні безперервної та результативної діяльності підприємств різного масштабу, сприяючи оптимізації витрат та зростанню прибутковості. Водночас саме логістика є одним із вагомих чинників формування зайнятості та розвитку інфраструктури. Мільйони людей у світі працюють у цьому секторі — від водіїв та складських операторів до фахівців з аналітики та менеджерів ланцюгів постачання. Розбудова логістичної інфраструктури, включаючи порти, аеропорти, автомобільні магістралі та залізничні мережі, стимулює економічний розвиток, полегшуючи рух товарів і пасажирів.

Особливого значення логістика набуває для економік, що розвиваються, адже саме вона забезпечує ефективне поєднання виробників зі споживачами як на внутрішньому ринку, так і за його межами. У міру поглиблення процесів глобалізації роль логістичного сектору в підтриманні міжнародної торгівлі стає дедалі вагомішою [1].

У структурі міжнародних торговельних відносин логістика виступає ключовою ланкою, адже від її ефективності залежить швидкість і якість переміщення товарів та послуг між країнами, а також можливість підприємств виходити на нові ринки. Її значення є визначальним як для малих підприємств,

так і для великих транснаціональних корпорацій. Згідно з даними Світової організації торгівлі (СОТ, 2020), у 2019 році світова торгівля товарами зросла на 2,1%, а її загальний обсяг досягнув 18,89 трлн дол. США [2]. Важливий внесок у забезпечення таких результатів належить саме логістичним процесам, що охоплюють транспортування, зберігання, митні процедури та розподіл продукції.

Міжнародна логістика охоплює систему управління процесами та операціями, пов'язаними з переміщенням товарів, послуг і інформаційних потоків між державами. Її основне завдання полягає у забезпеченні безперебійного та результативного функціонування ланцюгів постачання — від точки походження продукції до кінцевого споживача — із врахуванням складних умов зовнішньоекономічної діяльності, зокрема митного регулювання, нормативно-правових вимог різних країн, організації транспортування та системи складування.

До структури міжнародної логістики входять такі ключові напрями, як вибір оптимальних маршрутів і транспортних засобів, підготовка та обробка супровідної документації для імпортно-експортних операцій, а також здійснення митного контролю й дотримання відповідних процедур. Важливою складовою є управління складськими запасами, організація розподілу товарів, відстеження переміщень на всіх етапах доставки, а також побудова ефективної системи взаємодії з постачальниками та логістичними партнерами, що працюють у різних країнах.

Отже, міжнародна логістика забезпечує комплексне планування, координацію та контроль усіх логістичних процесів, необхідних для організації результативного міжнародного товарообміну. Саме вона формує основу для інтеграції підприємств у глобальні ланцюги постачання, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності на світових ринках.

Список використаних джерел:

1. Westerman, G.; Bonnet, D.; McAfee, A. *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*; Harvard Business Press: Cambridge, MA, USA, 2014; ISBN 1625272472.
2. World Trade Organization. 2025. URL: <https://www.wto.org/>

Скиба К.В.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Шуба М.В.**, к.е.н., доцентка,

доцентка кафедри міжнародної економіки та світового господарства,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

На сучасному етапі розвитку глобальної економіки спостерігається інтенсивна цифровізація практично всіх сфер господарювання, що спричиняє суттєву трансформацію підходів до ведення бізнесу, організації виробничих процесів, збуту та споживання продукції й послуг. З огляду на зростання значущості інформаційно-комунікаційних технологій та швидке поширення цифрових платформ, електронний бізнес перетворюється на один із провідних драйверів економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності компаній та зміни структури міжнародної торгівлі.

Активне поширення е-бізнесу у світовому масштабі стимулює появу інноваційних бізнес-моделей, розширює можливості виходу підприємств на глобальні ринки, мінімізує витрати на укладення угод та сприяє ефективнішій комунікації між усіма учасниками економічних процесів. Досвід таких корпорацій, як Amazon, Alibaba, eBay, Zalando та інших, підтверджує, що електронна комерція вже давно переросла функцію звичайного каналу продажу й сформувалася як багатокomпонентна екосистема, що інтегрує технологічні рішення, фінансову інфраструктуру, логістичні механізми та маркетингові інновації. У підсумку формується новий формат економічних відносин — цифрова економіка, де ключову роль відіграють дані, інформаційні ресурси та технологічні можливості.

Для України аналіз тенденцій розвитку електронного бізнесу на глобальних ринках має стратегічне значення, оскільки він сприяє глибшій інтеграції країни до європейського цифрового середовища, відкриває додаткові можливості для розширення експорту та формування стійких конкурентних позицій у світовій економіці знань. Усвідомлення ключових світових трендів дає змогу адаптувати ефективні міжнародні практики до українських реалій, тим самим активізуючи розвиток національної електронної комерції, фінтех-сектору та цифрових сервісів.

Електронний бізнес – вид господарської діяльності, оскільки вимагає вкладення інвестицій у створення підприємства і дає можливість у подальшому здійснювати різні види економічної діяльності для отримання прибутку [1].

На відміну від традиційних форм підприємництва, електронний бізнес практично не має територіальних чи фізичних обмежень. Учасники процесу — споживачі, постачальники та посередники — можуть взаємодіяти з будь-якої точки світу, перебуваючи в різних часових зонах, користуючись різними мовами та здійснюючи розрахунки в різних валютах. Тому ключовим

елементом зовнішнього середовища е-бізнесу стає не географія, а характер та якість взаємодії між різними суб'єктами цифрового ринку.

Використання Інтернету як основної платформи для передачі та обміну інформацією істотно здешевило міжнародні торговельні операції. Зниження витрат на комунікацію та обробку даних створило умови для появи принципово нових бізнес-моделей. Саме так сформувалися ключові напрями електронної комерції — «бізнес-до-бізнесу» (B2B) і «бізнес-до-споживача» (B2C), які нині визначають структуру та динаміку світової цифрової торгівлі [2].

Глобальне впровадження цифрових технологій у сферу міжнародної комерції стало одним із провідних чинників зміцнення економічних зв'язків між країнами. Цифрова трансформація торгівлі активізує підприємницьку діяльність, стимулює появу інноваційних бізнес-моделей і відкриває нові можливості для економічного розвитку в умовах глобалізованого ринку.

Список використаних джерел:

1. Пілевич Д. С. Теоретичне підґрунтя розвитку електронного бізнесу. Бізнесінформ. № 5. 2019. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-67-72>
2. Paul, J., Alhassan, I., Binsaif, N., & Singh, P. (2022). Digital entrepreneurship research: A systematic review. *Journal of Business Research*, 156, 113507. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113507>.

Шейко Я. В.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНОЗЕМНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Малий бізнес є основою економічного розвитку більшості країн світу, адже саме він забезпечує формування конкурентного середовища, створення робочих місць та активізацію інноваційних процесів.

У сучасних умовах глобалізації та посилення економічних викликів доступ до фінансових ресурсів для малих підприємств набуває вирішального значення. Саме тому питання ефективних моделей фінансової підтримки малого бізнесу є актуальним для України, яка перебуває на шляху євроінтеграції.

Досвід іноземних країн свідчить, що успішна політика підтримки малого підприємництва базується на поєднанні державних, банківських і приватних механізмів фінансування. У країнах Європейського Союзу активно застосовуються програми державних гарантій за кредитами, субсидування відсоткових ставок і податкові стимули [1].

Так, у Німеччині важливу роль у фінансуванні малого бізнесу відіграє KfW Bankengruppe, що надає пільгові кредити, частково компенсує ризики комерційних банків і сприяє розвитку інноваційних підприємств [2].

У Польщі реалізується діяльність Банку національного розвитку (BGK), який підтримує малі та середні підприємства через програми гарантування кредитів і грантові ініціативи [2].

У Сполучених Штатах Америки ефективно функціонує Small Business Administration (SBA), що виступає гарантом для банків, які кредитують малий бізнес. SBA бере на себе частину ризику за позиками, що забезпечує стабільне кредитування малого підприємництва навіть у кризові періоди [3]. Крім того, SBA фінансує освітні програми та консалтинг для підприємців, що підвищує рівень їх фінансової грамотності [3].

Великобританія демонструє ефективність British Business Bank, який підтримує малі компанії через венчурні інвестиції, мікрокредитування та залучення коштів з приватного сектору [4].

Аналогічно, у Канаді діє програма Canada Small Business Financing Program, яка зменшує фінансові ризики банків при наданні позик малим підприємствам [4].

Успішність іноземних моделей фінансової підтримки малого бізнесу забезпечується завдяки:

- розвитку системи державних гарантій та компенсацій за кредитами [1];
- створенню спеціалізованих фінансових установ і банків розвитку [2];
- запровадженню пільгових податкових режимів [5];

- розвитку інструментів мікрофінансування та краудфандингу ;
- використанню цифрових платформ для онлайн-кредитування та фінансових консультацій [1].

Вважаємо, що впровадження подібних інструментів в Україні дозволить розширити можливості доступу підприємців до фінансових ресурсів, підвищить стійкість малого бізнесу та сприятиме його інтеграції у європейський економічний простір.

Отже, вивчення й адаптація іноземного досвіду до вітчизняних реалій сприятимуть формуванню сучасної національної системи фінансової підтримки підприємництва, здатної стимулювати інноваційний розвиток та економічне зростання держави у повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2023: An OECD Scoreboard. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/2023/03/oecd-financing-smes-andentrepreneurs-scoreboard-2023-highlights_6060c026.html
2. European Investment Bank. Supporting SMEs in the EU Economy. Luxembourg, 2022. URL: <https://www.eib.org/en/publications/smes-overview-2022>
3. Small Business Administration. Annual Performance Report 2023. Washington, D.C. URL: <https://www.sba.gov/document/report-congressional-budget-justification-annual-performance-report>
4. British Business Bank. Annual Report and Accounts 2023. London, 2023. URL: <https://www.british-business-bank.co.uk/about/research-and-publications/annual-report-and-accounts-2023>
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_rozvitok_ta_derzhavnu_pidtrimku_malogo_i_seredn_og_o_pidpriyemnitstva_v_ukrayini/4.htm

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бондарчук Андрій, Шуляк Світлана,

здобувачі вищої освіти Навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Науковий керівник – **Крисько Ж.Л.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Реформування фінансової системи охорони здоров'я України, зокрема перехід до моделі фінансування «гроші йдуть за пацієнтом», передбачає підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів, розвиток конкурентного середовища між медичними закладами та впровадження сучасних принципів управління персоналом [1]. В умовах обмеженого фінансування особливої актуальності набувають інноваційні методи оцінювання результатів праці, що сприяють об'єктивності управлінських рішень, а також формуванню високого рівня лояльності працівників до організації.

Персонал є ключовим чинником якості надання медичних послуг і водночас стратегічним ресурсом, який визначає конкурентоспроможність закладу. Від рівня його залученості, мотивації та лояльності залежить ефективність роботи установи, задоволеність пацієнтів і фінансова стабільність. Тому інтеграція систем оцінювання результативності та програм розвитку лояльності персоналу стає необхідною складовою інноваційного розвитку медичних закладів.

Сучасні підходи до оцінювання персоналу передбачають перехід від традиційних форм контролю (атестації, звітності, суб'єктивних оцінок керівників) до цифрових і компетентнісних методів. Найбільш ефективними є такі інноваційні інструменти, як HR-аналітика, що формує об'єктивні показники результативності; системи KPI для оцінювання ефективності працівників за кількісними та якісними критеріями, прив'язаними до стратегічних цілей закладу; 360-градусне оцінювання через залучення керівників, колег і пацієнтів до формування зворотного зв'язку; електронні платформи моніторингу персоналу, що забезпечують постійний аналіз професійних досягнень і рівня задоволеності працівників.

Інтеграція таких технологій вимагає адаптації управлінських процесів до нових умов фінансування медичних послуг, зокрема в межах Національної служби здоров'я України (НСЗУ) [2]. В умовах, коли фінансування напряму залежить від кількості наданих послуг і їхньої якості, саме ефективна система

оцінювання персоналу стає ключовим чинником підвищення продуктивності та фінансової стабільності закладу.

Водночас формування лояльності персоналу потребує системної роботи із соціально-психологічними чинниками. Серед дієвих інструментів виділяють розвиток корпоративної культури, орієнтованої на повагу, відкритість і партнерські відносини, впровадження прозорих систем мотивації, які поєднують матеріальні та нематеріальні стимули, залучення працівників до процесів прийняття управлінських рішень, створення сприятливих умов для професійного розвитку, навчання та кар'єрного зростання.

Інтеграція системи оцінювання з програмами підвищення лояльності дає змогу побудувати замкнутий цикл управління персоналом (рис. 1.). Такий підхід формує культуру постійного вдосконалення, сприяє зниженню плинності кадрів і зростанню якості медичних послуг.

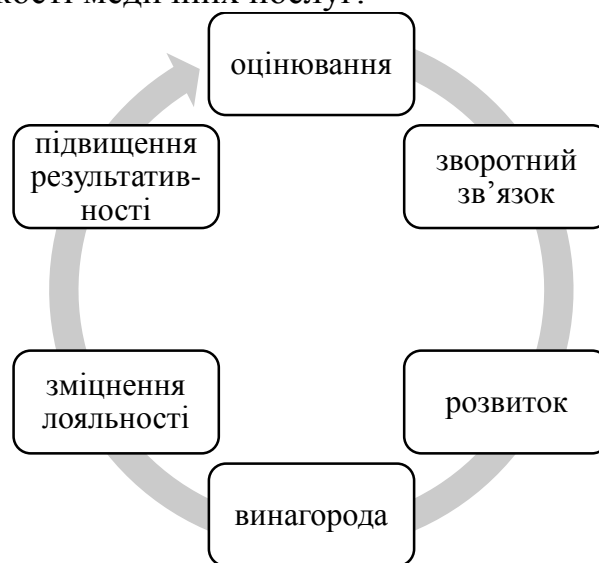

Рис. 1. Система управління персоналом

Примітка. Побудовано авторами.

Важливо, що інноваційні методи управління персоналом повинні поєднуватися з реформами у фінансовій сфері. У сучасних умовах, коли заклади охорони здоров'я переходять на фінансову автономію, від ефективності використання людського потенціалу залежить можливість стабільного функціонування та розширення джерел фінансування. Таким чином, інвестиції у розвиток персоналу варто розглядати як стратегічно доцільні витрати, що забезпечують підвищення якості медичних послуг, ефективне використання бюджетних коштів і конкурентоспроможність закладу.

Отже, інтеграція інноваційних методів оцінювання та розвитку лояльності персоналу є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності й конкурентоспроможності медичних закладів в умовах реформування системи охорони здоров'я України.

Список використаних джерел:

1. Крисько Ж.Л. Впровадження нових підходів до управління медичними закладами. *Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу* : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7-19 квітня 2024 р). URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29450>

2. Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядження КМУ від 17 січня 2025 р. № 34-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2025-p#Text>

Деренська Я. М., к. е. н., доцентка,
доцентка кафедри менеджменту, маркетингу та забезпечення якості у фармації,
Національний фармацевтичний університет, м. Харків

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ВИРОБНИКІВ

Незважаючи на високий геополітичний ризик, вітчизняний ринок корпоративного кредитування функціонує достатньо стабільно. Особливістю довгострокового кредитування промислових підприємств є критична залежність від державних програм [2]. Останні роки характеризуються волатильністю монетарної політики, у 2023 р. пом'якшення виражалося через зниження облікової ставки НБУ з 20 % до 15 % (це дозволило банкам знизити кредитні ставки на 4 %, відновити кредитні програми) [3]. Однак, для боротьби з інфляцією наприкінці 2024 р. – І півріччі 2025 р. (темпер інфляції за цей період склав 15,9 %) НБУ збільшив облікову ставку до 15,5 %, що призвело до зростання середньозваженої кредитної ставки комерційних банків до 20 %. Серед головних чинників високої вартості кредитного капіталу для промисловості слід зазначити істотні воєнні ризики (банки збільшили премію за ризик у ставці, особливо для підприємств у прифронтових та постраждалих регіонах) та інфляційні очікування (висока споживча інфляція, через яку НБУ підтримує високу облікову ставку, стимулює комерційні банки збільшувати інфляційну премію).

До позитивних драйверів кредитування можна віднести структурні зміни балансів комерційних банків, а саме скорочення частки непрацюючих кредитів до 30 % (2024 р.). Списання проблемних кредитів (з них значна частка – це кредити підприємств, які розташовані на тимчасово окупованих територіях) звільняє капітал і стимулює зростання кредитного портфеля комерційних банків. Незважаючи на високі ризики, корпоративне кредитування відновлюється, частка корпоративного кредитного портфеля банків у середині 2025 р. збільшилася на 12,4 % порівняно з минулорічними показниками. Така

тенденція склалася завдяки зростанню обсягів кредитування малого та середнього бізнесу.

Банки найбільш активно кредитують агропромисловість, торгівлю та виробництво, яким простіше адаптуватися до високих ризиків сьогодення. Однак, активізація інвестиційного кредитування через дію державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» дозволила у 2024 р. спрямувати 23 млрд грн у переробну промисловість та збільшити обсяги з початку 2025 р. на 16,6 млрд грн. На інвестиційні проєкти також було залучено 15,9 млрд грн [2]. Це свідчить про високий ступінь стратегічних зрушень, адаптації промислових підприємств до потреби відновлювати втрачені чи пошкоджені активи, замінюючи відсутність власних джерел фінансування інвестиційних проєктів на державну підтримку. Саме державні банки мають більшу частку виданих пільгових позик.

Цінові умови кредитування можна розділити на два блоки: високо маржинальне комерційне фінансування; субсидоване державне фінансування. Станом на початок 2025 р. ставки за корпоративними кредитами у гривнях зросли на кілька відсотків і становили 16,6 %, у березні 2025 р. кредитні ставки для малого та середнього бізнесу зросли до 20 %. Проте, банки розширили партнерські програми, за допомогою яких фінансується придбання основних засобів – співпраця комерційних банків з виробниками та постачальниками обладнання дозволяє утримувати кредитну ставку на рівні 17-18 %.

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» є фундаментальним системним інструментом, який дозволяє промисловим підприємствам відновити основний капітал в умовах війни. Перегляд програми у 2024 р., а саме оновлення умов, дозволив спрямувати підтримку на розвиток виробництва, інвестиційне кредитування та створення продукції з високою доданою вартістю. Програма пропонує найдовші та найдоступніші умови фінансування: на розвиток виробництва, енергозбереження, інфраструктури чи відбудову зруйнованих об'єктів підприємство може отримати до 150 млн грн; на інвестиційні цілі кредит надається строком до 10 років (120 місяців); означені у програмі ставки (5 %, 7 % або 9 %) залежать від мети та кількості створених робочих місць, але є рекордно низькими порівняно із середніми ставками за кредитами на банківському ринку [2].

Інноваційний розвиток вітчизняних фармацевтичних підприємств потребує суттєвих обсягів залучення зовнішніх джерел фінансування, базовим з яких є кредитування. Найбільш яскравим прикладом зовнішнього кредитування виробників лікарських засобів є надання Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) 22 млн євро лідеру фармацевтичного ринку України АТ «Фармак» на модернізацію ІТ-систем [1]. Слід зазначити, що в межах багаторічної стратегії підприємства на розширення присутності на міжнародному ринку Farmak Group Limited здійснила придбання чеської, словацької, польської компаній. Крім розширення експортних можливостей (підприємство реалізує продукцію у 50 країнах світу) «Фармак» диверсифікує поточний асортиментний портфель, постійно впроваджуючи у виробництво результати своїх інноваційних досліджень. ЄБРР вже мав досвід кредитування

фармацевтичних виробників – у 2012 р. розглядався проєкт «Фармацевтичної фірми «Дарниця» у розмірі 44,4 млн євро (спрямованість проєкту – модернізація виробництва та розширення потужності).

Список використаних джерел:

1. Дмитренко О. ЄБРР надасть «Фармаку» кредит €22 млн на придбання польської фармкомпанії Symphar. URL: <https://ukranews.com/ua/news/998496-yebr-r-nadast-farmaku-kredyt-22-mln-na-prydbannya-polskoyi-farmkompaniyi-symphar>.

2. «Доступні кредити 5-7-9%»: з початку 2025 року середньомісячні обсяги кредитування бізнесу у зонах високого воєнного ризику зросли вдвічі. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/e3cbcd43-4d90-472e-a21e-854fa5207fa9?lang=uk-UA&title=DostupniKrediti>.

3. Комерційні банки України у 2024 р. активізують свої кредитні програми – думка. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/957005.html>.

Заяць О. Р.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий аналіз є важливим інструментом управління підприємством, адже дозволяє оцінити його фінансовий стан, виявити слабкі місця та знайти можливості для підвищення ефективності діяльності. Завдяки цьому керівництво може приймати виважені рішення та забезпечувати стабільний розвиток підприємства. В умовах динамічної ринкової економіки вирішальним фактором є здатність підприємства своєчасно аналізувати свій стан та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Фінансовий аналіз діяльності підприємства – аналіз фінансових показників підприємства для оцінки фінансових результатів підприємства. Аналіз проводиться за даними бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства та за допомогою методів фінансового аналізу [1]. Щоб провести фінансовий аналіз підприємства необхідно проаналізувати три ключові показники: ліквідність, фінансову стійкість та рентабельність.

Ліквідність – це здатність підприємства оперативно перетворити активи на грошові одиниці для виконання фінансових зобов'язань [2]. Завдяки високим показникам підприємство має можливість швидко та легко покрити

короткострокові кредити. Щоб оцінити ліквідності використовують такі коефіцієнти:

1) Коефіцієнт абсолютної ліквідності – характеризує ту частину короткострокових зобов'язань, яке підприємство може негайно погасити за рахунок власних коштів. Щоб знайти показник необхідно розраховувати відношення наявних грошових коштів до поточних зобов'язань.

2) Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) визначає здатність підприємства погашати короткострокову заборгованість перед контрагентами. Визначається шляхом ділення оборотних активів на поточні зобов'язання. Норма показника 2-2,5.

3) Коефіцієнт швидкої ліквідності – індикатор короткострокової ліквідності підприємства, який вимірює здатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Нормативне значення 1-1,5.

Фінансова стійкість підприємства – здатність системи зберігати свої позитивні якості в динамічному середовищі, повертатися до початкового стану при появі порушення функціонування та подолання негативних явищ. Тобто фінансова стійкість – це здатність своєчасно розраховуватися з суб'єктами. Оцінка фінансової стійкості здійснюється за допомогою таких коефіцієнтів:

1) Коефіцієнт автономії демонструє частку власного капіталу підприємства у загальних джерелах доходів. Розраховується як співвідношення власного капіталу та валюти балансу. Рекомендований врівень – від 0,5 і вище.

2) Коефіцієнт фінансової залежності. Цей показник є оберненим до коефіцієнта автономії та показує частину залучених коштів в структурі капіталу. Високе значення показника означає високий ступінь залежності від позикових коштів.

3) Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами є індикатором здатності підприємства фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Мінімальне значення 0,1. Якщо значення більше, то це демонструє фінансову стійкість підприємства і його здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування [3].

Рентабельність – це показник, що відображає загальну ефективність роботи підприємства та прийняття рішень, які стосуються операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Цей показник комплексно відображає стан використання ресурсів підприємства.

Рентабельність продажів – головний індикатор цінової політики підприємства та контролю над витратами. Обчислюється як співвідношення чистого прибутку та чистого доходу від реалізації. Позитивна динаміка цього показника вказує на підвищення конкурентоспроможності продукції.

Рентабельність активів є узагальнюючим показником, який відображає співвідношення чистого прибутку та середньорічної вартості активів, тобто

скільки прибутку отримає підприємство за кожну одиницю активу. Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії.

Рентабельність власного капіталу є пріоритетним показником для власників (акціонерів, учасників), адже дозволяє визначити зростання їх добробуту за аналізований період. Розраховується як відношення чистого прибутку до середньої вартості власного капіталу за цей же період [4].

Отже, фінансовий аналіз діяльності підприємства є необхідним інструментом управління, що забезпечує оцінку фінансового стану та створює фундамент для прийняття стратегічно-важливих рішень. Комплексний аналіз розглянутих показників дозволяє отримати уявлення про стан підприємства, визначити проблеми та резерви для підвищення ефективності діяльності. Систематичний фінансовий аналіз є ключовою передумовою досягнення цілей підприємства та забезпечення стабільного фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/en/32101:31691>.
2. Головне про ліквідність компанії. URL: <https://online.novaposhta.education/blog/golovne-pro-likvidnist-kompanii>.
3. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776>.
4. Кобилецький В. Р. Рентабельність. Сутність та показники. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist>.

Кан О. Л.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСОБИСТИМИ ФІНАНСАМИ: РОЛЬ ЕМОЦІЙ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Фінансова грамотність та вміння керувати особистими витратами мають особливу важливість у часи нестабільності та цифрових трансформацій. Традиційні економічні моделі, що виходять з припущення про раціональність людини, часто не враховують психологічні й поведінкові чинники, через що не здатні повноцінно пояснити реальні фінансові рішення.

Ця проблема особливо актуальна для молоді, зокрема студентів і молодих фахівців в Україні, де інфляція, валютні коливання, вплив війни посилюють емоційний тиск на прийняття рішень. Молодь стискається з фінансовими труднощами через брак фінансової грамотності, а емоційні фактори посилюють цей ефект, роблячи традиційні поради, наприклад, «інвестуй раціонально», неефективним. У контексті цифровізації фінансів – поширення онлайн-банкінгу, криптовалют та фрілансу – емоції стають каталізатором ризикованої поведінки, наприклад «FOMO» (fear of missing out) під час популяризації криптовалют. Ігнорування емоційного компонента в управлінні особистими фінансами не лише загрожує індивідуальному добробуту, але й має макроекономічні наслідки, такі як зростання заборгованості чи зниження інвестиційної активності.

Поведінкова економіка, що виникла як альтернатива класичній теорії, доводить, що когнітивні та емоційні упередження постійно впливають як на поведінку людей, так і їхні рішення. Останні дослідження підтверджують домінуючу роль емоцій у фінансових рішеннях. Так, С. Kuhnen та ін. (2024) встановили, що страх, викликаний попередніми втратами, знижує готовність до ризику на 35-40% і призводить до того, що люди ухиляються від інвестування в акції або криптовалюти [1].

Д. Канеман разом з А. Тверскім розробив теорію перспектив, яка показала: втрати сприймаються значно болючіше, ніж рівнозначні виграші, тому люди схильні або надмірно уникати ризику, або навпаки – йти на нього без достатніх підстав. Це відкриття стало основою поведінкової економіки й мало важливі наслідки для управління особистими фінансами: воно пояснює, чому населення часто робить імпульсивні покупки, чому з'являється паніка під час криз і як емоції здатні заважати довгостроковому фінансовому плануванню [2].

Концепція «ментального обліку», запропонована Р. Талером, демонструє, що люди схильні сприймати гроші залежно від їхнього походження чи призначення, а не як єдиний фінансовий ресурс. Це означає, що одна й та сама

сума може мати різне психологічне значення [3]. Наприклад, заробітна плата розглядається як кошти для обов'язкових витрат, тоді як премії або подаровані гроші сприймаються як «додатковий дохід», який легше витратити на необов'язкові покупки. У результаті особа може водночас брати кредит під високий відсоток і тримати заощадження на депозиті з нижчим відсотком, вважаючи ці кошти «різними категоріями».

Не менш значущим є вплив соціальних мереж на імпульсивні витрати. За даними Talkwalker (2025), 28% користувачів зазначають, що TikTok провокує раптові покупки більше, ніж будь-яка інша платформа [4]. Позитивні емоції від контенту збільшують імпульсивні витрати на 25-30%, тоді як стрес блокує планування майбутніх витрат і може затягнути у борговий цикл. Уникнути цього допомагають «рефлексивні паузи» – короткі перерви перед прийняттям фінансових рішень, що особливо актуально у світі цифрових фінансів, де алгоритм постійно підсилюють емоційний тиск.

Окрім цього, слід враховувати й інші психологічні пастки: FOMO, який спонукає до інвестицій без аналізу, чи надмірну самовпевненість, що знижує увагу до ризиків. Дослідження показують, що під час ринкової нестабільності емоції можуть спотворювати сприйняття, змушуючи інвесторів продавати активи на мінімумі або купувати на піку [5]. Для контролю над емоціями рекомендують медитацію, практики релаксації, створення чітких фінансових планів і консультації з фахівцями, що допомагають балансувати між раціональністю та емоційним станом.

В умовах сучасної України емоції стають ключовим чинником прийняття фінансових рішень. Страх втратити заощадження підштовхує людей купувати валюту чи золото, навіть якщо це не завжди вигідно в довгостроковій перспективі. Натомість довіра до певних інструментів, такі як депозити чи облігації внутрішньої державної позики, мотивує вкладати кошти й водночас підтримує економіку [6]. Однак імпульсивність часто заважає ефективному управлінню бюджетом: чимало українців здійснюють спонтанні покупки під впливом реклами чи емоцій.

Позитивною тенденцією є зростання усвідомлення важливості фінансової грамотності: молодь дедалі активніше використовує мобільні додатки для планування витрат та формує фінансову «подушку безпеки». Водночас для підвищення ефективності цього процесу важливо поєднувати фінансову освіту з розвитком емоційного інтелекту: вмінням розпізнавати власні почуття, контролювати імпульси й робити паузи перед ухваленням рішень. Це може стати частиною університетських курсів в Україні, що дозволить молоді формувати не тільки раціональні, а й психологічно стійкі фінансові звички в умовах війни та економічних викликів.

Список використаних джерел:

1. Kuhnen C. M. et al. Effects of a fearful emotional state on financial decisions in the presence of prior outcome information. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 2024. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11008591/>.

2. Теорія перспектив. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2.
3. Татомир І.Л., Квасній Л.Г. Поведінкова економіка: від теорії до практики: міждисциплінарний навчальний посібник. Трускавець, 2022. 407 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/PovedinkovaEKONOMIKA-2022-1.pdf>.
4. 128 Must-Know Social Media Statistics for 2025. URL: <https://www.talkwalker.com/blog/social-media-statistics>.
5. Емоції та їх вплив на фінансові рішення. 2025. URL: <https://smartfinansy.kyiv.ua/rol-emotsij-u-prijnyatti-finansovix-rishen/>.
6. Халатур С. М., Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Досвід країн світу у плануванні та веденні особистих (сімейних) бюджетів. *Агросвіт*. 2025. № 11. С. 45-49. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/12155>.

Коробка А. А.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Ляшевська В.І.**, к.е.н., доцентка,

доцентка кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ВІДДІЛУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний етап розвитку національної економіки України вирізняється високою динамічністю глобалізаційних процесів, активним впровадженням цифрових технологій та поступовим поглибленням інтеграції у світовий економічний простір. За таких умов ефективне функціонування підприємств, що беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, прямо залежить від кадрового потенціалу, здатного швидко адаптуватися до трансформацій міжнародного ринку, володіти сучасними засобами комунікації, аналітичними інструментами та управлінськими практиками.

Одночасно стрімкі зміни у сфері міжнародного бізнесу зумовлюють постійну потребу у професійному розвитку персоналу.

У минулому працівники часто залишалися у одного роботодавця протягом багатьох років. Навчання було зосереджене виключно на розвитку навичок, необхідних працівникам для досягнення цілей компанії в той чи інший момент. Зараз більшість працівників не розраховують на таку тривалість роботи на одному місці [1].

Спеціалісти мають не лише оновлювати знання щодо нормативно-правового регулювання, міжнародних стандартів та цифрових технологічних рішень, але й формувати гнучкі компетентності, удосконалювати комунікаційні, міжкультурні та адаптивні навички, необхідні для успішної взаємодії з партнерами з різних країн.

Особливого значення набуває психолого-педагогічний складник перепідготовки кадрів, оскільки результативність навчання залежить не лише від якості й актуальності освітнього контенту, а й від урахування індивідуальних потреб і характеристик дорослих слухачів. Працівники відділів зовнішньоекономічної діяльності часто володіють суттєвим практичним досвідом, проте можуть стикатися з певними труднощами при впровадженні нових інформаційних технологій, користуванні цифровими платформами, опануванні міжнародного документообігу та сучасних інструментів ділової комунікації.

Успішна організація системи професійної перепідготовки потребує поєднання актуальних освітніх методик, розвитку мотиваційних механізмів та створення сприятливих умов для безперервного навчання, що дозволить

підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на глобальному ринку.

Організації, які системно інвестують у розвиток та навчання персоналу, отримують суттєві переваги у вигляді зростання продуктивності праці, підвищення рівня задоволеності співробітників і формування позитивного іміджу компанії. Наукові дослідження та аналітичні звіти виокремлюють низку ключових переваг таких інвестицій:

- Зміцнення кадрової стабільності. Працівники значно частіше залишаються в тих організаціях, які забезпечують можливості професійного та кар'єрного зростання.

- Зростання продуктивності та ефективності діяльності. Професійне навчання забезпечує співробітників актуальними знаннями, сучасними технологічними інструментами та навичками, що безпосередньо впливає на покращення результативності праці та загальної ефективності бізнес-процесів [2].

- Формування здорової корпоративної культури. Освітні програми сприяють підвищенню залученості персоналу, зміцнюють командну взаємодію та формують сприятливий психологічний клімат у колективі.

- Подолання дефіциту навичок і стимулювання інноваційності. Програми професійного розвитку дозволяють організаціям оперативно реагувати на нові виклики, забезпечуючи працівників компетентностями, що відповідають сучасним вимогам ринку.

Система підготовки фахівців у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні перебуває на етапі активного становлення та поступової інтеграції до європейського освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Burgess, S. (2024). Continu. (n.d.). 10 powerful benefits of employee training and development. Retrieved from <https://www.continu.com/blog/employee-training-benefits>

2. Stone, K. (2024). Diversio. (n.d.). Employee professional development in the workplace: Strategies. Retrieved from <https://diversio.com/employee-professional-development-workplace/>

Крилова У.О.,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Ляшевська В.І.**, к.е.н., доцентка,

доцентка кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

м. Харків

ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Практика провідних європейських держав демонструє, що соціальні підприємства здатні успішно поєднувати економічні цілі з розв'язанням важливих суспільних питань — забезпеченням робочих місць, підтримкою освітніх проєктів, охороною навколишнього середовища, благодійною діяльністю та розвитком місцевих спільнот. Для України такий досвід є особливо цінним, оскільки сучасна економіка потребує інноваційних підходів, заснованих на принципах соціальної рівності, інклюзії та ефективної взаємодії бізнесу з громадою.

Разом із тим нинішній стан соціального підприємництва в Україні свідчить про його недостатній розвиток. Це зумовлено браком системної державної підтримки, відсутністю законодавчого визначення поняття «соціальне підприємство», недосконалою системою фінансових стимулів та низьким рівнем обізнаності бізнес-середовища щодо соціально орієнтованих інновацій. Тому дослідження успішних європейських моделей та їх адаптація до українських реалій є важливим і нагальним завданням для формування стійкої та соціально відповідальної економіки.

Соціальне підприємництво та соціальні інновації з кожним роком дедалі активніше переходять із вузької спеціалізованої сфери в центральний напрям сучасного розвитку. Значною мірою це пояснюється новими викликами та можливостями, характерними для нинішньої епохи.

Одним із ключових джерел сили соціального підприємництва є його гнучкість і здатність набувати різних організаційних форм. Його практикують як ініціативні підприємці, що розробляють новаторські підходи до вирішення суспільно значущих проблем, так і соціальні інноватори в структурах державного управління чи міжнародних інституціях, які створюють суспільну цінність через зміни системного масштабу.

Соціальні підприємці — це керівники локальних, національних або транснаціональних організацій, які просувають нові продукти, послуги, програми чи бізнес-моделі, здатні вирішувати соціальні та екологічні виклики. До цієї групи також належать колективні інноватори, що об'єднують представників різних секторів для спільного подолання складних суспільних проблем.

Розглянемо основні напрямки соціального підприємництва.

Економічний розвиток. Соціальні підприємці роблять вагомий внесок у формування нових робочих місць, підтримку малого й середнього бізнесу та залучення вразливих груп населення до економічних процесів. Такі ініціативи поживають місцеву економіку й допомагають зменшити рівень безробіття.

Освіта. Одним із ключових напрямів діяльності є забезпечення якісної й доступної освіти. Це охоплює альтернативні підходи до навчання, розвиток цифрових платформ, а також спеціальні освітні програми для дітей і дорослих, які мають обмежений доступ до знань.

Гендерна рівність. Соціальні підприємства активно впроваджують проекти, спрямовані на забезпечення рівноправ'я, розширення можливостей для жінок у бізнесі та управлінні, подолання форм дискримінації й розвиток інклюзивних практик.

Охорона здоров'я. У медичній сфері такі підприємства працюють над підвищенням доступності якісних медичних послуг, профілактикою захворювань, підтримкою людей із низькими доходами та просуванням новітніх медичних технологій.

Сільське господарство. У цьому напрямі соціальні підприємці підтримують місцевих фермерів, органічне виробництво та сталі аграрні практики. Це сприяє розвитку економіки сільських територій і зміцненню продовольчої безпеки.

Розвиток громад. Територіальні громади є важливими для місцевого самоврядування, оскільки вони відіграють критичну роль у розвитку країни [1]. Багато соціальних підприємств зосереджені на підсиленні локальних спільнот: розвитку інфраструктури, підтримці молодіжних, культурних і соціальних ініціатив. Такі проекти зміцнюють соціальні зв'язки та покращують якість життя населення.

Відновлювані джерела енергії. Ініціативи в енергетичній сфері передбачають впровадження та популяризацію відновлюваних джерел — сонячної, вітрової, біоенергетики — задля зниження залежності від невідновлюваних ресурсів і підвищення енергоефективності.

Екологічна стійкість. Соціальні підприємці здійснюють екологічні проекти, спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля: розвиток систем переробки відходів, поширення екологічних товарів і послуг, проведення просвітницьких програм та формування культури відповідального споживання.

Список використаних джерел:

1. Рудаченко О. О., Коненко В. В. Соціальне підприємництво як основа сталого розвитку територіальних громад. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-13>

Крисько Ж. Л., к.е.н, доцентка,
доцентка кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ФІНАНSOVA ГНУЧКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Сучасне економічне середовище характеризується нестабільністю, високою волатильністю фінансових ринків, частими змінами регуляторної політики та зростаючою конкуренцією. Для українських підприємств ці виклики посилюються наслідками війни, порушенням логістичних ланцюгів, зміною економічних пріоритетів та ускладненням доступу до фінансових ресурсів. За таких умов ключового значення набуває фінансова гнучкість підприємства, яка визначає його здатність адаптувати свою фінансову поведінку до зовнішніх змін, забезпечувати стійкість та реалізовувати стратегічні ініціативи.

Фінансова гнучкість формується не автоматично – вона є результатом продуманої системи ефективних управлінських рішень, спрямованих на створення такого фінансового середовища, яке здатне швидко реагувати на загрози та використовувати можливості. Зокрема, дослідження McKinsey показує, що компанії, котрі під час попередньої турбулентності активно будували нові бізнеси, перевищили ринок за результатами на 10 % у період кризи і на 30 % протягом усього циклу[1]. Це підтверджує, що проактивні управлінські рішення формують «премію за стійкість/гнучкість», тобто фінансова гнучкість прямо пов'язана з якістю стратегічних рішень.

Управлінські рішення, що формують фінансову гнучкість, охоплюють як поточну, так і стратегічну фінансову діяльність. Вони включають управління ліквідністю, оптимізацію фінансової структури, гнучке бюджетування, прогнозування, управління ризиками, аналіз інвестицій, планування капіталу.

Ефективні управлінські рішення в галузі ліквідності, структури капіталу, ризик-менеджменту, планування, корпоративної культури та фінансового контролю є фундаментом, який формує гнучку фінансову модель підприємства. В умовах української економіки така модель стає не лише конкурентною перевагою, але й необхідною умовою виживання бізнесу.

Фінансово гнучкі підприємства використовують сучасні інструменти *cash-flow* менеджменту, зокрема сценарне прогнозування, платіжний календар, *rolling cash forecast*. За даними професійних асоціацій та опублікованих кейсів, компанії, що впроваджують динамічне прогнозування грошових потоків, рідше стикаються з касовими розривами. Прикладом є Нова Пошта, яка у своїй нефінансовій звітності підтвердила безперервність роботи з першого дня війни, забезпечивши сталість операційних процесів [2].

Фінансово стійкі підприємства мають збалансовану структуру власного та позикового капіталу. Ключові рішення охоплюють диверсифікацію джерел фінансування, управління борговим навантаженням і підтримку гнучких кредитних ліній. Стратегічні реструктуризації та довгострокові інструменти

здатні істотно зменшити ризик ліквідності.

В умовах турбулентності управлінські рішення мають ґрунтуватися на стрес-тестуванні, аналізі чутливості та багатосценарних моделях. Практика показує, що підприємства, які застосовують такі підходи, швидше відновлюються після шоків. Наприклад, МХП у публічних звітах демонстрував позитивні операційні результати попри валютну та логістичну волатильність [3].

Системні програми підвищення ефективності (*lean*-підходи, цифровізація процесів, оптимізація енерговитрат) дозволяють підвищити операційний грошовий потік та створюють «подушку» для маневру в періоди нестабільності.

Досвід провідних компаній підтверджує, що фінансова гнучкість детермінується не лише фінансовими інструментами, а й якістю управлінського лідерства. Керівники, які здатні діяти проактивно, створюють умови для формування адаптивної організаційної системи. Лідерські рішення формують фінансову гнучкість через розвиток культури фінансової відповідальності, стимулювання персоналу до пошуку економії та інновацій, створення команд, орієнтованих на результат, ефективні комунікації, що забезпечують швидкий рух інформації, готовність до ризикованих, але перспективних рішень.

Отже, фінансова гнучкість є ключовою характеристикою підприємств, що функціонують в умовах нестабільної економіки. Вона формується під впливом системи ефективних управлінських рішень, які охоплюють:

- управління ліквідністю;
- оптимізацію структури капіталу;
- стратегічне планування та прогнозування;
- управління ризиками;
- розвиток корпоративної культури відповідальності;
- лідерську поведінку керівників;
- інноваційні підходи до оптимізації витрат.

Приклади українських підприємств свідчать, що фінансова гнучкість є вирішальним чинником стабільності та конкурентоспроможності бізнесу. Ефективні управлінські рішення виступають фундаментом, який забезпечує підприємствам здатність швидко адаптуватися, протистояти ризикам і використовувати можливості розвитку в довгостроковій перспективі.

Отже, фінансова гнучкість є не просто характеристикою фінансового стану, а стратегічною компетентністю підприємства, що виникає завдяки професійному менеджменту, високій якості управлінських рішень та сильному лідерству.

Список використаних джерел:

1. McKinsey & Company. Business building: The path to resilience in uncertain times. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/business-building-the-path-to-resilience-in-uncertain-times>
2. Nova Post. Sustainability Report. URL: https://novaposhta.ua/csr/build/pdf/NP-Report%202022_ENG_27-12-2023%20%281%29.pdf
3. МHP. Financial Reports hub. URL: <https://mhp.com.ua/en/financial-reports>

Маляр Д. В., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту ЗЕД,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В теперішній час фінансовий ринок України характеризується цілою низкою турбулентних тенденцій: високий рівень невизначеності, зміна процентних ставок, коливання валютного курсу й інфляційні ризики, що в сукупності створює вельми складні умови для інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. За таких умов фінансові інвестиції все більшою мірою варто розглядати не просто як джерело утворення прибутку, а скоріше як дієвий інструментом стабілізації діяльності підприємства. Отже, нагальність ефективного управління фінансовими інвестиціями лише набуває нового значення.

Фінансові інвестиції підприємства реалізуються шляхом вкладення у різні фінансові інструменти як от: акції, облігації, депозити, пайові фонди тощо. Першочергова роль таких інвестицій полягає в максимізації прибутку від вкладень і/або одержання контролю над суб'єктом господарювання, однак в сьогодення актуалізується і питання забезпечення ліквідності та диверсифікації активів компанії. На думку наукової спільноти, сучасний підхід до управління фінансовими інвестиціями обов'язково має включати: планування, аналіз ризиків, моніторинг результатів і гнучку адаптацію до ринкових змін [1, с. 112].

В умовах нестабільності та невизначеності не існує єдиної оптимальної стратегії управління фінансовими інвестиціями, що демонструють сучасні українські компанії. Так, АТ «Мотор Січ» вкладає певну частку фін-ресурсів у власні облігаційні випуски, як надійний спосіб забезпечення внутрішнього розвитку. ТОВ «Нова Пошта» в якості пріоритета обрала інвестиції в у фінансові інструменти для підтримки інноваційних проєктів у сфері логістики. У свою чергу, підприємства аграрного сектору, зокрема «МХП», активно вдаються до політики диверсифікації фінансових вкладень як захисного механізму від коливань світових цін на агропродукцію. Ці приклади наочно демонструють, з одного боку, різновекторність інвестиційних стратегій успішних українських компаній. З іншого боку, стає зрозумілим, що ефективність управління інвестиціями напряму залежить від гнучкості фінансової політики, швидкості реакції на зовнішні зміни та рівня внутрішнього менеджменту.

Незважаючи на таку різноманітність фінансово-інвестиційних стратегій, для будь якої зваженої політики управління фінансовими інвестиціями притаманні кілька етапів. Спочатку це має бути планування у вигляді сформульованих цілей підприємства на основі вивчення та аналізу наявної ринкової кон'юнктури. Наступним кроком є формування оптимального портфелю інвестицій, який має забезпечити оптимальне співвідношення ризику

і доходності. Наступним і завершальним етапом має стати обчислення кількісних критеріїв інвестиційної доцільності вкладень, таких як чиста дисконтована вартість проєкту, термін окупності, внутрішня норма прибутковості [2, с. 89].

В сучасному бізнес-середовищі все більшого значення набувають управлінські рішення, які не просто забезпечують найвищу прибутковість від фінансових інвестицій, але і враховують проблеми соціально-економічних наслідків інвестицій, значення принципів сталого розвитку, етичних інвестицій і корпоративної відповідальності. В цьому контексті найбільший інтерес, на мою думку, викликають фінансові інвестиції, що поєднують класичні фінансові інструменти із цифровими активами або технологічними стартапами. Яскравим прикладом може слугувати рішення «ДТЕК Енерго» у 2024 році про інвестиції у фінансові технології для підтримки власних енергетичних проєктів, що можна вважати еволюційним стрибком в управлінні фінансами.

Справжнім рухом в майбутнє варто вважати запровадження сучасних систем контролінгу, що передбачають інтеграцію фінансових потоків в єдину аналітичну модель. Йдеться про використання цифрових платформ управління інвестиціями, які забезпечують швидке оновлення інформації та зменшують витрати часу на її обробку. Введення таких діджитал-платформ знаменує перехід від традиційного фінансового менеджменту до інтелектуального управління інвестиціями, що базується на аналітиці даних і прогнозованому моделюванні [3].

Підсумовуючи, можна з впевненістю стверджувати, що управління фінансовими інвестиціями підприємства в умовах економічної нестабільності має бути виключно адаптивним, тобто мати спроможність пристосовуватися до нових реалій. Курс на впровадження інноваційних інструментів менеджменту в сфері фінансових інвестицій стає єдиним вектором розвитку компаній самих різних галузей національної економіки, і тільки такий підхід забезпечує тривалу конкурентоспроможність та тенденції до стабільного розвитку. Однак, не применшуючи ролі сучасних трансформацій на ринку фінансових капіталів, їх інноваційну та цифрову спрямованість, варто пам'ятати, що саме диверсифікація фінансових активів дозволяє зменшити ризики інвестиційної діяльності та забезпечити стійкість будь якої компанії. Комплексне поєднання вказаних складових має забезпечити ефективне управління інвестиційною діяльністю, зміцнити фінансову стійкість підприємства, а також сформувати його конкурентні переваги у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Бланк І.А. Управління інвестиційною діяльністю підприємства: навч. посіб. К.: КНТЕУ, 2021. 384 с.
2. Шевчук В.О., Колісник О.В. Фінансові інвестиції в системі економічної безпеки підприємства. *Фінанси України*. 2023. №6. С. 85–94.
3. Офіційний сайт ДТЕК. Інвестиційна політика компанії. URL: <https://dtek.com/ua>

Островецький Вадим, Боднар Роман, здобувачі вищої освіти
Навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій
Науковий керівник – **Крисько Ж. Л.**, к.е.н, доцентка, доцентка кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ У ПІДВИЩЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах динамічних економічних змін та зростання конкуренції питання забезпечення фінансової стійкості підприємства набуває особливого значення. Стійкість господарюючого суб'єкта визначається не лише раціональним використанням фінансових ресурсів, але й ефективністю управлінських рішень, що залежать від рівня налагодженості внутрішніх і зовнішніх комунікацій.

Під фінансовою стійкістю розуміють здатність господарюючого суб'єкта підтримувати стабільне фінансове положення, здійснювати своєчасне виконання зобов'язань, залучати фінансові ресурси, адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх ризиків. Однак на цей процес значний вплив має не лише фінансово-економічний менеджмент, а й ефективність комунікацій.

Комунікації виступають базовим елементом системи управління підприємством, забезпечуючи узгодженість дій між структурними підрозділами, прозорість інформаційних потоків та швидке реагування на зміни зовнішнього середовища [1]. Вони формують основу корпоративної культури, сприяють підвищенню рівня довіри серед працівників і партнерів, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність та репутаційний капітал організації.

Особливу роль відіграють внутрішні комунікації, оскільки вони сприяють узгодженості дій персоналу, формуванню командної взаємодії та орієнтації на досягнення спільних фінансово-економічних цілей.

Зовнішні комунікації, у свою чергу, забезпечують взаємодію підприємства з контрагентами, інвесторами, споживачами та органами державного регулювання. Від їх прозорості та ефективності залежить рівень довіри з боку ділових партнерів і доступ до фінансових ресурсів. Наявність чіткої системи корпоративних комунікацій підвищує інвестиційну привабливість підприємства, дозволяє залучати додаткові джерела фінансування та зміцнювати конкурентні позиції на ринку.

Механізми впливу комунікацій на фінансову стійкість включають:

1. Покращення внутрішніх процесів.

Зазначимо, що встановлення чітких каналів обміну інформацією через звітність, бюджетування, контроль дозволяє швидше реагувати на відхилення, що знижує ризики фінансових сюрпризів. Крім того, узгодженість між підрозділами допомагає уникнути дублювання витрат і нераціональних рішень. Формування корпоративної культури, яка підтримує відкритий обмін інформацією та відповідальність, зміцнює внутрішню довіру. Як наслідок –

підвищується ефективність використання ресурсів і зменшується фінансова нестабільність.

2. Підвищення прозорості і довіри зовнішніх стейкхолдерів.

Через комунікації підприємство формує свою репутацію перед інвесторами, кредиторами, контрагентами. Репутація впливає на умови залучення фінансування, ставку, лояльність партнерів. Наприклад, згідно з даними *European Business Association*, у 2022 р. 30 % компаній заявляли, що їхніх фінансових резервів вистачить на більш ніж рік, у порівнянні з 19 % у травні того ж року [2]. Таким чином, прозорі комунікації сприяють покращенню оцінок стійкості підприємства, що знижує ризик відтоку фінансування чи негативного впливу кредиторів.

3. Адаптаційна здатність і раннє виявлення ризиків.

Своєчасні та відкриті комунікації дозволяють підприємству вчасно отримати та обробити інформацію про зміни зовнішнього середовища. Це дозволяє адаптуватись, скоригувати фінансову політику, знизити ймовірність кризових ситуацій. Наприклад, згідно з даними *Organisation for Economic Co-operation and Development*, частка небанківських фінансових установ (NBFI) в активі фінсектору України станом на червень 2024 р. становила лише 10 % [3]. Це сигналізує про вузькість фінансового середовища – підприємства, які вмюють комунікувати зі всіма джерелами (банки, NBFI, гранти) – мають перевагу.

Комунікації виступають стратегічним чинником підвищення фінансової стійкості підприємства. Вони не тільки створюють сприятливий інформаційний фундамент для управлінських рішень, але й впливають на здатність підприємства залучати фінансові ресурси, адаптуватись до змін, формувати довіру серед стейкхолдерів. Останні дані по Україні показують, що банки демонструють стійкість, депозити зростають, але водночас частка NBFI залишається невеликою, що вказує на необхідність диверсифікації фінансових джерел [3]. Підприємства, які володіють ефективною системою комунікацій, як внутрішньої, так і зовнішньої, мають конкурентну перевагу у забезпеченні фінансової стійкості, особливо в умовах реформ та нестабільності. Тому впровадження комунікаційних стратегій, які інтегровані з фінансовим управлінням, підвищення прозорості, розвиток культури обміну інформацією, є не менш важливим, ніж «традиційні» фінансові інструменти.

Список використаних джерел:

1. Крисько Ж.Л., Надкевич А.Л. Організаційно-психологічні аспекти управління комунікаційним процесом у медичному закладі. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure62-14>
2. The financial stability of businesses has improved. URL: https://eba.com.ua/en/biznes-pokrashhyv-otsinku-vlasnoyi-finansovoyi-stijkosti/?utm_source=chatgpt.com
3. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine->

2025_940cee85-en/full-report/raising-investment-and-exports_8614bf29.html?utm_source=chatgpt.com

Пастернак Т.М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

БЮДЖЕТ ЯК ФАКТОР ДОБРОБУТУ СІМ'Ї

Стабільність та добробут сім'ї будуються на засадах продуманого фінансового планування та розумного розпорядження грошима. Сімейний бюджет виступає не просто як звіт про доходи та витрати, а як дієвий механізм, що дозволяє реалізовувати матеріальні плани, створювати запас міцності на майбутнє та покращувати якість життя.

Сучасні цифрові інструменти, такі як мобільні додатки для контролю витрат, електронні таблиці та онлайн-банкінг, є надзвичайно актуальними. Вони дають змогу ретельно відстежувати фінансові потоки, ефективно керувати витратами та приймати більш обдумані рішення щодо грошей. Водночас рівень фінансової обізнаності сім'ї безпосередньо впливає на успішність бюджетування. Здатність розбиратися в кредитах, формувати заощадження та враховувати потенційні ризики сприяє підвищенню фінансової стабільності. Фінансове планування має значний вплив на благополуччя сім'ї, оскільки воно:

- гарантує фінансову стійкість: ефективне управління витратами запобігає потраплянню в боргову яму;
- сприяє накопиченню коштів: наявність резервів забезпечує безпеку в разі несподіваних подій;
- покращує рівень життя: продумане розподілення коштів дає можливість вкладати в розвиток кожного члена сім'ї;
- зменшує тривожність: чітке розуміння фінансового стану дарує спокій та впевненість у завтрашньому дні [1-3].

Отже, сімейний бюджет є фундаментальним елементом, який визначає фінансове здоров'я та захищеність сім'ї. Коли бюджет ведеться раціонально, це відкриває шлях до ефективного використання зароблених коштів, запобігає накопиченню боргів, сприяє досягненню як короткострокових, так і довгострокових фінансових цілей, і, як наслідок, покращує загальну якість життя, навіть у періоди економічної невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Семенюк А. І. Фінансова грамотність населення як основа фінансової безпеки держави. Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України : матеріали студентської науково-теоретичної конференції, 23–25 березня 2022 р., Миколаїв / Обліково-фінансовий факультет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 74–76.
2. Пилипенко І. І., Руденко Л. Г. Сімейний бюджет як основа фінансової стабільності домогосподарств. *Економіка та суспільство*. 2023. №49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-12>.
3. Мільман Л., Кучмійова Т. Фінансова політика держави в умовах цифровізації економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 8(08). С. 173–177. <https://doi.org/10.32782/dees.8-29>.

Петришина Д. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет

Півкіна О. А.,

здобувач вищої освіти факультету управління,
Ченстоховський політехнічний університет

Науковий керівник – **Дубініна М.В.**, д.е.н, професорка,
завідувачка кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРУКТУРНІ ДИСПРОПОРЦІЇ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ЯК ІНДИКАТОР ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Забезпечення фінансової стійкості територіальних громад в умовах нестабільного економічного середовища вимагає переосмислення підходів до оцінки бюджетних ризиків. Ключовим індикатором спроможності громади виконувати свої функції стає структура її доходів, а саме співвідношення власних податкових надходжень та зовнішніх трансфертів. Tanzi V. та Schuknecht L. у своїх працях наголошують, що ефективність державного сектору та його здатність реагувати на кризові явища безпосередньо залежать від якості фіскальної політики та збалансованості розподілу ресурсів [1].

Аналіз фінансового стану сільських громад Миколаївської області за період 2021-2024 років виявляє критичні структурні зрушення, спричинені воєнними діями та загальним спадом економічної активності. Спостерігається стійка тенденція до заміщення власних доходів державними дотаціями, що фактично нівелює здобутки фінансової децентралізації. Зростання залежності від центрального бюджету створює загрозу втрати суб'єктності місцевого самоврядування при прийнятті рішень щодо локального розвитку.

Емпіричні дані підтверджують формування небезпечних диспропорцій у наповненні місцевих скарбниць. Згідно з інформацією, яку надає вебпортал «Відкритий бюджет», у досліджуваних громадах обсяг податкових надходжень скоротився з 450 млн грн у 2021 році до 320 млн грн у 2024 році, тоді як офіційні трансферти зросли більше ніж удвічі [3].

Така динаміка свідчить про реалізацію фіскального ризику втрати автономії, коли громада стає неспроможною самостійно фінансувати навіть захищені статті видатків без зовнішньої допомоги. Основний тягар наповнення бюджету лягає на податок на доходи фізичних осіб, надходження від якого є нестабільними через зростання безробіття та міграційні процеси. Звуження бази оподаткування, зокрема через зменшення надходжень від плати за землю та єдиного податку, посилює вразливість території до зовнішніх шоків.

Важливим аспектом є взаємозв'язок між фіскальною спроможністю громади та рівнем соціальної нерівності її мешканців. Ліпа та Єфименко зазначають, що фіскальна політика в Україні має слугувати інструментом

регулювання нерівності доходів, однак структурні перекося бюджетів перешкоджають виконанню цієї функції [4].

Дослідження демонструє пряму кореляцію між джерелами доходів бюджету та індексом Джині. Громади, у структурі доходів яких власні податкові надходження становлять понад 60%, характеризуються значно нижчим рівнем нерівності (індекс 0,34) порівняно з дотаційними територіями, де цей показник сягає 0,42. Це дозволяє використовувати моніторинг частки власних доходів як систему раннього попередження соціальної напруги.

Видаткова політика громад, що мають значні диспропорції у доходах, також набуває ознак ризикованості. Переважання поточних видатків на утримання апарату та соціальні виплати над капітальними інвестиціями призводить до консервації економічної відсталості. Кошти витрачаються на споживання, а не на розвиток інфраструктури, що у довгостроковій перспективі лише поглиблює залежність від зовнішніх впливів.

Варто наголосити на необхідності відновлення регуляторної функції місцевих бюджетів для стабілізації доходів населення. Johnson S. у своєму дослідженні підкреслює, що саме фіскальна політика на рівні місцевої громади відіграє вирішальну роль у регулюванні доходів та забезпеченні економічної справедливості [2].

Відновлення балансу дохідної частини бюджетів вимагає комплексу заходів, спрямованих на стимулювання місцевого підприємництва та легалізацію зайнятості. Лише через диверсифікацію джерел надходжень та зменшення частки трансфертів можна мінімізувати фіскальні ризики та забезпечити сталий розвиток територіальних громад у повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Tanzi V., Schuknecht L. Public Sector Efficiency and the Role of Fiscal Policy. *IMF Working Paper*. 2000.
2. Johnson S. The Role of Fiscal Policy in Regulating Incomes at the Local Community Level. *Journal of Public Economics*. 2015. Vol. 40, no. 5. P. 222–235.
3. Відкритий бюджет : вебпортал. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2025).
4. Ліпа Г. В., Єфименко Т. О. Фіскальна політика як інструмент регулювання нерівності доходів в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. № 33 (2). С. 45–56.

Полікіна І. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Лугова О. І.,** к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Сучасна фінансова система України перебуває у стані глибоких трансформацій, спрямованих на забезпечення стабільності, прозорості та інтеграції до європейського економічного простору. Одним із ключових напрямів цих змін є формування ефективних механізмів фінансової підтримки підприємництва, які б відповідали вимогам цифрової економіки та глобальних ринкових тенденцій. У цьому контексті зростає роль інноваційних інструментів фінансування, що стають каталізаторами сталого розвитку бізнесу, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості національної економіки.

До найбільш динамічних інноваційних інструментів сьогодні належать краудфандинг, венчурне фінансування, фінансові технології (FinTech), бізнес-акселератори, краудлендинг та інвестиційні платформи на основі блокчейну. Їхнє використання дозволяє підприємствам отримувати капітал поза межами традиційного банківського кредитування, що особливо важливо в умовах жорсткої монетарної політики та обмеженого доступу до фінансових ресурсів [1]. Сучасні тенденції свідчать, що інноваційні фінансові інструменти стають ключовим чинником розвитку малого та середнього бізнесу, адже вони забезпечують не лише залучення коштів, а й сприяють формуванню спільнот навколо ідей, проєктів чи стартапів. Зокрема, краудфандингові платформи стимулюють розвиток підприємницької ініціативи, дозволяючи авторам проєктів перевірити інтерес ринку ще до початку реалізації. Венчурне фінансування, своєю чергою, сприяє впровадженню високоризикових, але потенційно прибуткових інновацій, створюючи умови для технологічних проривів.

FinTech-технології забезпечують цифровізацію фінансових процесів і відкривають доступ до швидких, зручних та прозорих фінансових послуг. Бізнес-акселератори підтримують підприємців на ранніх етапах розвитку, надаючи менторську допомогу, ресурси та мережу контактів. Краудлендинг і блокчейн-платформи, у свою чергу, підвищують довіру між учасниками фінансового ринку, зменшують транзакційні витрати й забезпечують більшу прозорість фінансових операцій. Таким чином, впровадження інноваційних інструментів фінансування є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності бізнесу, стимулювання інвестиційної активності та розвитку національної економіки загалом [2].

Розвиток FinTech-сектору в Україні створює нові можливості для підприємств малого та середнього бізнесу, забезпечуючи доступ до цифрових платіжних сервісів, онлайн-лендингу та альтернативних платформ фінансування. Дослідження показують, що FinTech-компанії в Україні вже охоплюють сегменти платежів, онлайн-кредитування, інфраструктурних технологій, що сприяє високій потенційній ролі саме інноваційних фінансових інструментів [3].

Реформування фінансової системи України створює умови для розширення спектра таких інструментів завдяки гармонізації законодавчої бази, розвитку фінансової інфраструктури та впровадженню електронного регулювання. Наприклад, легалізація нових фінансових продуктів, запуск регуляторних «пісочниць» (sandbox) та розвиток цифрової ідентифікації клієнтів дозволяють тестувати нові моделі фінансування з меншими ризиками для системи [4].

Водночас виклики залишаються: недостатній рівень фінансової грамотності підприємців, обмежена кількість венчурного капіталу та інструментів раннього етапу, низька довіра до нових форм інвестування, а також регіональна нерівномірність фінансової інфраструктури. Для подолання цих проблем необхідна активна участь держави у створенні стимулюючого середовища, розвиток партнерств між фінансовими установами та інноваційним бізнесом, а також підтримка цифрової трансформації банківського сектору.

Отже, інноваційні інструменти фінансування стають ключовим чинником у системі реформування фінансового сектору України. Їхнє ефективне застосування сприяє формуванню нової архітектури фінансових відносин, орієнтованої на стійке економічне зростання, розвиток підприємницької ініціативи та інтеграцію України у світовий фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. The Fintech market in UKRAINE the current state of the fintech sector and its potential to contribute to financial inclusion and health. *Microfinance Centre*. URL: https://mfc.org.pl/wp-content/uploads/2020/03/UKRAINE_FINTECH-CASE-STUDY_FEB2020.pdf.
2. Sukachova S., Vytrykhovskiy Y., Korneev V., Gaponiuk M., Borodenko T. Innovative Startup Financing Models: Venture Capital and Crowdfunding. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2025. 15(4). Pp. 427-433. URL: <https://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/19264/9073>.
3. Yereshko J., Kreidych I., Kravchenko M., Kazak O., Kharchenko O. Actualizing The Venturing Model In Ukraine. *Business: Theory & Practice*. 2024. Vol. 25 Issue 1. Pp. 223-230. URL: <https://doi.org/10.3846/btp.2024.16558>.
4. Національний банк запускає регуляторну платформу для тестування інноваційних продуктів. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-zapuskaye-regulyatornu-platformu-dlya-testuvannya-innovatsiynih-produktiv>.

Саїтгарєєва В. С.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

БЮДЖЕТНІ СТИМУЛИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах глобальної конкуренції та цифрової трансформації економіки модернізація бюджетної системи стає важливою передумовою для формування інноваційної моделі зростання. Згідно з оцінками Світового банку, інноваційний розвиток найбільш успішно реалізується в країнах, де бюджетна політика забезпечує стабільне фінансування наукових досліджень, розвиток малого й середнього підприємництва, модернізацію інфраструктури та сприяє залученню приватних інвестицій у високотехнологічні сфери. Україна також рухається в цьому напрямі: уряд посилює акцент на цифрових рішеннях, ефективному управлінні державними витратами та розвитку інструментів підтримки інноваційного бізнесу.

Урядовий проєкт Державного бюджету України на 2026 рік закладає важливі орієнтири для інноваційної політики. У структурі видатків закладено зростання фінансування науки та заходів підтримки вітчизняного виробництва, що створює ресурсну базу для активізації співпраці бізнесу та наукових установ. Зокрема, у проєкті державного бюджету на 2026 рік передбачено приблизно 20,1 млрд грн на науку, у тому числі заходи для підтримки молодих вчених і співпраці з бізнесом, а також окремі програми підтримки промисловості та «Made in Ukraine», що отримують бюджетні пріоритети. Ці цифри демонструють готовність держави частково переорієнтувати фінансові інструменти на стимулювання інновацій [1]. Поряд із державними видатками роль міжнародної допомоги залишається ключовою. ЄС та міжнародні фінансові інституції продовжують постачати суттєві ресурси для відновлення та модернізації економіки, частина яких спрямовується на інфраструктуру й інноваційні проєкти. Єврокомісія й інші донори зосереджені на тривалій підтримці відновлення та модернізації, що відкриває можливості синхронізації національних бюджетних програм з міжнародними ініціативами [2].

Державний бюджет традиційно може стимулювати інновації через кілька механізмів: прямі видатки на розвиток науки й технологій; грантові програми для стартапів і молодих вчених; податкові стимули для інноваційно активних підприємств; державні замовлення та програми державно-приватного партнерства; а також цільові програми реіндустріалізації та підтримки експорту високотехнологічних продуктів. У проєкті бюджету на 2026 рік державні програми підтримки виробництва та технологічного розвитку вже отримали окремі позиції фінансування, що створює підґрунтя для зростання бюджетних

ініціатив у цих напрямках. На практиці бюджетне фінансування науки може бути спрямоване на розширення грантової підтримки університетських досліджень, програм для стартапів, ініціатив у партнерстві з бізнесом, модернізацію інфраструктури (лабораторії, технопарки), а також зміцнення кадрового потенціалу. Це є критично важливим для перетворення наукових напрацювань у комерціалізовані продукти та послуги, здатні підвищити конкурентоспроможність українських підприємств [3].

Бюджет формується в умовах тривалої військової агресії та посиленних потреб у сфері оборони і соціальної стійкості. Основні пріоритети бюджету – оборона, безпека та соціальний захист – залишаються домінуючими, що обмежує фіскальний простір для значного швидкого нарощення інноваційних видатків. Внаслідок цього бюджетні стимули повинні бути точно орієнтованими й ефективними, а не широкими й розпорощеними

Проект Державного бюджету України на 2026 рік містить важливі елементи, які можуть стати фундаментом для відновлення та підсилення національної інноваційної екосистеми. Насамперед, це: зростання витрат на науку; підтримку вітчизняного виробництва та можливості узгодження бюджетних рішень із міжнародною допомогою. Водночас існують суттєві обмеження, пов'язані з військовими пріоритетами, фіскальними ризиками та адміністративними бар'єрами, що потребують стратегічного підходу у формуванні політики. Бюджетні стимули повинні бути цілеспрямованими, прозорими та сформованими на основі співфінансування з приватним сектором і міжнародними донорами. Якщо держава зможе поєднати фінансові можливості 2026 року зі структурними реформами управління видатками та розвитком інноваційної інфраструктури, це створить реальні умови для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств у середньостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Проект держбюджету-2026 передбачає 20,1 млрд грн на науку, зокрема, для підтримки молодих вчених і співпрацю з бізнесом, - Роман Єрмоличев. Міністерство Фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/proiekt_derzhbiudzhetu-2026_peredbachaie_201_mlrd_grn_na_nauku_zokrema_dlia_pidtrimki_molodikh_vc_henikh_i_spivpratsiu_z_biznesom_-_roman_iermolichev-5412
2. Commission welcomes agreement on 2026 annual budget, funding Europe's core priorities. *European Commission* - *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2694
3. Проект держбюджету-2026: 40 млрд грн на розвиток українського виробництва, понад 13 млрд – на АПК і 6,3 млрд – на захист довкілля. *Головна | Кабінет Міністрів України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/proekt_derzhbiudzhetu-2026-40-mlrd-hrn-na-rozvytok-ukrainskoho-vyrobnytstva-ponad-13-mlrd-na-apk-i-63-mlrd-na-zakhyst-dovkillia

Харенко Д. О., к.т.н., доцент,
доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Каламан О. Б., д.е.н, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНИХ ІННОВАЦІЙ

У стратегічному управлінні підприємством одними з основних понять є «стратегічне планування», «стратегічний розвиток», «стратегія підприємства», проте як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі немає єдиного підходу до сутності та змісту цих понять. Так, стратегією називають довгостроковий напрям розвитку підприємства, що стосується сфери його діяльності, мережі взаємовідносин всередині, а також його позиції, що веде до досягнення цілей у зовнішньому середовищі [1, 2]. Також вважають, що стратегія – це програма розвитку та сукупність орієнтирів та обмежень, що визначають напрям розвитку компанії відповідно до її цілей [3]. Інші дослідники дійшли думки, що це програма, план, курс управління, спрямований на досягнення стратегічних цілей у будь-якій сфері діяльності [4]. У вищезазначених визначеннях є загальні аспекти щодо цілей або напрямів розвитку, хоча інструментарій для визначення таких цілей та напрямів відсутній. Звернімося до терміну «розвиток», щоб знайти інструмент для реалізації стратегічного управління розвитком промислового підприємства. З філософської точки зору, «розвиток» – це незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів або це процес переходу від одного стану до кращого [5]. Також «розвиток» визначають як процес регулярних змін, переходу від старої до нової якості, від простої до складної, від нижчої до вищої [6]. Для практичного використання термін «розвиток» слід конкретизувати, по-перше, щоб визначити, яким закономірностям дотримується підприємство, по-друге, щоб визначити, що означає «кращий», «якісніший» стан системи.

Доцільно розглянути підприємство як складну технічну систему. Відомо, що розвиток технічних систем підпорядковується певним законам. Один з яких полягає в тому, що розвиток усіх систем у підвищенні ступеня досконалості системи. Показник «ступінь досконалості системи» прямує до нескінченності, що відображає можливість необмеженого розвитку. На певному історичному горизонті часу завданням стратегічного управління є пошук максимального значення функції, обмеженого поточним рівнем науково-технічного розвитку. У цьому випадку показник «ступінь досконалості системи» наблизатиметься до максимуму. Логічним є, що цей закон застосовується у стратегічному управлінні розвитком промислового підприємства.

В ідеальній стратегії підприємство повинно забезпечити функціональність шляхом зменшення витрат та покращення функціональності. Ця стратегія є складною для реалізації, тому обирають стратегію збереження поточного рівня витрат або зниження витрат на тому ж рівні функціональності

підприємства. Третя стратегія характерна для «застарілих» підприємств, що виробляють продукцію, традиційну для всієї галузі – сировинних компаній, металургії, сільського господарства тощо. Існують такі варіанти, що пов'язані зі значним збільшенням функціональності, що супроводжується зростанням витрат. Ця стратегія характерна для нових інноваційних підприємств, а також нових галузей. Наближаючись до межі своєї функціональності, ці підприємства йдуть шляхом зниження собівартості. Іноді доцільно спростити діяльність (скоротити функціональність), при цьому різко скоротити витрати, що призведе до підвищення ступеня досконалості. Цю стратегію обирають підприємства, що збільшують обсяги виробництва. Вони уніфікують свій продукт (економія масштабу). Управління стратегічним розвитком має бути безперервним. Підприємства, що підтримують певний ступінь досконалості, неминуче програють у конкуренції через постійну заміну одних технологій іншими на ринку. Загальновідомими є коливальні економічні цикли, які пізніше пояснилися появою нових технологій. Наразі ця концепція називається концепцією технологічного укладу [7]. Технологічний уклад (хвиля) – це різновид технологій, що характерні для певного рівня розвитку виробництва; завдяки науково-технічному прогресу відбувається перехід від нижчих до вищих прогресивних укладів [7].

Таким чином, управління стратегічним розвитком промислового підприємства на основі системних інновацій має бути безперервним, тобто підприємство повинно підвищувати ступінь своєї досконалості, щоб підтримувати стабільні конкурентні переваги на ринку.

Список використаних джерел:

1. Хетагурова Д., Балабаш О. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2022. № 2(24-02). Р. 21–27. DOI: 10.30890/2567-5273.2022-24-02-023
2. Гудзь О.І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Економіка та суспільство*. 2018. № 18. DOI: 10.32782/2524-0072/2018-18-48
3. Брінь П. В., Голтвянська Ю. В. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 21. С. 31-34. DOI: 10.37320/2415-3583/21.5
4. Гурбик Ю., Сальнікова М., Курган П. Суть, принципи та етапи стратегічного планування на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2019. № 20. DOI: 10.32782/2524-0072/2019-20-25
5. Сукрушева Г. О., Сіра А. Ю. Теоретичні аспекти стратегії розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. С. 764-770.
6. Ахновська І. О., Душак А. В. Науково-методичні підходи до визначення сутності поняття «розвиток». *Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції «Гальчинські читання»*(Київ, 2 листопада 2023 р.). 2023. С. 23-25.
7. Єрешко Ю. Парадигма інтелектуальної економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-27-48.

Іващенко С. М.,

доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м.Харків

Іващенко В. С.,

здобувач вищої освіти економічного факультетуХарківського національного
університету імені В.Н.Каразіна, м. Харків

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Малий і середній бізнес (надалі - МСБ) — це фундамент економіки України: він створює робочі місця, наповнює місцеві бюджети та підтримує економічну стійкість регіонів. В період воєнного стану їх роль посилюється — саме МСБ часто гнучкіший, швидше адаптується до змін, може релакуватися та підтримувати економічну активність, незважаючи на існуючі виклики. В той же час, воєнні дії ставлять серйозні перепони: знижується попит, погіршується логістика, зростають витрати, а доступ до фінансів стає складнішим. Тому саме державна та міжнародна фінансова підтримка є критичною для збереження та відновлення МСБ.

Попит і ліквідність. Війна знижує платоспроможність населення, багато підприємств — особливо малого бізнесу втрачають клієнтів, ринки звужуються.

Операційні ризики. Перебої з електропостачанням, проблеми з логістикою, руйнування інфраструктури, усе це підвищує витрати й ускладнює нормальну діяльність.

Фінансові затрати. Бізнесу необхідні оборотні кошти для виплат, закупівель, оренди, одночасно їм потрібно інвестувати у відновлення обладнання або нерухомості, зруйнованих або пошкоджених війною.

Ці проблеми значно підсилюють роль підтримки з боку держави, фінансових установ і міжнародних донорів.

Однією з найважливіших форм підтримки бізнесу під час війни є державна програма «5-7-9%», реалізована через Фонд розвитку підприємництва. За даними Міністерства фінансів України, за час воєнного стану МСБ отримало понад 85,5 тисяч пільгових кредитів на загальну суму 325,5 млрд ₴. [1]

Програма передбачає низьку або компенсацію відсоткової ставки: наприклад, у деяких регіонах, завдяки поєднанню з місцевими бюджетами, ставка може бути знижена до 0%.

Також у 2024–2025 роках програма адаптувалася: додано можливість кредитування на автономні джерела живлення — газові генератори тощо, щоб бізнес міг підтримувати виробництво навіть в умовах проблем з електропостачанням.

Державне планування підтримки МСБ включено й до бюджету на 2025–2027 роки — у бюджетній декларації закладено продовження «5-7-9%», а також інструмент державних гарантій для бізнесу. [2]

Державна програма «5-7-9%» також розширилася на підтримку енергонезалежності бізнесу: підприємці можуть отримати кредити на встановлення генераторів (газових, біогазових), що допомагає тримати виробництво працюючим під час перебоїв з електроенергією. oda.od.gov.ua Цей інструмент є стратегічним, адже дає можливість бізнесу залишатися функціональним навіть у кризових ситуаціях.[3]

Крім кредитів, МСБ має доступ до грантових програм. Наприклад, на порталі Diia Business згадується про ініціативу, коли підприємства можуть отримати безповоротні кошти на відновлення або розвиток. Ці гранти особливо орієнтовані на малі бізнеси, що постраждали від війни. Грантові кошти можуть бути використані для закупівлі обладнання, оренди приміщень, відновлення пошкодженої інфраструктури тощо. [6]

Незважаючи на те, що багато програм являються державними, МСБ також отримує допомогу від міжнародних партнерів. Часто грантові програми фінансуються міжнародними організаціями з метою відновлення бізнесу в регіонах, постраждалих від бойових дій. Наприклад, діють ініціативи, які поєднують фінансування з консультативною підтримкою для підприємців. Крім того, міжнародні партнери беруть участь у гарантійних механізмах, що дозволяють знизити ризики для банків і стимулювати кредитування навіть в умовах воєнної невизначеності.[7]

Специфікація умов програми 5-7-9% дозволяє підприємцям легше отримувати кредити: можливість забезпечення у вигляді майна або поруки.

Місцева влада, в свою чергу, може створювати програми спільно з державою для компенсації відсотків або надання додаткових преференцій.

В умовах воєнного стану держава також підтримує локальні бізнес-ініціативи через бюджетні програми розвитку громад, щоб зміцнити економічний потенціал регіонів.

Фінансова підтримка МСБ під час війни — це не просто тимчасова допомога. Вона формує основу для:

- економічної стабільності: збереження бізнесу — це робочі місця, податки, локальна активність;
- відбудови та інновацій: підтримка інвестицій, енергогенерації, модернізації виробництва;
- децентралізації економіки: коли малі підприємці працюють у різних регіонах, це знижує ризики концентрації економічної влади и зміцнює спроможність громад;
- гнучкості й адаптації: структури, які отримали фінансову підтримку, легше пристосовуються до змін, відновлюють діяльність і масштабуються.

Таким чином, у воєнний час фінансова підтримка МСБ є критичною для виживання економіки. Державні програми, такі як «5-7-9%», гранти, співпраця з локальними бюджетами й ініціативи донорів — це комплексний механізм, що допомагає підприємцям не просто існувати, а розвиватися. Ця підтримка — інвестиція в майбутнє України: в її стійкість, інновації та здатність відбудовуватися. Малий і середній бізнес, який отримує ресурси та стабільність, стає поштовхом до економічного зростання, незалежності регіонів і відновлення країни після війни.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України — статистика за програмою «5-7-9%» під час воєнного стану. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/minfin_za_chas_voiennoho_stanu_pidpriiemtsi_otrimali_855_tis_dostupnikh_kreditiv_na_3255_mlr_d_grn_za_derzhprogramoiu_5-7-9-5259
2. Бюджетна декларація України на 2025–2027 — пріоритет розвитку МСБ, продовження програми «5-7-9%» і державних гарантій.
3. Кабінет Міністрів / документ змін до програми 5-7-9%, що дозволяє кредити на автономні генератори.
4. Державне агентство з енергоефективності — умови участі МСП в програмі кредитів 5-7-9%. URL: <https://saee.gov.ua/prohramy-pidtrymky-dlia-maloho-i-serednoho-biznesu>
5. Фонд розвитку підприємництва — інтерв'ю / опис програми «5-7-9%» як алгоритму виживання бізнесу під час війни. URL: <https://bdf.gov.ua/krok-do-vyzhyvannia-uspishnyu-alhorytm-zberezhenia-maloho-ta-serednoho-biznesu-pid-chas-viyny/>
6. Diia Business — грантова підтримка ММСБ (мікро, малого, середнього) у відновленні бізнесу. Дія.Бізнес URL: <https://business.diia.gov.ua/news/hrantova-pidtrymka-dlia-mikro-maloho-ta-serednoho-biznesu>
7. Центр ініціатив сталого розвитку (CSI) — інструменти підтримки малого бізнесу через державний бюджет у воєнний час. URL: csi.org.ua

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бегерусь А.Б.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні штучний інтелект дедалі активніше використовується як у щоденному житті людей, так і у сферах економіки та господарській діяльності. Наш світ почав стрімко змінюватися під впливом цифрових технологій. Дослідженням питань щодо переваг та недоліків використання штучного інтелекту для підприємства займалися відомі науковці, такі як С. Рассел, К. Кроуфорд, Е. Брінйолфссон та ін. Використання сучасних алгоритмів у сферах діяльності має як багато переваг, так і певні недоліки, які потребують поглибленого аналізу.

Запровадження штучного інтелекту у фінансову діяльність дозволяє зменшити ризики шахрайства, а саме – його використовують з метою спостереження та виявлення активності у банківській сфері, наприклад, якщо помічено використання занадто великих депозитів на рахунках [1]. Цікавим прикладом є запровадження чат-ботів для онлайн підтримки, які допомагають розв'язувати питання клієнтів у будь-який час.

Також, сучасні технології штучного інтелекту застосовують у такій сфері, як маркетинг, для розробки стратегій та рекламних кампаній підприємств і аналізу потреб та інтересів споживачів з метою створення більш якісного продукту на новому рівні. Відома компанія «J'evan», яка виробляє ювелірні вироби застосовувала ШІ для дизайну нової лінійки продукції. Такий підхід дозволив їй заощадити час, який раніше витрачався на створення дизайну вручну. Зараз ШІ використовують у сфері машинобудування з метою аналізу даних для прогнозування термінів можливого виходу з ладу техніки. Наочним прикладом є компанія BMW, яка застосовує сучасні технології задля контролю і перевірки якості техобслуговування, що сприяє підвищенню ефективності операцій за рахунок автоматизації процесів [2]. Використання нових технологій дає змогу мінімізувати помилки, допомагає оптимізації робочих процесів і більш ефективному розподілу ресурсів на підприємстві. Таким чином, ШІ дав компанії можливість змінити старий підхід до ТО за графіком, а обслуговування техніки тепер здійснюється з огляду на її поточний стан і це усуває простої у виробництві [2]. Ще однією не менш важливою перевагою використання, є вагоме скорочення витрат на робочу силу, оскільки ці

технології можуть виконувати рутинні завдання, працювати без перерв, думати та аналізувати велику кількість інформації набагато швидше, ніж людина та одночасно здійснювати багато операційних дій.

До недоліків штучного інтелекту відноситься великий ризик зростання рівня безробіття, оскільки він здатен замінити людину, у зв'язку з тим, що залучення людей у діяльність підприємства надалі може бути меншим. Попри ефективність в обробці даних, у ШІ немає таких якостей, як інтуїція та нестандартне мислення, що властиве людині, коли вона приймає рішення, оскільки ці машини виконують лише ті задачі, на які вони запрограмовані. Якщо є необхідним внесення змін та коректив, тоді потрібно вручну змінювати код цієї системи.

Одним з його головних недоліків є виникнення помилок у системі, які призводять до операційних збоїв, що змушує сумніватися у його використанні [3]. Впровадження штучного інтелекту в бізнес вимагає витрат та інвестицій, оскільки потрібні чималі суми коштів, щоб придбати сучасне обладнання, технології та найняти кваліфікованих фахівців, які будуть обслуговувати системи ШІ [3, 4]. А такі витрати є надто великими для малих та середніх підприємств, які тільки починають свою діяльність. До того ж розробка цих технологій потребує чимало ресурсів та часу.

Отже, штучний інтелект має достатньо великий потенціал у використанні діяльності підприємств та бізнес-процесів. І його застосування надалі зростатиме. Він сприяє підвищенню операційної ефективності, забезпечує зниження витрат на ресурси, робочу силу, заощаджує час та сприяє інноваційному розвитку. Сучасні технології здатні швидко виконувати рутинні завдання замість людей і працювати без перерв. ШІ здатен аналізувати великі масиви даних, робити остаточні висновки, які допомагають у прийнятті рішень підприємствами. Однак, необхідно врахувати такі недоліки його використання на підприємствах як збої та помилки в системі, проблема впровадження його разом з існуючими системами управління, витрати на технології по його встановленню, зростання безробіття через заміну людини машинами [3, 4]. Інтеграція ШІ у наше життя ставить велике питання перед суспільством: чи зможемо ми його використовувати так, щоб ці інновації приносили користь не лише економічній сфері й діяльності підприємств, але й сприяли особистісному розвитку людини.

Список використаних джерел:

1. Штучний Інтелект. Частина 1 – переваги та недоліки ШІ. URL: <https://ardenis.com.ua/blog/shtuchnyj-intelekt-shi-perevagy-ta-nedoliky-chastyna-1/>.
2. Прус О. Штучний інтелект у виробництві: переваги та приклади застосування. WEZOM. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/shtuchniy-intelekt-u-virobnitstvi-perevagi-ta-prikladi-zastosuvannya>.
3. Тимаревська А. Переваги та ризики використання генеративного ШІ для бізнесу. Depositphotos. URL: <https://blog.depositphotos.com/ua/perevagi-ta-riziki-generativnogo-shi-dlya-biznesu.html>.
4. Sirenko, N., Melnyk, O., Bodnar, O., Mikuliak, K., & Spivak, V. (2025). Digitalisation of financial activities of the agricultural sector under martial law. *Ekonomika APK*, 32(1), 70-81. URL: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2025.70>.

Іваненко Д. П., здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ (FINTECH) У СТРАХУВАННІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ТА СИСТЕМНІ РИЗИКИ

Стрімкий розвиток фінансових технологій (FinTech) є одним із ключових чинників трансформації сучасної фінансової системи, у тому числі страхового ринку. У сфері страхування FinTech-рішення (InsurTech) спрямовані на інтеграцію інноваційних цифрових інструментів - мобільних застосунків, аналітики великих даних, блокчейн-технологій - з метою оптимізації бізнес-процесів, зниження операційних витрат, персоналізації страхових продуктів та підвищення рівня клієнтського сервісу. У результаті цифровізація сприяє підвищенню ефективності діяльності страхових компаній і зміцненню їх конкурентних позицій на фінансовому ринку.

Глобальна практика засвідчує активне поширення InsurTech-технологій, зокрема автоматизацію андеррайтингу, використання чат-ботів, інструментів Big Data та алгоритмічних методів аналізу даних для оцінки ризиків і протидії страховому шахрайству. В Україні ринок InsurTech перебуває на стадії становлення, проте вже функціонують платформи онлайн-страхування, що співпрацюють із провідними страховиками (Finance.ua Страхування, Hotline Finance), а також нестрахова платформа EasyPeasy, яка реалізує модель автострахування pay-as-you-drive з тарифікацією за кілометр пробігу на основі телематики [1]. Такі проєкти відображають ключові закономірності розвитку InsurTech: цифровізацію продажів, персоналізацію продуктів, використання IoT-технологій та поглиблення співпраці між традиційними страховими компаніями і стартапами.

Трансформація фінансової системи України під впливом FinTech відбувається за підтримки державних регуляторів. Національний банк України створив регуляторний Sandbox для тестування фінтех-інновацій та запровадив нормативну базу для новітніх фінансових сервісів, зокрема краудфандингу, віртуальних активів і InsurTech-рішень [2]. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у 2023 р.) передбачає становлення повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними послугами та підвищення рівня фінансової інклюзії. Важливим кроком стало впровадження європейських стандартів (PSD2/Open Banking, ISO 20022) для відкритих API, що сприяє конкуренції та появі нових продуктів на страховому ринку. Попри воєнні виклики, інтеграція цифрових технологій допомогла забезпечити безперервність фінансових послуг у дистанційному форматі та швидко

відновити доступ до них, підтвердивши роль FinTech як драйвера стійкості фінансової системи [3].

Водночас широке впровадження FinTech у страхуванні супроводжується виникненням системних ризиків. Ключові виклики цифрової трансформації страхового ринку пов'язані із кібербезпекою, захистом персональних даних клієнтів, дефіцитом цифрових компетентностей у персоналу та необхідністю значних інвестицій для реалізації нових технологій. FinTech-діяльність схильна до традиційних фінансових ризиків: можливі проблеми невідповідності ліквідності активів і зобов'язань, виникнення спекулятивних «бульбашок» на ринках, посилення взаємопов'язаності фінансових посередників і, як наслідок, системної значущості окремих фінтех-фірм [4].

Швидка експансія великих технологічних компаній у сферу фінансових послуг і страхування створює стратегічний ризик зміни структури ринку внаслідок витіснення традиційних гравців цифровими сервісами. Окрім того, недостатній рівень фінансової грамотності та цифрової доступності серед частини населення України обмежує поширення фінтех-інновацій, що може посилювати нерівність у доступі до страхових послуг [5].

Для мінімізації цих ризиків необхідними є ефективне державне регулювання, адаптація законодавства до технологічних змін та захист прав споживачів. Водночас інтеграція FinTech-інновацій у страхування потребує оновлення бізнес-моделей страховиків і розвитку цифрової інфраструктури.

Отже, фінансові технології виступають важливим чинником трансформації фінансової системи України, за умови системного управління ризиками для забезпечення її стійкого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кужелев М.О., Нечипоренко А.В. Вплив FinTech на діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*, 2025, №1(15), с. 430–438. DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0138>.
2. . Оновлена Стратегія розвитку фінансового сектору України: збереження стабільності, залучення інвестицій та євроінтеграція. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/onovlena-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-zberejennya-stabilnosti-zaluchennya-investitsiy-ta-yevrointegratsiya>.
3. Hantsiak M., Verheliuk Y. Fintech as a Driver of Economic Recovery of Ukraine. *Internauka: Series Economic Sciences*, 2024, (October). DOI: 10.25313/2520-2294-2024-10-10402.
4. Дорошенко О.О. Становлення сектору FinTech: можливості та ризики в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми економіки. № 1 (259), 2023*. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/01/2.23._topic_-Olena-O.-Doroshenko-24-34.pdf.
5. Луців Б.Л., Чайковський Я.І. Виклики та тренди розвитку FinTech на банківському, страховому та фондовому ринках. *Інноваційна економіка*, 2024, №3(99), с. 193–201. DOI: <https://doi.org/10.37332/>

Калашников І. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Інноваційні трансформації у фінансовому секторі України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів поступово формують нову архітектуру взаємодії між державою, ринковими інституціями та споживачами фінансових послуг. У міру того як Україна адаптує власні регуляторні підходи до стандартів ЄС, фінансовий простір зазнає комплексного оновлення, яке охоплює технологічні, організаційні та інституційні компоненти. Однією з ключових тенденцій є стрімке поширення цифрових фінансових сервісів – від дистанційного банкінгу до автоматизованих рішень з управління фінансами, що суттєво змінює модель функціонування ринку та поведінкові патерни користувачів [1]. Водночас цифровізація виступає не лише засобом модернізації інфраструктури, а й інструментом підвищення прозорості, ефективності та конкурентоспроможності фінансової системи, що є важливою передумовою для інтеграції в європейський економічний простір.

Суттєву роль відіграє впровадження європейських норм у сфері регулювання, зокрема щодо платіжних систем, захисту прав споживачів, боротьби з відмиванням коштів та корпоративного управління. Гармонізація законодавства стимулює підвищення стандартів роботи фінансових установ, сприяє їх більшій відкритості та відповідальності, а також створює інституційні умови для появи нових продуктів і сервісів, що відповідають вимогам ринку ЄС. Одночасно інноваційні фінансові технології – такі як блокчейн, штучний інтелект або відкриті інтерфейси API – розширюють можливості банків і небанківських установ, забезпечуючи швидшу обробку операцій, точніший аналіз ризиків та вдосконалення процесів ідентифікації клієнтів. Це формує конкурентні переваги як для держави, так і для бізнесу, підвищуючи довіру інвесторів і споживачів [2].

Додатково це сприяє зміцненню фінансової екосистеми, у якій кожен учасник ринку отримує ширший доступ до сучасних інструментів розвитку, а взаємодія між установами стає прозорішою та ефективнішою. На цьому тлі поступово формується середовище, що стимулює появу інноваційних продуктів, розширює можливості фінансових послуг і сприяє залученню нових інвестицій, необхідних для модернізації національної економіки. Розвиток технологічної інфраструктури та інтеграція українських практик у європейський простір підсилюють позиції країни на міжнародних ринках, підвищуючи її здатність залучати стратегічних партнерів і нарощувати

економічний потенціал відповідно до вимог сучасного глобального фінансового середовища [3].

Проте інноваційна перебудова фінансового сектору супроводжується цілою низкою ризиків, серед яких особливо актуальними є кібербезпека, зростання залежності від цифрової інфраструктури, можливі збої у функціонуванні автоматизованих систем та загроза нерівномірного доступу різних груп населення до сучасних фінансових послуг. Додаткові виклики створює необхідність значних інвестицій у технологічне оновлення та підготовку фахівців, здатних працювати в умовах нової фінансової реальності. Попри це, саме інноваційні трансформації відкривають шлях до формування стійкої, гнучкої та інтегрованої фінансової системи України, що здатна ефективно функціонувати в умовах глобальної конкуренції та відповідати стандартам Європейського Союзу. Завдяки послідовному впровадженню реформ, підвищенню рівня цифрової грамотності населення та зміцненню інституційної спроможності держави, Україна отримує можливість не лише модернізувати власний фінансовий сектор, а й створити надійний фундамент для сталого економічного розвитку у майбутньому [4, 5].

Узагальнюючи, можна зазначити, що інноваційні зміни у фінансовій сфері України становлять складний, але необхідний етап її стратегічного розвитку. Попри наявні ризики та виклики, модернізація забезпечує підвищення прозорості, ефективності та конкурентоспроможності фінансової системи. Системне впровадження технологічних рішень, адаптація до європейських стандартів і посилення інституційної спроможності створюють умови для сталого економічного зростання та наближення України до повноцінної інтеграції у європейський фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. Андрющенко І. С., Скидан В. Л. Цифрова трансформація банківського сектора України. Дніпро: Бізнесінформ, №12. 2023. С. 77-82. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-12_0-pages-77_82.pdf?utm_source=chatgpt.com.
2. Стендер С., Булкот О., Ястремська О., Саєнко В., Перегуда Ю. Цифрова трансформація національної економіки України: виклики та можливості. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. 2(55), 333–345. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.55.2024.4328>.
3. Матвійчук В. І., Криворучко А. С., Янішевський Б. С. Трансформація фінансового ринку України в умовах цифровізації. *Modern Economics*. 2024. № 45(2024). С. 54-62. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V45\(2024\)-08](https://doi.org/10.31521/modecon.V45(2024)-08).
4. Криниця С. Стратегії цифровізації системи управління публічними фінансами в Україні: аналіз та перспективи. Ужгород: Acta Academiae Beregsasiensis. Economics, Випуск 6(2024). С. 307-321. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/206/204>.
5. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Стратегічні пріоритети розвитку фінансів в умовах міжнародної інтеграції. Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.) / Міністерство освіти і

науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 289-292. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-96>.

Козирєва О. В.

д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту і підприємництва Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, м. Харків.

Іващенко В. С.,

здобувач вищої освіти економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, м. Харків.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Цифровізація фінансової системи України є важливим кроком у напрямку забезпечення стабільного економічного розвитку, підвищення ефективності фінансових послуг та інтеграції країни в глобальну цифрову економіку. В умовах глобалізації та швидкого технологічного прогресу, перехід до цифрових фінансів стає необхідністю для підтримки конкурентоспроможності України на світовій арені. Цей процес охоплює розвиток електронних платежів, мобільного банкінгу, криптовалют і фінансових технологій, що дозволяє значно покращити доступність та якість фінансових послуг для громадян і бізнесу. Однак цифровізація фінансової системи не позбавлена викликів, таких як кібербезпека, нормативно-правові бар'єри та ризики для фінансової стабільності.

Цифровізація у фінансовому контексті - це не лише переведення послуг в онлайн, а інтеграція інтелектуальних технологій, алгоритмів, великих даних, блокчейну та мобільних платформ у всі аспекти грошового обігу, розрахунків, фінансового управління [1, с. 69]. Цифрова фінансова система включає в себе різноманітні елементи, такі як електронні гаманці, технології «Big Data» і аналітику споживчих звичок, автоматизовані платформи для управління інвестиціями, а також фінансово-технологічні компанії, які стають конкурентами традиційним банкам. До того ж, важливими складовими є цифрові валюти центральних банків та децентралізовані фінанси.

Одним із основних викликів цифровізації фінансової системи є забезпечення кібербезпеки, адже зростаюча кількість цифрових транзакцій та електронних платіжних систем робить фінансові мережі вразливими до кіберзагроз. Захист даних користувачів, таких як особиста інформація та фінансові реквізити, стає надзвичайно важливим, оскільки витоки даних можуть призвести до серйозних фінансових та репутаційних втрат для як користувачів, так і фінансових установ. Окрім цього значним викликом стало впровадження відповідної нормативно-правової бази, яка мала стати підґрунтям для ефективного функціонування ринку фінансових послуг в умовах цифровізації. Індекс зважених настроїв (WSI) у 2020 році показав основною

перешкодою розвитку фінтехіндустрії України є застаріле несприятливе законодавство [2, с. 18]. Крім того, важливою проблемою залишається забезпечення належного нормативно-правового регулювання, яке має адаптуватися до швидкого розвитку фінансових технологій. Без чіткої правової бази можуть виникнути труднощі в регулюванні нових фінансових продуктів, таких як криптовалюти, цифрові валюти центральних банків та децентралізовані фінанси.

Варто зазначити, що перспективи розвитку цифрової фінансової системи України полягають у впровадженні новітніх технологій, таких як штучний інтелект і блокчейн. Штучний інтелект може значно покращити процеси кредитного аналізу та управління ризиками, забезпечуючи швидшу та точнішу оцінку кредитоспроможності. Водночас блокчейн-технології дозволяють підвищити прозорість фінансових операцій, знизити витрати та забезпечити безпеку транзакцій. Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами відкриває можливості для інтеграції України в глобальну цифрову економіку, що сприятиме залученню інвестицій і розвитку інновацій. Це допоможе створити більш ефективний, прозорий та конкурентоспроможний фінансовий сектор в Україні.

Таким чином, цифровізація фінансової системи України відкриває значні можливості для економічного розвитку та підвищення доступності фінансових послуг. Впровадження новітніх технологій сприятиме покращенню управління ризиками та зниженню витрат. Однак для успішного розвитку необхідно подолати виклики кібербезпеки, захисту даних і вдосконалити нормативно-правову базу. Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами допоможе інтегрувати Україну у глобальну цифрову економіку та сприяти її економічному зростанню.

Список використаних джерел:

1. Пташник С.А., Черниш, А.О. Цифровізація фінансової системи. Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення». Умань, 2025. С. 69-71.
2. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року: Затверджено Національним банком України від 16 липня 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=4
3. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 10.11.2025).

Овсієнко І. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОНЛАЙН-ШАХРАЙСТВО ТА ФІШИНГ: ЗАГРОЗИ Й ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ПРОТИДІЇ

Інтернет-фішинг – одна з найпоширеніших форм онлайн-шахрайства, при якій зловмисники створюють фейкові листи або сайти від імені банків, соцмереж чи інших організацій, щоб викрасти паролі чи дані кредитних карток [1]. Шахраї також можуть імітувати державні установи чи благодійні організації, щоб обдурити довірливих людей [2]. Для забезпечення сімейного бюджету важливо розуміти типові схеми: наприклад, фальшиві інтернет-магазини пропонують «вигідні» покупки з передоплатою, а потім зникають із грошима. Інколи шахраї телефонують, видаючи себе за працівників банку чи поліції, і змушують жертв терміново переказувати кошти. Проте, як свідчить практика, вміти розпізнавати підозрілі сигнали можна: у фішингових повідомленнях часто містяться граматичні помилки, підозрілі посилання і невластиві організаціям формулювання [1]. За даними експертів, зловмисники у 2023 р. почастишали та вдаються до соціальної інженерії навіть в месенджерах – наприклад, видаючи себе за родичів, що нібито потрапили в біду, аби виманити гроші.

Щоб не піддаватися паніці, перш за все варто не поспішати з рішеннями. Кіберексперти радять «зупинитися і подумати» перед тим, як надсилати кому-небудь гроші або повідомляти персональні дані. Інформація про можливу проблему може бути неправдивою, тому відразу необхідно звертатися за підтвердженням через офіційні канали. Відомо що шахраї часто створюють відчуття терміновості, тому, щоб уникнути маніпуляцій, слід завжди перевіряти джерело інформації та не довіряти заявам «це потрібно зробити прямо зараз» [2]. Кіберполіція закликає користуватися лише офіційними сайтами урядових або відомих організацій [2] і не повідомляти незнайомцям конфіденційну інформацію (номери телефонів, паролі, дані карток тощо) [2, 3].

Перевірка адрес і змісту повідомлень – ще один важливий захід захисту. Перед тим як ввести якісь дані, необхідно звернути увагу на URL сайту – він має точно відповідати офіційному (правильно писатися, містити протокол «https» і значок замка) [1]. Навіть ці показники не завжди гарантують безпеку, але їхня відсутність одразу викликає підозри. У фішингових листах адреса електронної пошти чи домен зазвичай містить одну-дві змінені букви. Також у тексті може міститися прохання терміново оновити облікові дані або підтвердити транзакцію [1]. Не слід переходити за невідомими посиланнями та

завантажувати вкладення з підозрілих листів, навіть якщо лист виглядає офіційно, реквізити можуть вести на підроблений сайт або містити шкідливе ПЗ.

Часто атаки починаються з телефонного дзвінка чи SMS. У таких випадках експерти радять одразу «класти слухавку» і самостійно телефонувати в установу за офіційним номером. На сучасних смартфонах є вбудовані фільтри спаму та блокування анонімних дзвінків, тож виникає необхідність увімкнути ці функції й не відповідати незнайомим номерам. Не менш важливим є захист облікових записів. Важливо використовувати надійні, унікальні паролі для кожного сервісу [3]. Не варто повторно застосовувати один пароль для електронної пошти та онлайн-банкінгу. Рекомендується зберігати складні паролі в спеціальних менеджерах. До того ж обов'язковою є активація двофакторної автентифікації (2FA) там, де це пропонує сервіс [1, 3]. Двофакторна автентифікація додає другий шар безпеки: окрім пароля, необхідним є введення коду з SMS або з додатка, що робить доступ до рахунків особи надзвичайно складним для шахрая навіть у разі викрадення пароля [1].

Захист комп'ютера та смартфона – це ще один рівень безпеки, слід постійно оновлювати операційну систему, браузері й усі програми на пристроях [1], адже розробники регулярно виправляють уразливості, тому кожне оновлення допомагає запобігти атакам. Необхідно використовувати ліцензоване антивірусне програмне забезпечення та брандмауер [1, 3], а кіберполіція радить уникати підключення до невідомих або незахищених мереж Wi-Fi, особливо під час банківських операцій. Якщо необхідно користуватися загальнодоступним інтернетом (наприклад у кафе чи аеропорту), краще скористатися VPN або мобільним інтернетом, який є захищеним каналом.

Загальні рекомендації правоохоронців та фахівців такі: користувачам не слід повідомляти своїх банківських даних і паролів [2, 3], не слід вірити «занадто вигідним» пропозиціям – як зазначають експерти, якщо щось здається надто хорошим, щоб бути правдою, швидше за все, це оманливий хід шахраїв [3], зберігати пильність при будь-якій взаємодії в інтернеті: необхідно постійно перевіряти повідомлення, навіть начебто від знайомих, і не відкривати сумнівного контенту. Крім того, слід навчити цього членів родини: підвищення обізнаності про шахрайські схеми серед друзів і родичів значно знижує ризики потрапити на гачок аферистів [1, 4].

Отже, захист від онлайн-шахрайства вимагає системного та усвідомленого підходу. Поєднання знань про найпоширеніші фішингові схеми з технічними методами безпеки – регулярними оновленнями програм, використанням надійних паролів, двофакторної автентифікації та антивірусного захисту – суттєво зменшує ризик потрапити на шахрайські хитрощі. Постійна пильність, перевірка інформації з офіційних джерел і відмова від взаємодії з підозрілими контактами є ключовими умовами збереження особистих даних та

фінансових ресурсів. Дотримання цих рекомендацій дозволяє забезпечити надійний захист особистого і сімейного бюджету в цифровому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Що таке фішинг та як від нього захиститися. Whitepay. URL: <https://whitepay.com/uk/news/shho-take-fishing-ta-yak-vid-nogo-zahistitisya>.
2. Інтернет-шахрайство: в МВС розповіли про методи протидії. Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/news/internet-saxraistvo-v-mvs-rozpovili-pro-metodi-protidiyi>.
3. Як розпізнати та захистити себе від онлайн-шахрайства. Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). URL: <https://eba.com.ua/yak-rozpiznaty-ta-zahystyty-sebe-vid-onlajn-shahrajstva/>.
4. Як не стати жертвою онлайн-шахраїв: кіберполіція розповіла про найпоширеніші схеми. URL: <https://porady.org.ua/internet-shakhraystvo>.

Прокопчук О. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Розвиток фінансових технологій, що поєднують передові програмні та цифрові рішення з традиційними фінансовими послугами, набуває дедалі більшого значення в умовах сучасної глобальної цифрової трансформації.

Зростання фінтех-компаній зумовлене низкою факторів. Насамперед вирішальну роль відіграє технологічний прогрес – зокрема розвиток хмарних платформ, систем аналітики великих даних, мобільних технологій, широкосмугового інтернету та блокчейн-технологій. Ці інструменти дали можливість опрацьовувати фінансові дані в режимі реального часу, автоматизувати платежі, здійснювати дистанційну ідентифікацію клієнтів та оцінювати їхню кредитоспроможність за допомогою скорингових моделей. Крім того, спостерігаються суттєві зміни в поведінкових моделях споживачів: вони очікують від фінансових установ простоти, відсутності надмірно складних процедур і швидкого доступу до послуг через мобільні пристрої.

Зростаюча недовіра до традиційних банків, спричинена фінансовими кризами, стала важливим економічним чинником розвитку фінтеху. У країнах, де кількість банківських установ скоротилася, споживачі почали шукати альтернативні способи зберігання коштів та здійснення транзакцій.

Україна є одним із провідних регіонів Східної Європи за темпами розширення фінтех-послуг. Національний ринок характеризується високим рівнем цифрової грамотності населення, розвиненим ІТ-сектором та активною державною політикою щодо впровадження електронних сервісів – зокрема екосистеми «Дія». Ще одним важливим чинником є політика цифровізації держави, спрямована на створення сприятливого середовища для розвитку фінансових технологій. Національний банк України затвердив Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 року у липні 2020 року – покроковий план створення в Україні повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами. Стратегія ґрунтувалась на ключових напрямках, визначених Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року, і структурувала основні тренди та напрями розвитку фінансових інновацій [1].

Паралельно значну роль у просуванні фінтех-культури відіграли масштабні державні цифрові сервіси, зокрема екосистема «Дія», яка інтегрувала електронні документи, цифрову ідентифікацію та фінансові транзакції в єдиному цифровому просторі та сприяла зростанню довіри населення до

онлайн-банкінгу. Показовими прикладами успішних фінтех-проектів є цифровий банк Monobank, який за даними CNBC у 2024 р. увійшов у 250 найкращих фінтех компаній світу [2], що функціонує без фізичної мережі відділень, платіжні платформи Fondy, WayForPay, Portmone, а також інноваційні сервіси дистанційного банкінгу Privat24. Ці рішення демонструють переваги гнучких бізнес-моделей, ефективну реалізацію клієнтоорієнтованих сервісів та здатність забезпечувати фінансові послуги в цифровому форматі без значних операційних витрат. А ще 11 лютого 2025 року британська fintech-компанія Revolut вийшла на український ринок, користуючись банківською ліцензією в Євросоюзі свого литовського банку Revolut Bank UAB. Клієнти з України тепер можуть відкрити картки у 30 валютах, крім гривні. За даними Forbes Ukraine, НБУ та Revolut розпочали регуляторний діалог про отримання компанією української банківської ліцензії [3]. Активне поширення фінтеху спричинило посилення конкуренції на фінансовому ринку, що стимулює традиційні банки модернізувати власні продукти, впроваджувати нові технологічні рішення, оптимізувати бізнес-процеси та покращувати якість сервісного обслуговування.

Отже, розвиток фінтех-сектору в Україні є закономірним результатом поєднання технологічних інновацій, високого рівня цифрової культури населення, активного формування державної політики цифровізації та зростання конкуренції на фінансовому ринку. Фінтех-компанії не лише пропонують альтернативні способи надання фінансових послуг, а й сприяють суттєвим структурним змінам у фінансовій системі, формуючи нові стандарти клієнтоорієнтованості, прозорості та ефективності. Запровадження Національним банком України Стратегії розвитку фінтеху до 2025 року засвідчує системний підхід держави до стимулювання фінансових інновацій. Фінтех-компанії, зокрема Monobank, Fondy, WayForPay, Portmone та інші, демонструють здатність ефективно конкурувати із традиційними фінансовими установами, пропонуючи гнучкі бізнес-моделі та високі стандарти цифрового сервісу. Це сприяє розширенню фінансової інклюзії, зниженню транзакційних витрат та підвищенню доступності фінансових послуг для населення та бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Розвиток фінтеху в Україні. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>.
2. Fintech в Україні 2025: проблеми, тренди, інновації. URL: <https://mezha.ua/articles/chim-zhive-ukrajinskiy-fintech-sektor-300651/>.
3. Чому Revolut (поки) не став революцією в Україні. URL: <https://pravda.com.ua/experts/chomu-revolut-poki-ne-stav-revolyuciyeu-v-ukrajini-807861/>.

Хилько І. І.,

старший викладач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Жуков В. О., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ЗА УЧАСТЮ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ

У сучасних умовах трансформації фінансової системи України банківський сектор зазнає суттєвих змін під впливом глобалізації, посилення конкуренції, а також активної участі іноземного капіталу. Значна частина банків в Україні має іноземних акціонерів: за деякими даними, близько 43% від усіх українських банків із часткою понад 10% належать іноземним компаніям, а в більшості з них іноземний капітал перевищує 95% [1]. Присутність іноземних банків сприяє запровадженню кращих стандартів управління ризиками, інновацій і технологій, підвищення якості банківських послуг, але одночасно виникають виклики щодо регулювання, конкурентоспроможності, стабільності фінансової системи.

Дані статистики показують, що прибутковість банківської системи України зростає, покращується якість кредитних портфелів, знижується частка проблемних кредитів (NPL), але існують дисбаланси між групами банків за формою власності (державні, іноземні, приватні) і за динамікою депозитів, активів та доходів [2,3,4]. Моделювання динаміки ринку банківських послуг із включенням показників діяльності банків з іноземним капіталом допоможе точніше прогнозувати тенденції, виявляти можливі ризики та розробляти рекомендації щодо політики розвитку. Тому дослідження цієї теми є своєчасним і відповідає потребам сучасної науки.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ та практичних підходів щодо моделювання та прогнозування динаміки ринку банківських послуг України за участю банків з іноземним капіталом.

Ринок банківських послуг в Україні характеризується кількома ключовими показниками: обсягами депозитів населення та бізнесу, обсягами кредитування, часткою депозитного та кредитного портфелів, прибутковістю, ліквідністю, показником проблемних кредитів (NPL). Банки з іноземним капіталом мають певні переваги, серед яких кращі технології, досвід управління ризиками, доступ до міжнародного капіталу, але також стикаються з викликами, зокрема регуляторними вимогами, валютними ризиками, конкуренцією як з іншими іноземними так і місцевими банками [5].

Щоб змоделювати динаміку ринку, можна використати часові ряди національних агрегованих показників банківського сектору (загальні активи, кредити, депозити, NPL, прибуток банків з іноземним капіталом та без них), проводити регресійний аналіз із факторами, що відрізняють банки з іноземним капіталом (частка капіталу, технологічне оснащення, обсяги операцій, ринкові

ніші). Застосовуються інструменти прогнозування: простий екстраполяційний тренд, моделі ARIMA, експоненційне згладжування, сценарне прогнозування (оптимістичний, базовий, песимістичний сценарії), а також аналіз чутливості.

Наприклад, можна змоделювати, як зміни в інвестиційному кліматі чи валютній стабільності впливають на приріст депозитів банків з іноземним капіталом до 2030 року. Дані для моделювання можна узяти із статистичних звітів Національного банку України, Асоціації українських банків, досліджень академічних закладів, що вже вивчали банків з іноземним капіталом [2,5]. Модель може показати, що за нинішніх темпів розвитку частка банків з іноземним капіталом у загальних активах банківської системи буде збільшуватись / стабілізуватись / зменшуватись залежно від сценарію.

Аналіз прогнозних результатів виявить ключові ризики: зростання процентних ставок, інфляція, політична нестабільність, регуляторні бар'єри. Практичні підходи включають рекомендації для регуляторів щодо стимулювання здорової конкуренції, удосконалення нормативно-правового середовища для іноземних банків, поліпшення системи захисту прав споживачів банківських послуг, а також забезпечення прозорості і стандартів звітності. Теоретичні основи базуються на концепціях фінансової глобалізації, теоріях конкурентного ринку банківських послуг, а також на моделях часових рядів і економетричних підходах до прогнозування фінансових показників.

Отримані результати підтверджують, що стабільність валютного ринку та сприятливий інвестиційний клімат є ключовими чинниками зростання ринку банківських послуг із залученням іноземного капіталу [2, 3].

Отже, досліджено, що моделі прогнозування з використанням часових рядів і сценарного аналізу вказують на можливе зростання частки банків з іноземним капіталом за умов покращення макроекономічної стабільності і регуляторної підтримки, але ризики інфляції, процентних ставок та політичних коливань можуть стримувати цей розвиток.

Список використаних джерел:

1. Майже половина українських банків мають іноземних власників – дослідження. BorgExpert. URL : <https://borgexpert.com/news/majzhe-polovyna-ukrainskykh-bankiv-maiut-inozemnykh-vlasnykiv-doslidzhennia>
 2. Основні показники банківської системи України станом на 01.08.2025. Асоціація українських банків. URL : <https://aub.org.ua/104/bankivski-novyny/30289-osnovni-pokaznyky-bankivskoi-systemy-ukrainy-standom-na-01082025-rik>
 3. Українські банки прибуткові і надійні. Interfax-Україна. URL : <https://interfax.com.ua/news/press-release/1101277.html>
 4. Банківська система України зростає та збільшує свою прибутковість. Interfax-Україна. URL : <https://interfax.com.ua/news/press-release/1058175.html>
- Нецька Ю. С. Банки з іноземним капіталом: місце у банківській системі України та вплив на стабільність її функціонування за матеріалами АТ «ОТП Банк». Бакалаврська робота. Хмельницький : ХНУ, 2024. URL : <https://elar.khmnmu.edu.ua/items/c96aef54-66f1-4d16-a295-3cebe1abf450>

Яцкевич І. В., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту і маркетингу
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах трансформації фінансової системи України електронні фінансові інструменти державної підтримки підприємництва відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості та розвитку малого й середнього бізнесу (МСБ). Їх впровадження є відповіддю на потребу прискорити фінансові процеси, мінімізувати бюрократичні бар'єри та забезпечити ширший доступ підприємств до ресурсів, необхідних для відновлення економічної активності. Цифровізація державного управління та фінансових сервісів створює передумови для підвищення прозорості, доступності й оперативності механізмів підтримки, що є особливо важливим у період економічних та структурних реформ. Вона дозволяє створити єдину екосистему електронних сервісів, які інтегрують дані з державних реєстрів, банківських установ та спеціалізованих платформ, забезпечуючи підприємствам швидкий доступ до фінансової допомоги.

Завдяки електронним інструментам значно скорочується час прийняття рішень, підвищується якість управління та зменшується вплив людського фактора на процеси розподілу державних коштів. Крім того, цифровий формат подачі документів і моніторингу результатів дає можливість у режимі реального часу відстежувати перебіг реалізації грантових програм, кредитних гарантій або компенсаційних механізмів. Усе це сприяє формуванню більш конкурентного середовища для підприємців, забезпечує рівний доступ до ресурсів та підвищує ефективність використання бюджетних коштів.

Електронні гранти, кредитні гарантії та онлайн-компенсації стали основою нової моделі взаємодії між державою та бізнесом, яка орієнтована на мінімізацію бюрократії та максимальне використання цифрових технологій.

Серед електронних інструментів особливе місце займають цифрові грантові програми, що реалізуються через платформи «Дія» та інші державні сервіси [1]. Програми «єРобота», гранти на розвиток переробної промисловості, тепличних господарств, садівництва чи ІТ-стартапів функціонують на основі електронної подачі заявок, автоматизованого аналізу даних та відкритості результатів. Даний формат значно пришвидшує процес отримання фінансової підтримки, усуває суб'єктивний вплив під час оцінювання заявок та сприяє формуванню конкурентного середовища. Водночас ефективність цифрових грантів залежить від здатності підприємців якісно підготувати бізнес-план, підтвердити компетентність команди та забезпечити результативне використання виділених коштів.

Актуальним напрямом є державні кредитні гарантії, що поєднуються з програмами пільгового кредитування, зокрема «5–7–9%» [2]. Перехід до

електронного документообігу значно скоротив час розгляду заявок та зменшив адміністративне навантаження на кредитні установи. Підприємства отримали можливість подавати заявки онлайн, а банки – оперативно перевіряти необхідні дані через інтегровані державні реєстри. Завдяки гарантійному механізму зменшуються ризики банків, розширюється доступ МСБ до фінансування навіть в умовах нестабільності чи обмеженої заставної спроможності. Це робить кредитні гарантії одним з найбільш ефективних інструментів підтримки бізнесу у період відновлення економіки.

Важливим елементом цифрової державної підтримки є також онлайн-компенсації, які забезпечують цільове та оперативне відшкодування витрат підприємств за допомогою автоматизованих електронних механізмів. До таких інструментів належать компенсації відсоткових ставок за кредитами, часткове відшкодування вартості обладнання, електронні субсидії для реалізації інноваційних або соціально значущих проєктів, а також програми підтримки енергоефективних ініціатив та модернізації виробництва. Завдяки цим механізмам підприємства можуть швидко отримати фінансову допомогу без необхідності проходити складні й тривалі бюрократичні процедури, що традиційно стримували розвиток малого та мікробізнесу.

Онлайн-компенсації особливо важливі для мікробізнесу, який часто не має достатніх фінансових резервів для покриття відсоткових витрат або закупівлі нового обладнання. Для таких підприємств доступ до оперативних електронних механізмів відшкодування може стати фактором виживання та подальшого розвитку, оскільки дозволяє зменшити витрати, підвищити інвестиційну активність і впроваджувати інновації навіть у складних економічних умовах. У цьому контексті онлайн-компенсації стають не лише інструментом фінансової підтримки, а й каталізатором модернізації, цифровізації та підвищення ефективності малих господарюючих суб'єктів.

Загалом, електронні фінансові інструменти державної підтримки бізнесу демонструють високу ефективність у контексті реформування фінансової системи України. Їх переваги полягають у прозорості, швидкості, доступності та зниженні транзакційних витрат для підприємців. Цифровізація сприяє формуванню довіри до фінансової політики держави та створенню сприятливого середовища для розвитку підприємництва. У перспективі подальшого удосконалення потребують механізми інтеграції державних електронних сервісів із фінтех-платформами, розвиток інструментів автоматичної оцінки ефективності програм і розширення цифрових можливостей для бізнесу в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Дія Центр. URL: <https://center.diia.gov.ua/>
2. «Доступні кредити 5-7-9%»: Уряд перерахував 1,9 млрд грн для компенсації відсотків за програмою. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=72b87b21-a758-472c-8194-1911c8f8142a&title=DostupniKrediti5-7-9>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції,
м. Миколаїв, 20–21 листопада 2025 р.

Технічний редактор:

Олена БОДНАР

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 8,5

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому
відділі

Миколаївського національного аграрного
університету 54009, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.